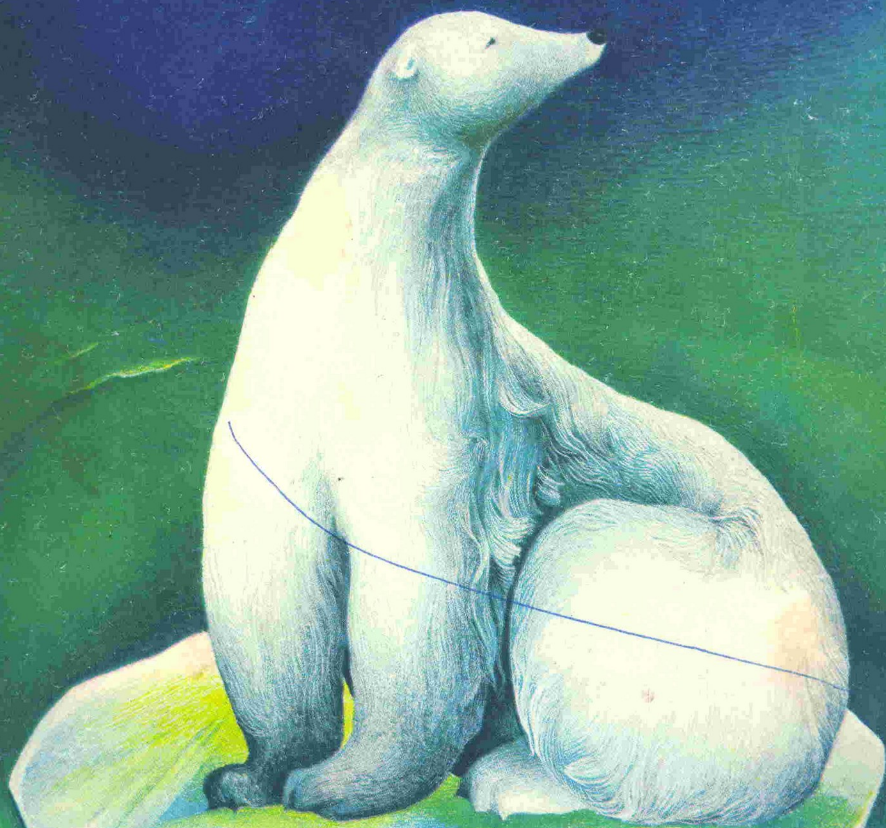
CEZAR PETRESCU

FRAM
URSUL POLAR

CEZAR PETRESCU

FRAM
URSUL POLAR

I. O REPREZENTAŢIE DE ADIO LA CIRCUL STRUŢKI ÎN IARNA ANULUI 1924

Tigrii intrau în arenă unul cîte unul.

Pasul lor era mlădios pe nisip. Moale, catifelat, fără vuiet.

Nu ridicau nici în dreapta, nici în stînga ochii lor galbeni ca de sticlă.

După gratii, mulţimea din staluri privea cu răsuflarea înfiorată de teamă şi de nerăbdare.

Dar pentru tigrii de Bengal nu se afla pe lume această mulţime. Nu merita nici o privire. Pentru dînşii, acum o singură făptură omenească era: femeia din mijlocul arenei, înfăşurată în rochia cu solzi aurii şi cu pietre scînteietoare.

Ochii ei luceau tot aşa de arzători ca ochii tigrilor. Numai că ochii verzi ai femeii erau poruncitori şi neînduraţi, pe cînd în ochii fiarelor se citea o mare şi istovită supunere.

Privirile lor se căutau, se aşteptau, se întîlneau. Era destul atît ca să se înţeleagă.

Ochii femeii străpungeau; ochii fiarelor coborau în pămînt. În mîna întinsă se legăna un bici cu canaf de mătase. Vîrful biciului arăta locul fiecăruia:

— Tu aci!... Tu dincoace!... Tu dincolo!...

Iar tigrii îşi luau fiecare locul ştiut, fără împotrivire, înaintînd cu paşii lor de gumă, balansîndu-şi cozile grele şi lungi.

Şase mingi uriaşe de lemn se aflau înşirate de o parte. Şase de cealaltă parte.

Tigrul pipăia cu laba rotundul lemnului. Se înălţa cu o zvîcnire uşoară şi lină. Se aşeza ca o pisică pe vîrful unui stîlp de poartă. Pe urmă aştepta rîndul celorlalţi. Căsca. Îşi zbîrlea mustăţile ţepoase; arăta cerul gurii şi colţii.

În inima privitorilor tremura un fior. În mintea lor stăruia un gînd.

Toţi ştiau că, într-o singură clipă, dinţii aceştia tăioşi şi puternici, labele cu ghearele de fier ar putea sfîşia, ca pe un pui de vrabie, pe femeia cu rochia de solzi aurii şi pietre sclipitoare.

Dar miss Ellian surîdea. Aşa o chema. Miss Ellian surîdea nepăsătoare.

În mijlocul sălbăticiunilor se afla singură. Fără nici o armă. Atît doar: un bici cu şfichi de mătase şi privirea ei.

Numai cu atît ea prefăcea doisprezece tigri de Bengal în douăsprezece pisici blînde şi ascultătoare.

— Toată puterea îmblînzitoarei e în ochi! vorbi un domn bătrîn, chiar în faţa gratiilor, către nepoţica de alături. Dacă privirea slăbeşte o singură dată, dacă tigrii simt că dresorul se gîndeşte în altă parte sau că îl prinde frica, atunci toţi se năpustesc şi...

— Eu mă tem! Nu vreau să vorbeşti aşa... Mă tem! şopti copila strîn-gîndu-se de braţul bunicului.

— Ssst! Linişte...

Toţi au tăcut.

Copila cu hăinuţa albă şi cu buclele bălaie s-a încleştat mai strîns lîngă domnul bătrîn. Îşi aude tictacul mărunt al inimii.

Cei doisprezece tigri de Bengal, aşezaţi pe mingile lor de lemn, aştep-tau acum cu încordare porunca din ochii femeii.

De sus, din vîrful cortului de pînză, lumina electrică se revărsa orbitoare. Două mii de oameni, înghesuiţi cot la cot, nu se clinteau, împietriţi.

Era o mulţime foarte amestecată: bătrîni şi femei, părinţi şi copii, profesoare şi eleve de şcoală. Îi despărţeau numai rîndurile de bănci şi preţul biletelor. Unii sus, în

picioare, la galerie; alţii jos de tot, de jur împrejurul gratiilor, pe fotolii îmbrăcate cu pluş roşu.

Toţi uitaseră grijile de acasă, necazurile şi mulţumirile lor mărunte de toată ziua.

Acum priveau ca un singur om.

Pe stradă, cîţi nu se temeau oare de lătratul neaşteptat al unui căţel cu coada bîrligată? Acasă, cîţi nu tresăreau oare noaptea, speriaţi, cînd trosnea o mobilă sau cînd se ivea de sub dulap un şoricel cu ochi de mărgele negre?

Aici şi acum, toţi uitaseră aceste spaime caraghioase. Toţi luau parte la ceva minunat şi rar.

Douăsprezece fiare sălbatice, îmblînzite şi ascultînd de privirea unei femei, de pocnetul unui bici de mătase, de semnul unui vîrf de deget.

Nu se mai auzi nici un fîşîit de program, nici un glas, nici un scîrţîit de scaun, nici o tuse.

MISS ELLIAN PREZINTĂ PENTRU ULTIMA OARĂ CEI DOISPREZECE TIGRI DE BENGAL

Aşa spunea programul.

Era reprezentaţia cea din urmă.

Mîine, circul îşi va strînge cortul. Toate animalele vor pleca în trenul cu vagoane albe, în alte oraşe ale lumii. Poate nu se vor mai întoarce niciodată.

Va rămîne în urma lor un loc gol lîngă grădina publică a oraşului.

Oamenii se vor împrăştia la grijile şi la munca lor. Copiii, la animalele fără viaţă, de lemn vopsit şi de pîslă.

Din nou, unii băieţaşi, prinşi de jocurile lor din fiecare zi, au să uite că mai sînt pe lume vietăţi de-o frumuseţe sălbatică şi fară seamăn: cu blana de catifea, cu ochii de sticlă, cu saltul arcuit ca piatra zvîrlită din praştie. Din nou, unele fetiţe fricoase au să tresară speriate cînd latră

într-o curte un căţel cu coada bîrligată sau cînd fuge prin casă un şoricel ca o jucărie cu resort.

De aceea s-au adunat toţi şi toate încă o dată, să vadă cele două minuni ale Circului Struţki la reprezentaţia de adio din iarna anului 1924:

MISS ELLIAN CU CEI DOISPREZECE TIGRI DE BENGAL
ŞI, FRAM URSUL POLAR

Tigrii aşteptau în cerc, pe mingile lor de lemn.

Femeia înfăşurată în rochie cu solzi aurii şi cu pietre sclipitoare făcu un pas îndărăt. Îşi împinse cu piciorul coada rochiei foşnitoare şi facu un semn rotit de chemare cu biciul.

În douăsprezece salturi egale şi zvelte, tigrii au fost lîngă ea. S-au lungit împrejur cu boturile culcate pe pămînt. Acum, se părea că în jurul femeii s-a deschis o floarea-soarelui uriaşă, alcătuită din douăsprezece petale portocalii, brăzdate cu dungi de un negru lucios şi catifelat.

Mîna femeii începu a dezmierda capetele rotunde, urechile moi, boturile umede. Îi alinta. Era mulţumită.

Fetiţa se ruşină la gîndul că pe dînsa, acasă, n-o asculta nici Pufuleţ, pisoiul, care acum o săptămînă, cînd se jucau mai voioşi, tam-nisam a zgîriat-o pe obraz.

Iar mai sus, într-o bancă din fund, un băieţel cu nasul cam cîrn şi cu ochi sclipitori se înălţase în vîrful picioarelor ca să vadă mai bine.

Era Petruş, feciorul cel mai mic alt unui muncitor de la o fabrică din oraş. Ca mulţi alţi băieţaşi, dăduse tîrcoale circului o săptămînă întreagă şi adunase ban cu ban preţul biletului de intrare. Voia acum să nu-i scape nimic din tot ce se întîmpla. Doar nu degeaba de atîtea şi atîtea ori citise afişele cu cea mai încordată atenţie, fără să-i pese de

frig şi de lapoviţă. Şi nu degeaba tot de atîtea seri se uita cu jind de afară, la lumea care intra pe uşă. Acum, cînd în sfîrşit a pătruns înăuntru, cum să nu fie el numai ochi şi urechi?

Miss Ellian, din mijlocul tigrilor, a ridicat braţele cu un semn de elibe-rare. Pe urmă a pocnit din bici. Tigrii s-au prelins cu paşi de gumă la locul lor şi începură să aştepte neclintiţi pe mingile de lemn. Femeia, în rochie cu solzi aurii şi cu pietre sclipitoare, a ridicat un cerc de hîrtie; a aprins altul pe un picior de fier.

Alt pocnet de bici.

Unul cîte unul, tigrii se desprind de pe mingile lucioase. Cu un salt prelung, trec prin cercul de hîrtie, abia ating pămîntul şi se mai avîntă o dată, lin şi întins, prin cercul celălalt de flacără.

Dar tigrul cel mai îndărătnic şi mai tînăr a ocolit privirea poruncitoare. Încercînd să se strecoare tiptil pe sub cercul aprins, se preface că n-a pri-ceput.

Se aşază la locul lui, pe mingea de lemn, şi cască lung, leneş, plictisit.

— E Rajah. Îl cheamă Rajah! şopti copila. Îl cunosc eu de la repre-zentaţia de duminica trecută. E cel mai rău...

Femeia cu biciul nu l-a strigat pe nume. Nici nu l-a atins cu şfichiul de mătase. Nici n-a bătut mînioasă cu vîrful pantofului în nisip. L-a privit pătrunzător o singură dată şi a înălţat cercul.

Tigrul arătă colţii rînjind.

— Eu mă tem! Hai să mergem acasă, mă tem!... se înfricoşă fetiţa, înfi-gîndu-şi prin haină unghiile mici în braţul bunicului.

— Ssst...

N-avea însă de ce se teme fetiţa cu ochii albaştri, cu paltonaşul alb şi cu părul cîrlionţat sub căciuliţa tot albă.

Privirea de oţel a îmblînzitoarei a fost şi de astă dată mai puternică decît îndărătnicia tigrului tînăr şi dîrz.

Rajah a plecat botul în pămînt. A coborît cu paşi mlădioşi de pe mingea de lemn. Şi-a încordat muşchii sub

blana catifelată şi a săgetat din două salturi, dincolo de cele două cercuri, dintre care unul de văpaie.

Pe urmă s-a aşezat cuminte la loc. Ochii lui cereau pocăinţă, iertare. Ştia ce-l aşteaptă.

Îndată ce se va întoarce în cuşca lui, răsplata are să-i fie cîteva lovituri ascuţite peste bot, cu un bici dureros de curea, nu cu şfichiul delicat de mătase al biciuştei de la reprezentaţie. Iar la ceasul hranei, în loc de porţia de carne crudă, o găleată cu apă. Pedeapsa aceasta o cunoştea. După cum cunoştea şi cealaltă înfăţişare a femeii cu rochia de solzi aurii şi cu pietre scînteietoare. Cunoştea înfăţişarea cealaltă a ei, aşa cum n-a văzut-o nimeni din toată mulţimea adunată în loji, în staluri şi în galerii. Atunci miss Ellian îşi leapădă haina sclipitoare de reprezentaţie. E îmbrăcată într-o tunică veche de piele, cu o fustă scurtă şi plină de pete. Nu mai surîde fermecător, împărţind sărutări pe vîrful degetelor, cînd publicul aplaudă de se clatină circul.

Atunci apucă biciul de curea cu vîrful de plumb şi drugul de fier ascuţit. Ţipă cu glas răguşit, loveşte şi împunge în carnea tigrilor cu drugul de fier. E crudă cu dînşii, fiindcă directorul circului, om mai crunt şi mai nesăţios decît fiarele, nu îngăduie nici o abatere de la poruncile sale. Mereu i se pare că toţi nu lucrează în-destul. Mereu vrea numere tot mai îndrăzneţe în program. Mereu răcneşte că toţi mănîncă de pomană:

— Am să vă arunc pe drumuri, ca să muriţi de foame!

Trece printre dresori, veşnic tunînd şi fulgerînd. Dresorii, speriaţi, se răstesc atunci şi ei la animale. Toţi suferă, toţi rabdă. Toţi ştiu că n-au nici o scăpare. Din munca şi suferinţa lor, din nenumăratele amenzi, directorul se îmbogăţeşte zi cu zi şi reprezentaţie cu reprezentaţie. El e fiara cea mai fioroasă şi mai nesăţioasă din tot circul.

Acestea se petrec însă acolo, în cuştile dosnice ale animalelor, după ce pleacă mulţimea şi după ce luminile se sting.

Ştie Rajah, tigrul cel tînăr şi neastîmpărat, el mai ştie că acuşi un semn al biciului are să-l cheme în mijlocul arenei.

Mîinile femeii au să-i descleşteze gura... Pe urmă, are să-şi aşeze capul cu păr ondulat între dinţii lui, tocmai fiindcă el are faima că e cel mai nesu-pus şi mai crud, iar miss Ellian vrea să arate că nu are nici o teamă, nici una. Aşa face de trei seri în şir. Ce-ar fi atunci să strîngă puţin, numai puţin, dinţii? Ar trosni oasele ca o coajă de ou. Aşa cum trosnesc coastele antilopelor, cînd în viaţa lui liberă din codrii de la celălalt capăt al lumii sărea din ascunzişuri să-şi sugrume prada.

Rajah căscă pe marginea lui de lemn.

Ştia că aceasta n-are s-o facă niciodată. El e în puterea oamenilor acum.

Iar privirea verzuie şi arzătoare a dresoarei îi nimiceşte orice încercare de împotrivire. E tot aşa de netrebnic acum ca maimuţele cele urîte şi slugarnice, care se milogesc în cuşca menajeriei să capete alune americane şi mandarine.

Tigrul lăsă pleoapele pe ochii sticloşi, cu lumina îngustă şi oblică, aşa cum sînt pisicile la amiază. Nu mai vedea acum nici pe miss Ellian, nici mulţimea de jur împrejurul gratiilor.

Vedea ceea ce trăieşte el întotdeauna, cînd închide pleoapele.

O pădure cu frunze late, cu desişuri nepătrunse, cu liane spînzurate pînă în pămînt. E zbor acolo de păsări cu pene de toate culorile curcubeului: păuni care trec cu foşnet mătăsos, păsări colibri mici ca insectele şi fluturi mari ca păsările. Se leagănă oare dintr-un copac o creangă sau un şarpe? Foşneşte oare numai adierea vîntului sau se strecoară printre foile late alt tigru, străin? Este acolo, da! Este acolo o margine de apă cu tufe de bam-bus. Cît de bine cunoaşte locul acela!... De cîte şi de cîte ori nu aştepta acolo, de cîte ori nu pîndea pitulat, la adăpătoarea antilopelor? Aştepta un ceas, două; aştepta pînă noaptea tîrziu. Îşi schimba locul după vînt, ca adierea molcomă să nu ducă mirosul lui. Antilopele soseau. Două, trei,

cîteodată una singură... Privea cu ochii umezi, fricoşi, adulmecînd văzdu-hul. Nici nu se auzeau paşii pe pămîntul moale. Pleca botul în unda apei. Tresărea. Ciulea urechile să asculte, îşi vîra gîtul printre frunzele de lotus. Atunci ţîşnea el din tufiş, zvîrlit ca din arc, în cîrca antilopei. Nu era nici o zvîrcolire, nici un geamăt... Altădată, se desfăşura însă o luptă de trosneau crengile pădurii şi răsunau adîncurile de muget... Odată un bivol sălbatic... L-a simţit. Îl aştepta. I-a sărit în spinare şi bivolul l-a răsturnat, scuturîn-du-se peste cap, s-a tăvălit cu el să-l strivească, s-a năpustit să-l împungă cu coarnele. O tăcere de moarte s-a întins în toată pădurea. Maimuţele s-au ascuns în scorburi: celelalte sălbăticiuni s-au pitit la pămînt. Era o luptă uriaşă şi crîncenă între stăpînii codrului! Numai icniturile lor se auzeau, numai răgetul şi mugetul bivolului. A fost însă tot el cel mai tare... Pe urmă, altă dată, lupta cu elefantul care l-a smuls cu trompa să-l zvîrle ca pe un sac la pămînt şi să-l strivească sub tălpile picioarelor groase ca nişte stîlpi... Dar pînă la urmă a fugit elefantul cu trompa ferfeniţă şi cu un ochi sîngerat. Pînă tîrziu a tot răsunat noaptea de paşii lui mînioşi, sfărîmînd crengile, rupînd perdeaua de liane, culcînd la pămînt tufişurile de bambus. Şi altă dată, cei trei vînători cu suliţe, cînd au încercat să-l înconjoare şi au căzut toţi trei sub dinţii lui!... De atunci i s-a dus vestea şi a rămas spaima acelor locuri. TIRANUL — aşa îl numeau toţi. Aşa îl numeau toţi, şi toţi tremurau înfioraţi pînă în măduva oaselor cînd începea el să ragă. Nu se mai încumeta nimeni să treacă pe potecile bătătorite. Îi juraseră moartea, şi tot ei se temeau de moarte. Cînd mirosea de departe apropierea unuia, înainta cu răsuflarea aşa de uşoară, că nu şi-o auzea nici el. Înainta, se oprea, încă un pas... Un salt. O muşcătură cu dinţii clănţănind. Şi gata! Rămînea întotdeauna el stăpîn la ochiul de apă unde se adăpau antilopele... Acolo l-a prins într-o noapte un cleşte de fier. A încercat să sfarme capcana cu dinţii. A umplut pădurea de spaimă şi de muget. A vrut să-şi smulgă laba, s-o rupă din os. Mai simte şi acum, cînd e ploaie şi frig,

muşcătura adîncă a fierului. Pe urmă s-a lungit la pămînt, răpus de durere şi de sîngele scurs, aşteptînd moartea împăcat, fară nici un scîncet. Dar după o săptămînă au venit oamenii cu suliţi şi topoare să-l ridice, sleit de nemîncare şi de sete. Nu-i lăsau dreptul să moară în pace.

Acum e aici.

L-au adus să-l ţină despărţit de lume prin gratii de fier.

L-au adus să tremure la pocnetul unui bici cu canaf de mătase, după ce luni de zile a îndurat toate chinurile dresajului. Acum pleacă ochii supus sub privirea unei făpturi fără arme, cu un singur bici de mătase în mînă. Nici o scăpare nu mai este. Nici una! Maimuţele aruncă în el cu coji de portocale şi de banană. Se strîmbă şi se scarpină; se agaţă de gratii, cînd îl poartă în cuşca lui pe rotile, şi îi fac semne cu labele lor neastîmpărate. Numai cînd mugeşte le mai cuprinde deodată groaza codrilor şi atunci se zvîrcolesc caraghios, căutînd zadarnic un loc să se ascundă.

Canaful de mătase îi atinse uşor botul.

Era o atingere lină, ca o dezmierdare. Dar tigrul ştia că e o dojană. Sub blîndeţea alintării cunoştea făgăduiala răfuielii de mai tîrziu, cu drugul de fier şi cu biciul dureros.

N-avea încotro! Pentru el nu mai era nici o scăpare, nici una. Deci coborî supus de pe marginea de lemn. Aşa cum cerea orînduiala reprezen-taţiei.

Mulţimea îşi stăpînea răsuflarea. Tăcerea era atît de adîncă, încît se auzeau departe, afară, huruitul tramvaielor şi goarnele de automobil.

Cei doisprezece tigri s-au înşirat în cunună, culcaţi în mijlocul arenei. Femeia şi-a adunat coada rochiei, a zvîrlit biciul de mătase. S-a aşternut pe spate, în mijlocul lor, cu braţele încrucişate pe piept. Şi-a pus capul în gura lui Rajah, deschisă, sprijinindu-şi ceafa în colţii tari ca pe un spătar de la jilţul dentiştilor.

Tigrul clipeşte din ochii mari şi galbeni, de sticlă. Puţin, numai puţin de-ar strînge!... Numai puţin!... Dar ochii femeii îl privesc în sus, peste cap. El nu-i vede privirea. O simte însă. Ah! Ce străpungătoare o simte! Şi nu strînge

dinţii. Stă aşa, nemişcat, cu gura deschisă, ca un tigru împăiat.

Petruş, băiatul cu ochi sclipitori, a încleştat pumnii, a lungit gîtul, şi fără să-şi dea seama a coborît strecurîndu-se printre lume, mai aproape de arenă, ca să vadă mai bine.

Fetiţa cu buclele bălane îşi muşcă buzele. Zvîcnirile inimii îi sparg pieptul mic. Unii au închis ochii. Alţii şi-au astupat urechile, să nu audă ţipătul. Chiar bunicul fetiţei îşi simţea mîna tremurînd uşor pe mînerul de fildeş al bastonului. El a mai văzut odată un dresor sfîşiat de tigri. Ştie că mai toţi sfîrşesc aşa. Ştie că atunci fiarele, din nou sălbatice, se reped la gratii, rînjesc şi se muşcă între dînsele.

— Hep!

Dintr-o graţioasă săritură, femeia a fost iarăşi în picioare, în mijlocul arenei.

Îşi scutură părul negru-albăstrui. Îşi împinge coada foşnitoare a rochiei cu pantoful. Surîde, salută şi răspunde ropotului de aplauze, risipind cu palmele sărutul buzelor spre loji, spre staluri, spre galerii.

Sus, pe podiumul de lemn îmbrăcat cu postav roşu, fanfara a început un marş din toate tobele, şi alămurile, şi piculinele, şi pistoanele... Triunghiul, lovit cu ciocănelul de argint, sună: zing-zing! zing-zing!...

E un marş cu pas de paradă.

Cei doisprezece tigri de Bengal se întorc spre ieşirea din fund, la cuştile lor.

Păşesc unul cîte unul, ca nişte pisici uriaşe şi cuminţi.

Îşi leagănă cozile grele şi lungi.

Nu privesc nici în dreapta, nici în stînga, cu ochii lor mari, galbeni, de sticlă.

Pasul e mlădios pe nisip. Moale, catifelat, fară sunet.

II. FRAM FACE NAZURI

A fost o adevărată seară de despărţire.

Niciodată Circul Struţki n-a avut un program mai bogat. Gimnaşti şi echilibrişti. Cai şi elefanţi. Maimuţe şi lei. Pantere şi cîini. Acrobaţi şi clovni. Toţi s-au întrecut în dibăcie şi în curaj, în răbdare şi în dispreţ de moarte, ca să lase o amintire neştearsă.

Mulţimea a trecut de la fiorii de emoţie la hohote de rîs; de la privirile încremenite de minunare la bucuria giumbuşlucurilor născocite de paiaţele cu pantalonii largi şi clopoţel în vîrful scufiei.

Au tremurat toţi o dată la salturile mortale ale gimnaştilor îmbrăcaţi în tricou negru! Purtau un cap de mort brodat pe piept. Zburau de la un trapez la celălalt, fără nici o plasă dedesubt, aşa cum se afla întinsă în celelalte seri.

Glasurile, înfricoşate de această joacă nebunească a gimnaştilor primejduiţi de moarte, murmurau de pretutindeni din staluri şi din galerii:

— Ajunge! Opriţi!... Destul!

Dar trupa, cu semnul alb brodat pe tricoul negru, scutura surîzînd din capete. Cum destul? Puţină răbdare! Mai aveau şi altele de arătat.

Erau patru. Doi bărbaţi, două femei.

Se legănau în văzduh pe trapezul subţire, în vîrful cel mai înalt al cortului, sub becurile orbitoare. Îşi trimiteau o chemare. Acum se aflau suspendaţi aci, acum dincolo, peste o clipă iarăşi la loc. Se încrucişau în aer, lunecau din mînă în mînă, din trapez în trapez. Se prindeau într-o ciorchină neagră de trupuri, se desfăceau în lanţ, ajungeau iarăşi în leagănul trapezelor să surîdă în jos la mulţimea amuţită de teamă, frecîndu-şi palmele cu praf alb, ca să înceapă din nou.

Tot aşa de sprintene ca nălucile sînt veveriţele brazilor din pădure.

Dar ele nu au un cap de mort pe piept. Ele nu sînt ameninţate să cadă la cea mai mică greşeală şi să-şi strivească trupul pe nisipul bătătorit de paşi şi de copitele cailor.

Pe urmă a venit rîndul elefanţilor uriaşi, cu pielea ca de scrum şi cu urechile largi ca paravanele. Călcau greoi pe stîlpii picioarelor. Ridicau trompa de gumă să-şi stropească un duş rece pe spinare. Se înălţau pe două labe şi dansau în tactul muzicii. Erau mari şi buni. Ascultau de o nuieluşă subţire şi se jucau fluierînd din ţignal cu vîrful trompei.

N-a lipsit nici August cel prost.

Ca întotdeauna s-a ivit de după perdelele vişinii din fundul arenei, clăpăug şi nătărău, cînd nu era nici o nevoie de dînsul. Coada fracului se tîra pe pămînt. Tălpile ghetelor erau lungi ca schiurile. Purta guler înalt ca o manşetă, cinci veste pe dedesubt şi o cravată pestriţă. Avea nasul de gogoşar şi un păr cărămiziu care se zbîrlea de frică, întocmai ca ghimpii aricilor. A încasat fară să clipească din ochi, a încasat palme şi lovituri cu o scîndură lată în cap. I-a crescut îndată un cucui roş ca un bec aprins; din păr i-au ţîşnit flăcări şi fum. S-a împiedicat de covor, iar cînd a căzut i-a cîntat muzicuţa din fundul pantalonilor. A furat un ceas de bucătărie, i-a prins un lanţ şi a început să se fudulească, plimbîndu-se de colo-colo, ca un boier pe Strada Mare din oraş. Dar ceasul era deşteptător şi a început să sune în buzunar tocmai cînd stăpînul îl întreba dacă nu ştie cumva cine i-a furat ceasul. A mai făcut şi alte prostii şi a mai spus şi alte minciuni gogonate; s-a certat cu ceilalţi clovni, Toto şi Tănase. Nu i-a lăsat să cînte şi a vrut să înveţe şi el a cînta.

Iar fiindcă era August cel prost, a rămas ca întotdeauna şi cel păcălit.

Fetiţa cu ochi albaştri şi căciuliţă albă uitase emoţia de adineauri care-i tăiase răsuflarea. Îşi descleştase mîna de braţul bunicului. Tropăia din picioare şi se înroşise ca racul de atîta rîs.

Tropăia din picioare, în hăinuţele lui ponosite, şi Petruş, care coborîse pînă în faţă şi nu se mai sinchisea de încruntările controlorului de bilete în livrea albastră cu nasturi poleiţi.

Noroc că un măgar a sosit pe la spate, să-l ia pe August cel prost de fundul pantalonilor cu dinţii şi să-l dea afară ca pe-un caraghios şi un încurcă-lume ce era.

Trupa japoneză făcu acrobaţii cu farfurii şi cu sticle, cu mingi, portocale şi cercuri. A fost şi defilarea cailor. Şi călăreaţa cu fustă scurtă care face echilibristică pe şa. A venit apoi rîndul atletului care ţine o piatră de moară cu cinci oameni pe piept, pînă ce sosesc alţi atleţi s-o sfarme cu ciocanele. Maimuţele au stat la masă şi s-au plimbat în automobilul mic ca un cărucior de copil. Aveau un şofer tot maimuţă. Învăţase afurisita să conducă numai cu mare viteză şi suna amarnic din claxon. A luat însă un viraj greşit şi a răsturnat căruţa în mijlocul arenei. Pentru această ispravă, maimuţa cea bătrînă a înşfăcat-o pe maimuţa-şofer de urechi şi i-a dat un picior în spate de-a luat-o la goană în mare viteză, fără să mai zbiere din claxon. Dar era mai ales una, de toată nostimada, care ştia să cînte din armonică şi fuma.

După ce se potolea rîsul, mulţimea căuta cu ochii din nou în program. Foşnetul hîrtiei se auzea tot mai nerăbdător.

Lipsea Fram, ursul alb.

De ce întîrzia Fram?

Aceasta nu se mai întîmplase niciodată.

Fram îi întrecea pe toţi. El nu avea nevoie de îmblînzitor, de cravaşă şi de semnale. Intra singur în arenă, ca un om. Intra în două labe, cît e de mare. Saluta în dreapta şi în stînga, înainte şi îndărăt. Se plimba cu labele la spate de jur împrejurul arenei, pînă ce se potoleau aplauzele. Pe urmă făcea un semn că vrea linişte.

Şi începea singur programul lui.

Se ridica pe prăjină ca un marinar pe catargul corăbiei. Umbla cu o bicicletă uriaşă, trecînd pe punţi în cumpănă. Făcea dublu salt mortal şi bea bere din sticlă.

Ştia să fie comic şi ştia să fie grav.

Chema cu laba luptătorii din galerie şi din staluri să poftească la trîntă şi să boxeze cu el. Întotdeauna se găsea cineva din galerie să coboare şi să încerce; de obicei tot un

atlet al circului, amestecat dinadins prin mulţime. Lupta sfîrşea în hazul tuturor, fiindcă Fram era puternic, dar blînd şi glu-meţ. Cu o singură labă moale culca omul la pămînt. Pe urmă începea să numere bătînd cu laba în aer; una, două, trei, patru, cinci... Cînd isprăvea de numărat, îşi ridica adversarul de subsuoară ca pe-o boccea şi-i dădea drumul de-a rostogolul la picioarele publicului din lojă. Omul se ridica ruşinat, ştergîndu-se de praf, în rîsul lumii.

Fram chema, cu laba, sus spre galerie:

— Ei, cine mai pofteşte? Curaj, vă rog!...

Nu mai poftea nimeni.

Ursul alb le făcea semn de milă cu amîndouă labele:

— Atunci de ce mai rîdeţi de pomană? Sînteţi nişte neputincioşi... Aci să vă văd, nu acolo sus!...

Tumbele lui, roata ţigănească de jur împrejurul arenei, acrobaţiile pe labele de dinainte stîrneau minunare şi veselie.

Copiii îl iubeau, fiindcă era hazliu.

Oamenii în toată firea îl iubeau, fiindcă era într-adevăr de mirare cum asemenea animal greoi şi sălbatic, adus din pustiurile îngheţate, arăta atîta blîndeţe, atîta înţelegere şi atîta sprinteneală în mişcări.

O reprezentaţie, fără Fram, ursul polar, era parcă neisprăvită.

Miss Ellian, cu cei doisprezece tigri de Bengal, însemna altceva. Dove-dea ce poate face o femeie, cu privirea ei şi cu biciul, din cele mai crude fiare ale pădurilor asiatice. Ţinea toată lumea încordată. După ce tigrii ple-cau, în mulţime trecea o destindere. Respirau uşuraţi.

Apariţia lui Fram se bucura cu totul de altă primire. El era cel mai mare şi mai puternic animal, născut în ţara zăpezilor şi a gheţurilor veşnice, îmblînzit ca un miel şi înţelegător ca un om. Pentru dînsul nu era nevoie de nici o cravaşă, de nici o privire poruncitoare, de nici un deget care să-i arate locul şi să-i amintească în fiecare clipă ce are de făcut. Aplauzele erau răsplata lui.

Iar Fram iubea aplauzele.

Se vedea bine că înţelege rostul lor, că le aşteaptă, că-i fac plăcere.

Iubea aplauzele, iubea publicul, iubea mai ales copiii. Cînd îi vedea ronţăind o bomboană, întindea laba să capete şi el. Saluta mulţumind, cu laba la cap, ca un soldat. Iar dacă se întîmpla să capete mai multe bomboa-ne, îşi oprea numai una şi pe celelalte le întindea în palmă altor copii, parcă ar fi ştiut că nu toţi au parte prea des de dulciuri. Un copil curajos cobora să primească darul. Fram îl alinta pe creştet, cu laba lui mare, care devenea deodată uşoară şi lină ca o mînă de mamă.

Nu-l lăsa pe băiat să se urce la loc, acolo sus, unde e înghesuială şi nu se vede mai nimic.

Lua el singur un scaun cu laba, îl aşeza într-o lojă, plecîndu-se peste marginea arenei. Îi făcea semn băiatului să se aşeze. Iar dacă băiatul nu îndrăznea, dacă se codea şi se ruşina, atunci îl ridica în braţe şi îl aşeza pe scaun; punînd gheara la bot, îl povăţuia să stea cuminte şi să n-aibă nici o grijă. Se întorcea apoi către controlori. Arăta spre copil şi ducea laba la piept, ca să înţeleagă şi ei că e ocrotitul lui în acea seară şi că l-a luat pe a sa răspundere.

Cum nu l-ar fi iubit oare toţi? Cum să nu fie el oare răsfăţatul publicului?

Şi acum Fram întîrzia! Lipsea. Programul se apropia de sfîrşit. Numărul lui trecuse de mult.

Mulţimea începu să capete glas.

Mai întîi sus, din galerie. Mai apoi copiii din staluri şi din loji:

— Fram!

— Unde e Fram?

— De ce nu vine Fram?

— Vrem Fram!

Îndată glasurile se uniră ca să repete cadenţat:

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

Se auzeau şi glasuri de copii mărunţi de tot, care nici nu puteau să pronunţe bine cuvintele, dar îşi cereau dreptul la bucuria lor:

— Flam! Vlem Flam!

— Flam! Vlem Flam!

Copila cu bucle bălane şi cuşmuliţa albă uitase cu totul de spaima de mai înainte, cînd ceruse bunicului s-o ducă acasă.

Acum bătea şi ea din palmele mici.

Coborîse de pe scaun, ca să tropăie mai tare.

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

— Vrem Fram! striga şi Petruş, care nu-l văzuse încă decît în afişele lipite pe ziduri, dar ştia din auzite toate minunăţiile despre el. Vrem Fram!

— Doamnelor şi domnilor! Onorat public!... aşa începu să spună ceva directorul circului, ivindu-se în mijlocul arenei.

Nimeni însă nu voia să-l asculte. Toţi l-au întrerupt, strigînd mai departe:

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

În zadar August cel prost, Toto şi Tănase au apărut într-o blană de urs alb. Aşa îşi închipuiau ei, altădată, un Fram caraghios, stîrnind veselia mulţimii, după ce-şi sfîrşea numărul lui Fram cel adevărat.

Atunci chiar Fram, în carne şi oase, îi aştepta.

Se aşeza pe marginea arenei, ca un om, cu bărbia în pumn şi privea îngăduitor la giumbuşlucurile paiaţelor. Înţelegea gluma şi poate că rîdea în sinea lui.

Cînd îi părea că n-au jucat bine, că n-au ştiut să-l imite cu toată iscusinţa, se ridica şi se amesteca el în joacă. Apuca în amîndouă labele pielea de urs în care se aflau ascunşi Toto şi Tănase. O scutura ca pe un sac de nuci. Culegea de pe jos paiaţele. Îl aşeza pe Toto de o parte, pe Tănase de cealaltă parte, pe marginea arenei, îi apăsa cu

laba în cap, să stea astîm-păraţi, să se uite la el şi să înveţe, nătăfleţii.

Pentru care deplină învăţătură, Fram se imita pe el singur, făcînd în chip caraghios, cu strîmbături şi cu căzături, tot ce făcuse mai înainte cu mare băgare de seamă şi cu seriozitate. August cel prost zburda în jurul lui, ţopăia şi striga cît îl ţinea gura vopsită pînă la urechi:

— Vezi, aşa, Tănase! Vezi, aşa, Toto!... Bravo, Fram!...

Ţopăia, se rostogolea jos, se ridica şi nu mai isprăvea, pînă cînd Fram se întorcea la dînsul şi îl privea supărat. Parcă spunea:

— Ia ascultă, mă urîtule! N-ai să mai termini odată?...

Atunci August cel prost se dădea înapoi, cu coada fracului între picioare, şi nu mai spunea nici pis.

Acum nu mai aveau însă tustrei nici un haz. În zadar au ieşit cu blana ursului să-l imite în batjocură pe Fram. Mulţimea a început din nou să strige, să fluiere, să bată din picioare:

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

Perdelele vişinii din fundul arenei, pe unde intrau animalele şi gim-naştii, se clătinau, se dădeau la o parte şi cădeau iarăşi la loc.

Se petrecea dincolo ceva, dar nimeni nu ştia ce.

Directorul mai încercă de două ori să înainteze pînă în mijlocul arenei. Nu apucă însă să înceapă: „Doamnelor, domnilor, onorat public”.

Înainte de a deschide gura, mulţimea izbucni într-o larmă cumplită:

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

Atunci directorul circului a strîns din umeri şi s-a retras după perdeaua
vişinie.

— Nu ştiu ce se întîmplă! vorbi domnul bătrîn cu baston de fildeş, către fetiţa cu bucle bălane. Poate că Fram e bolnav. Poate nu e în stare să joace...

Însă fetiţa nu mai auzea nimic şi nici nu voia să audă. Ea striga într-un glas cu toţi, tropăind din picioare şi bătînd din palme:

— Vrem Fram! Vrem Fram!

O doamnă cu nas ascuţit şi cu buzele subţiri rosti foarte piţigăiat:

— A început şi Fram ăsta să facă nazuri! Prea l-a răsfaţat lumea!... Desigur, se crede artist. Întocmai ca oamenii, draga mea!

— Aşa spun şi eu, dragă! vorbi doamna de alături, cu nasul tot aşa de ascuţit şi cu buzele încă mai subţiri.

Amîndouă erau bolnave de stomac. N-aveau voie să mănînce decît cartofi fierţi în apă, fară sare. De aceea tot ce se afla pe lume li se părea urît, prost şi nărăvit la nazuri. Toată seara strîmbaseră din nas. N-au aplau-dat niciodată. Nu le-a plăcut nici miss Ellian cu tigrii săi de Bengal. Nici trupa de trapezişti cu tricoul negru şi cap de mort brodat cu mătase albă, care îşi primejduiau viaţa în fiecare clipă. Nu li s-a clintit un muşchi de pe obraz, să zîmbească la comicăriile lui August cel prost, ale lui Toto şi Tănase.

Erau nişte cucoane foarte înţepate. Ar fi putut să rămînă acasă şi să se culce.

Dar atunci n-ar fi avut cum să povestească a doua zi tot ce-au văzut ele şi nu le-a plăcut.

— Hotărît! Ursul acesta face nazuri. Îşi bate joc de public.

Fetiţa cu bucle bălane sub cuşmuliţa albă se opri din tropăit. Auzise cuvintele, fiindcă cele două cucoane cu nas ascuţit se aflau în loja de ală-turi. Se înroşi, îşi luă inima în dinţi şi îşi apără ursul ei favorit:

— Ba nu face nazuri! Fram nu face niciodată nazuri.

— Uită-te la dînsa! Ştii că eşti obraznică, fetiţo?

Cucoanele s-au supărat şi priviră înţepate prin ochelarii de sticlă cu mîner.

Fetiţa s-a învăpăiat ca para focului.

Lui Petruş, însă, care ajunsese lîngă fetiţă, îi venea să aplaude şi să strige: „Bravo, bine le-ai făcut!... Meritau, înţepatele!”

Bunicul de alături o dojeni, mai mult de formă, măcar că era de aceeaşi părere:

— Se poate, Lilico? Se poate să vorbeşti aşa?...

— Dar, bunicule, a zis că Fram face nazuri şi că-şi bate joc de noi... Fram nu face niciodată nazuri!

Domnul cu baston de fildeş a vrut să mai spună ceva.

N-a mai avut însă timp. Deodată s-a făcut tăcere.

În locul tropăiturilor şi strigătelor s-a întins o tăcere ca un covor pe nisipul arenei. O tăcere aşa cum n-a fost nici atunci cînd în văzduh zbura din trapez în trapez trupa gimnaştilor cu tricou negru; nici atunci cînd miss Ellian se afla cu capul între colţii tigrului de Bengal.

De după perdeaua de catifea vişinie se ivise Fram.

Cu laba mai ţinea încă o parte din perdeaua ridicată.

Se opri să privească sala, miile de capete, miile de ochi din loji, din staluri şi din galerii.

Dădu drumul perdelei jos.

Înaintă pînă în mijlocul arenei. Salută ca întotdeauna.

— Fram!

— Bravo, Fram!

— Trăiască Fram!

— Ura! Bravo, Fram! Ura!

Fram stătea în mijlocul arenei, alb ca zăpada, uriaş şi neclintit. Tot aşa stau fraţii lui din ţara zăpezilor veşnice, pe insulele de gheaţă plutitoare, cînd se înalţă să privească la alţi urşi albi, care se depărtează pe alte insule plutitoare.

Stătea şi se uita în gol.

Mai făcu un pas.

Îşi trecu laba peste ochi, peste frunte, cum ar fi şters o urmă care-i păienjenea privirea.

Aplauzele s-au potolit.

Acum toţi aşteptau.

Înţelegeau că Fram pregăteşte ceva nou. Fără îndoială, un număr mai greu decît toate. Altădată începea mai

repede. Cerea el să se facă tăcere. Acum părea mirat de această tăcere.

— Mofturi! Priveşte la el cîte nazuri mai face! glăsui piţigăiat una din cele două cucoane.

Petruş abia se stăpîni, frămîntîndu-se pe loc şi muşcîndu-şi buzele.

Fetiţa cu ochi albaştri le fulgeră şi ea cu privirea, dar nu rosti nimic. Simţea pe umăr mîna bunicului...

Alături de Fram se afla o platformă învelită cu postav alb. Acolo se urca el să se joace cu greutăţile, să facă echilibristică într-o prăjină, să prindă în gură portocale aruncate de public.

Acum se aşeză pe marginea platformei, aşa cum se aşază un om pe gînduri. Îşi prinse capul în labele de dinainte. Era într-adevăr ca un om care nu-şi aminteşte ceva, a pierdut ceva, e deznădăjduit de ceva.

— Îşi bate joc de noi, dragă! se supără cucoana cea mai ascuţită. Uite pentru ce plătim bani! Ca să-şi bată joc un dobitoc de noi...

Mîna bunicului apăsa uşor umărul fetiţei cu părul încîrlionţat sub cuş-muliţa albă. Simţise, prin haină, cum se frămîntă şi cum e gata să-şi apere pe Fram al ei.

Dar Fram era într-adevăr de neînţeles în această seară. Părea că a uitat unde se află. Părea că a uitat ce aşteaptă lumea de la dînsul.

A uitat că îl privesc două mii de oameni, două mii de perechi de ochi!

— Fram! îl încurajă un glas.

Ursul alb ridică ochii...

— „A, da! parcă spunea privirea lui. Aveţi dreptate! Sînt Fram şi trebuie să vă înveselesc!...”

Cu labele facu semn de neputinţă în lături. Duse dreapta la frunte; apoi la inimă; din nou la frunte şi din nou la inimă. Acolo era ceva stricat, care nu mai mergea...

Adineauri, cînd a ridicat perdeaua de catifea vişinie, încă tot mai credea că totul are să fie ca înainte. Mulţimea, copiii, aplauzele i-au dat această amăgire.

Acum din nou a uitat tot.

Nu ştie ce caută aci. Ce vrea lumea aceasta de la el?

— E bolnav, bunicule! rosti fetiţa cu milă. E bolnav... De ce nu-l lasă în pace dacă e bolnav.

Uitase că şi ea tropăise, că şi ea bătuse din palme şi că strigase într-un glas cu ceilalţi: „Vrem Fram! Vrem Fram!"

Cît de rău îi părea acum! Simţea în ochi lacrimi de mustrare.

Iar bunicul, care fusese profesor, care văzuse multe întîmplări în viaţă şi citise multe cărţi, vorbi şi el, cu o altfel de milă:

— Nu e bolnav, Lilico! E ceva mai rău... L-a ajuns ceasul cînd nu mai e bun de nimic. Aşa se întîmplă cu toţi urşii albi. Sînt neîntrecuţi vreme de patru, cinci, şase ani. Pe urmă se întîmplă ceva rău cu dînşii. Nimeni nu ştie ce. Poate uită, poate îi apucă dorul de pustietăţile lor de gheaţă, unde s-au născut... Nu sînt în stare să mai facă nimic din tot ce stîrnea minunarea lumii. Devin nişte urşi ca toţi ceilalţi. Mai trăiesc aşa mulţi ani... Poate prea mulţi... Îşi amintesc din cînd în cînd tot ce ştiau. Atunci încep să joace şi să repete ce-au învăţat cîndva. Dar fară nici un rost, fară nici o legătură. Din seara asta s-a sfîrşit cu Fram!...

— Nu se poate, bunicule ! Nu vreau să vorbeşti aşa, bunicule!

Domnul cel bătrîn a simţit din glasul şi din tremurul umărului sub mîna sa că fetiţa e gata să izbucnească în plîns. Dar nu spuse nimic.

Petruş ascultase şi el aceste cuvinte. Nu-i venea nici lui să creadă. Şi grozav ar fi vrut să poată face ceva, ca să aline mîhnirea lui Fram.

Fram, ursul polar, şi-a astupat ochii cu labele.

E acum şi el ca un om care plînge.

S-a ridicat de pe marginea platformei.

A făcut un semn de despărţire tuturor, un semn cu braţele întinse, aşa cum îşi lua bună seara cînd sfîrşea numărul lui din program şi îl întovă-răşeau aplauzele pînă la ieşire.

Apoi şi-a dat drumul în patru labe.

A devenit un animal ca oricare altul.

Aşa, în patru labe, cu botul în pămînt, s-a îndreptat spre perdelele roşii.

Nimeni nu pricepea nimic. Nedumerită, mulţimea nu striga, nu fluiera, nu-l mai chema îndărăt.

Băieţelul cu ochii sclipitori şi cu nasul cam cîrn, Petruş, aproape fară să-şi dea seama, îşi înăbuşi un suspin.

Perdelele roşii au căzut după Fram.

Pe sălile înguste din dosul circului care duc la grajduri şi la menajerie toţi se dădeau la o parte. Nu cutezau să se apropie. Dar ursul alb a intrat singur în cuşca lui, s-a culcat cu botul pe labe, în colţul cel mai întunecos, cu faţa ascunsă spre perete.

— Ce-a fost aceasta? Îşi bat joc de noi!... glăsui supărată una din cucoanele cu nas ascuţit. Am plătit bani. Aci în program scrie — „Fram, ursul alb. Spectacol senzaţional de adio!” Ce prostie senzaţională, n-am ce spune!... A fost o bătaie de joc senzaţională!...

Fetiţa avea lacrimi în ochi. Petruş s-a uitat la amîndouă cucoanele şi de ciudă, tot răsucindu-şi un bumb de la haină, l-a rupt din aţă.

— Fire-ar al naibei! pufni el.

Cucoanele cele înţepate au privit urît la băieţaş. Poate credeau că e vorba de ele, nu de nasture.

August cel prost apăru rostogolindu-se în tumbe, turtindu-şi nasul de gogoşar în nisip, fugărind să-şi prindă umbra.

Dar nu mai avea nici un haz. Nu mai rîdea nimeni.

În dosul perdelei roşii, directorul circului cerceta lista animalelor şi artiştilor. Era o listă bătută în ţinte, pe o placă de lemn negru.

Privea posomorît, cu un creion albastru în mînă.

Se hotărî şi şterse cu o linie groasă numele lui Fram, ursul polar.

III. DUPĂ CE A PLECAT CIRCUL

Circul Struţki a plecat.

A încărcat în trenul alb cuştile cu animale, pînza cortului împachetată, pereţii grajdurilor, care se desfac şi se strîng, cum se desfac şi se strîng căsuţele de carton ale jucăriilor.

În urmă a rămas un loc gol şi urît.

Mai mirosea încă a grajd şi animale. Cîţiva copii dau tîrcoale să vadă urmele însemnate pe pămînt. Printre dînşii se aflã şi Petruş. Se uita şi el cu părere de rău.

Aci e umbra bătătorită şi rotundă a arenei. Dincoace era intrarea. Dincolo menajeria.

Ninge cu fulgi mari deasupra. Pînă mîine, zăpada are să acopere tot. Copiii, cuprinşi acum de mîhnire la amintirea circului plecat, au să se înveselească din nou şi au să se bată cu bulgării. Au să zidească cu mîinile îngheţate cetăţi şi oameni de zăpadă.

Ba chiar Petruş şi-a pus de pe acum în gînd să-şi cheme a doua zi tovarăşii de joacă şi să facă împreună un urs alb de zăpadă: Fram, ursul polar.

Aşa cum era el şi cum îl iubeau toţi! Aşa cum se ridica în două labe: uriaş, blînd şi bun, cu botul în care prindea portocale din zbor şi cu ochii lui mici, de cărbune.

În oraş toată lumea s-a întors la treburile şi la necazurile sale. Se apropiau sărbătorile.

Unii aleargă după bani pentru haine groase de iarnă. Alţii îşi ung schiurile şi se pregătesc să plece la sporturile de iarnă. Copiii nu se mai satură privind cu jind la vitrinele

pline de jucării şi de cărţi: jucării şi cărţi de care nu toţi au parte.

Cînd cei de-acasă l-au iscodit pe Petruş cam la ce carte s-a uitat mai îndelung la vitrine, el a răspuns repede, mărturisind aşa tot ce-i stătea pe inimă:

— Am văzut o carte despre urşii albi şi despre viaţa lor în gheţurile polare!

Tatăl lui Petruş a zîmbit îngăduitor, pe sub mustaţă:

— Te pomeneşti că vrei şi tu să te faci dresor de animale?

— Nu, tată! a răspuns Petruş, dar aş vrea să mă fac explorator polar... Grozav aş dori să ştiu ce scrie în cărţile acelea din vitrina librăriei.

— Vom vedea, Petruş! Dacă aşa stă treaba, vom vedea! spuse tatăl băiatului, hotărît să facă rost de bani cu orice preţ şi să-i cumpere o carte.

Dar pînă atunci a prins să bîntuie prin oraş o epidemie de iarnă, cu răceală şi tuse. Mulţi copii zac în pat, în loc să se joace afară, bucurîndu-se de gheţuş, de patinaj, de cetăţile de zăpadă.

Bolnavă e şi fetiţa cu ochii albaştri şi cu buclele bălane.

La început a vrut şi ea să se facă miss Ellian. L-a botezat din nou pe Pufuleţ, pisoiul cel cenuşiu. I-a schimbat numele. I-a spus Rajah şi a încer-cat să-l muştruluiască, aşa cum miss Ellian îmblînzise tigrul de Bengal, cu un bici şi un şfichi de mătase. Dar Pufuleţ n-avea poftă de joacă şi nu voia să ştie de frica unei fetiţe. S-a zbîrlit, a zgîriat-o şi a fugit să se ascundă sub canapea, scuipînd ca un caraghios.

După masă, fetiţa a început să tuşească.

Seara avea obrajii îmbujoraţi şi simţea cum îi ardeau ochii în cap.

— Copila asta are febră, s-a speriat mama fetiţei, netezindu-i fruntea asudată. Să chemăm doctorul!...

Doctorul a sosit. Era un bătrîn, prieten cu bunicul. A scos dintr-un tub termometrul, l-a pus copilei subsuoară, pe urmă i-a prins mîna, acolo unde se simt într-o vinişoară

mică bătăile inimii. S-a uitat la ceasul cu lanţ, numărînd bătăile.

Aştepta şi bunicul, aşezat pe un jilţ, cu bărbia sprijinită în bastonul cu mîner de fildeş. Aştepta mai îngrijorată mama fetiţei, care fusese şi ea bol-navă, încît avea faţa iar slăbită şi galbenă, ochii peste seamă de obosiţi.

— Nu este nimic grav! rosti doctorul, după ce se uită la termometru, îl scutură şi îl închise în tubul de metal. Are o gripă uşoară... Tot oraşul e plin de gripă. Căldura are să mai crească puţin. Să nu vă speriaţi! Într-o săptămînă are să se ridice din pat. În zece zile, o puteţi lăsa să se joace afară...

Au răsuflat cu uşurare atît mama fetiţei, cît şi bunicul.

Doctorul avea dreptate. Căldura a crescut. Într-o seară, fetiţa nu mai ştia dacă e trează sau doarme.

Visa cu ochii deschişi şi vorbea singură. I se părea că o vede pe miss Ellian, îmblînzitoarea de tigri; intrase în camera ei, îmbrăcată în rochia foşnitoare de solzi aurii şi pietre colorate, cu biciul în mînă.

— Unde e Pufuleţ? întrebă, vîrînd biciul sub canapea şi scotocind unde ştia că se ascunde pisoiul.

Pufuleţ a ieşit cu coada între picioare.

— Aha! se bucură fetiţa cea cu ochii albaştri, prin visul ei de boală. Aha! Acuma să te văd eu, domnule Pufuleţ! Ţi-ai găsit stăpînul!

Miss Ellian a pocnit din canaful de mătase, şi pisoiul s-a prefăcut în Rajah, tigrul de Bengal.

— Aceasta e ceva foarte caraghios! vorbi fetiţa, rîzînd în aiureala frigurilor. Aşa ceva încă n-am mai pomenit! Va să zică domnul Pufuleţ era Rajah, tigrul de Bengal, şi nu spunea nimic? Făcea pe pisoiul...

Miss Ellian îl apucă de ceafa pe Pufuleţ şi îl aşeză în mijlocul camerei. După ce-l muştrului bine, îi porunci:

— Acum ştii cu cine ai de-a face? Cu mine nu te joci... Ai să rămîi Pufuleţ pînă ce am să te duc eu la Circul Struţki, ca să iei locul lui Rajah!— Pînă atunci să asculţi de Lilica. Să n-o mai zgîrii şi să nu te mai prind că miauni cînd te

trage de coadă. Nu e de demnitatea unui tigru de Bengal să miaune. Hep!

A pocnit din canaful biciului şi a dispărut. A dispărut şi Pufuleţ...

Acum, în mijlocul camerei, zboară din trapez în trapez trupa de gimnaşti cu tricouri negre. Şi-au atîrnat trapezele în tavan, acolo unde e candelabrul. Sar şi bat din palme. Curios! Unul seamănă cu bunicul. E chiar bunicul. Asta n-ar fi crezut-o niciodată! Şi-a lăsat bastonul cu mîner de fildeş. Nu se mai vaită de reumatisme şi nu mai tuşeşte. Acum saltă din trapez în trapez, are un tricou negru cu cap de mort pe piept.

— Bravo, bunicule! bate din palme fetiţa.

Iar cînd bate, se deşteaptă o clipă din friguri. Simte capul pe pernă greu ca plumbul şi fruntea e scăldată de sudoare; plapuma o înăbuşă.

E prea cald. Împinge plapuma la o parte, dar mîna mamei o aduce la loc.

Din nou toate se amestecă şi fetiţa începe să plîngă.

— Unde e Fram ? întrebă.

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

Aude şi pe alţii strigînd. În jurul ei e acum toată lumea din circ, bătînd din palme şi tropăind.

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

O cucoană cu nas ascuţit şi cu glas piţigăiat se ridică de pe scaun şi se uită urît la public. Se uită urît mai ales la ea, la Lilica. Fetiţa s-a făcut mai mică şi nici nu îndrăzneşte să ridice ochii.

— Sînteţi nişte proşti! spune cucoana cu nas ascuţit. V-a înşelat. Aţi plătit şi v-a înşelat. Nu-l mai cereţi pe Fram. Toată povestea cu Fram e o păcăleală! V-a spus că e un urs alb, dresat. Cel mai mare, şi mai deştept şi mai dresat urs alb. Acestea sînt nişte minciuni! Fram e un urs prost. Un do-bitoc, mai dobitoc, mai dobitoc decît toate dobitoacele!

Nu-l mai chemaţi. Nu l-aţi văzut că mergea în patru labe, ca un cîine?

Fetiţa se zvîrcoleşte cu capul în pernă şi plînge. Nu e adevărat ce spune cucoana cu nas ascuţit şi cu glas răutăcios. Nu poate să fie adevărat. Dar de ce nu apare Fram?

Strigă şi ea, în glas cu ceilalţi:

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

Deschide ochii. A simţit mîna moale pe frunte. A crezut că e laba uşoară a lui Fram, aşa cum facea el cînd dezmierda copiii din galerie şi îi aşeza pe un scaun, în lojă. A simţit atingerea uşoară şi bună. A deschis ochii să spună:

— Mulţumesc, Fram! Ce bun eşti tu, Fram!

Dar în faţa ei, deasupra, aplecată să-i vadă ochii, e mama Lilicăi. Mîna a fost a ei. O dezmiardă s-o liniştească, fiindcă se zvîrcolea în aiureala fri-gurilor.

Şi o strînge în braţe, o sărută şi o leagănă.

— Ce bună eşti tu, mămico!

Mămica a început să zîmbească şiret, întrebînd:

— Mai bună ca Fram?

— Fram e altceva! răspunse copila cu ochii albaştri. Bietul Fram! Unde o mai fi el acum?

Mama fetiţei se bucură. Lilica a început să vorbească mai cu legătură. Îşi dă seama ce spune. Înseamnă că a trecut partea cea grea a bolii.

— Unde o mai fi Fram acum?... întrebă încă o dată copila.

Mama face semn depărtat cu mîna:

— Departe, Lilico. În altă ţară, în alt oraş...

După o săptămînă copila s-a înzdrăvenit. Iar după alte cîteva zile a căpătat învoire să iasă din casă.

Ce frumos ningea, cu fulgi care fluturau în văzduh, şi ce plăcut era aerul rece, care înţeapă nările ca sifonul!

Într-o zi, pe stradă, se oprise să se uite la un afiş vechi de pe zid. Era un afiş al Circului Struţki, unde se zărea la mijloc chipul lui Fram, făcînd un salut voios ca în zilele lui cele bune.

— Bietul Fram!— auzi ea la spate un glas de copil.

S-a întors repede. Şi s-a bucurat, recunoscînd pe băieţelul din seara reprezentaţiei de adio la circ. Petruş a recunoscut şi el pe fetiţa cu bucle bălane şi cuşmuliţa albă.

— Îţi mai aduci aminte de mine ? întrebă băiatul.

— Da, de la circ, în seara cu Fram! răspunse fetiţa. Bietul Fram!

— Cum de nu te-am mai văzut de-atunci ?

— Am fost bolnavă! spuse Lilica. Tare-i urît să stai în pat!

— Da, e urît! o plînse Petruş, măcar că el nu stătuse niciodată în pat, ca să ştie cît e de urît.

— Noroc că bunicul mi-a dat cărţi cu poze să mă uit în ele. Ştii? Mi-a dat şi una cu urşi albi...

Petruş se însufleţi deodată:

— Are o carte despre urşi albi? întrebă el cu neastîmpăr.

— Are mai multe... Dar de ce întrebi?

— Întreb, fiindcă aş dori aşa de mult să citesc şi eu o carte despre urşi albi!... Am căpătat de la tata în dar de Anul nou o carte despre expediţiile polare. Dar despre urşi albi nu se mai găsesc cărţi în librăriile de la noi. Au fost şi le-au luat alţii. Şi chiar dacă ar mai fi sînt prea scumpe pentru punga noastră.

Fetiţa a stat pe gînduri.

Se uită cu drag la băieţaşul cu ochi sclipitori şi cu nasul cam cîrn, căruia nici nu-i păsase de cele două cucoane înţepate, cu plisc ascuţit. Deşi afară era ger, nu se sinchisea nici acum de înţepăturile frigului. Îi rîdeau ochii. Tropăia doar din picioare, ca atunci cînd strigau toţi împreună la circ:

— Vrem Fram!

— Vrem Fram!

Aducîndu-şi aminte de seara de-atunci, fetiţa rosti prietenoasă, într-un tîrziu:

— Ştii ce? Am să vorbesc eu cu bunicul. Vino la noi, să-ţi împrumute cărţi cîte pofteşti.

— Crezi că se poate?

— Cum să nu se poată? Vorbesc eu... Bunicului îi plac copiii care citesc. Ştii că a fost profesor?

— Da... Şi zici că are multe cărţi despre animale?

— Tot felul! Dacă-ţi spun eu... Cărţi despre animalele de la noi şi din alte părţi... Despre toate animalele pe care le-am văzut la Circul Struţki.

Petruş a micşorat ochii. Se frămînta de neastîmpăr în ninsoare.

— Cînd să viu ?

— Cînd vrei...

— Mîine se poate?

— Bine! Mîine... Ştii unde stăm?

— Nu ştiu...

— Hai să-ţi arăt... Avem şi un cîine! îl vesti fetiţa. Nu te temi?...

— Nu mă tem de cîini. N-avea nici o grijă! Mă împac eu cu el...

Fetiţa se uită la Petruş cu admiraţie. Îi părea mai mare şi mai voinic. Nu era un fricos ca Turel, băiatul de lîngă dînşii, care zbiera şi cerea ajutor de cîte ori lătra Grivei. Ba mai scăpa şi covrigul din mînă, de-l înhăţa Grivei şi o lua la goană, încît se stricau de rîs toţi copiii de pe stradă.

Apoi Petruş se simţi dator să destăinuiască numaidecît fetiţei hotărîrea lui de a se face explorator polar.

— Chiar să pleci acolo unde sînt urşi albi ? întrebă fetiţa cu entuziasm.

— Chiar să plec acolo unde sînt urşi albi. Asta din pricina lui Fram... Din seara aceea mereu mă gîndesc. Bietul Fram! Unde-o mai fi acum?

— Departe! repetă copila cuvintele pe care le auzise de la mama ei. În altă ţară, în alt oraş...

Într-adevăr, Fram e departe, în altă ţară, în alt oraş.

Circul Struţki a ajuns într-un tîrg mare şi străin, unde oamenii vorbesc altă limbă.

În altă limbă sînt scrise şi afişele lipite pe ziduri. Afişe uriaşe: galbene, roşii, verzi. Ele vestesc o mare reprezentaţie de deschidere, cu trupa de gimnaşti şi cu

miss Ellian, îmblînzitoarea celor doisprezece tigri de Bengal.

Dar de pe afiş lipseşte numele lui Fram, ursul alb.

Copiii se îngrămădesc şi acolo, în jurul circului de-abia instalat. În menajerie se aude mugetul leilor şi al tigrilor.

Vorbesc în altă limbă copiii aceştia. Dar bucuria lor şi neastîmpărul sînt la fel cu ale copiilor din toată lumea. Nu-şi mai găseşte locul de nerăbdare, aşteptînd să sosească seara şi să înceapă reprezentaţia.

Pe stradă au defilat, de la gară, elefanţii din India, cu picioarele lor groase ca stîlpii, cu trompele lor de gumă, care se întorceau spre trotuar şi speriau trecătorii. A defilat în capul convoiului şi girafa cu gîtul lung ca un stîlp de telegraf. Au urmat cuştile de tigri şi lei. Caii cu părul lustruit ca pantofii de lac. Poneii cu hamuri galbene de curea nouă şi cu zurgălăi. Maimuţele îmbrăcate în pantaloni roşii şi verzi, ca nişte paiaţe, strîmbîn-du-se la lume şi cerînd, cu palma întinsă, alune şi fisticuri.

Circul a crescut din pămînt.

Acolo unde era un cîmp urît şi gol s-a înălţat cortul cenuşiu cu un steag în vîrf. Împrejur sînt grajdurile şi menajeria. Lucrătorii aleargă să mai încheie o uşă, să bată un stîlp, să înalţe un bec. Se aude mugetul fiarelor. Vîntul aduce un miros ciudat de animale. Muzicanţii îşi încearcă instru-mentele înăuntru.

— Am mai văzut şi un urs alb într-o cuşcă! spune un copil în limba lui străină. Un urs grozav de mare... Am auzit de la tata că la Circul Struţki se află ursul polar cel mai bine dresat din lume... îl cheamă Fram, Pram, Riam, aşa ceva...

— Eu am citit afişul! rosti alt copil. Am citit afişul cu de-amănuntul. Nu există nici un urs pe afiş. Nici alb, nici cafeniu, nici negru. Nici un fel de urs.

— Nu se poate... Pui rămăşag?

— Pun.

— Pe ce? Pe două prăjituri sau pe briceagul tău?

— Nu aşa!... Punem rămăşag la parte dreaptă. Dacă pierd, îţi dau briceagul. Dacă pierzi tu, îmi dai povestea lui Robinson, cea legată în pînză.

— Bun! Bate mîna... Şi acum să mergem şi să citim afişul.

S-au dus să citească afişul. Au cerut unui om îmbrăcat în tunică roşie un program.

Nu se pomenea nicăieri despre nici un fel de urs alb.

Nu era nici unul pe care să-l cheme Fram, Firam, Pram, Priam sau Piram.

— Să mai întrebăm o dată! spuse amărît băiatul cu briceagul.

Căpătase briceagul de ziua lui. Era nou-nouţ. Toţi îl pizmuiau la şcoală. L-a împrumutat o dată şi profesorului în clasă să-şi ascută creionul. Profe-sorul s-a mirat, l-a răsucit pe o parte şi pe alta, spunînd: „Bravo! Frumos briceag! Vezi acum să nu-l încerci iscălindu-ţi numele pe bancă!”

Aşa că oricine ar putea să înţeleagă cît de greu îi venea să se despartă de asemenea briceag.

— Hai, te rog, să întrebăm.

— Bine, haide, dacă vrei tu! consimţi celălalt copil, care se şi vedea în stăpînirea cuţitaşului invidiat de toată clasa.

Au mers la omul cu tunica roşie şi cu mustăţile răsucite în sus, de puteai să-ţi agăţi pălăria în ele ca într-un cuier. L-au întrebat mai întîi pe departe. Pe urmă de-a dreptul.

— Nu joacă nici un urs alb! a răspuns omul de la circ, răsucindu-şi mai grozav mustăţile şi uitîndu-se încrucişat la ele, să vadă dacă sînt egal de lungi. Nu joacă nici un urs alb, nici desearǎ, nici mîine, niciodată... S-a ter-minat cu Fram!... Acum nu mai e bun de nimic. Stă în cuşcă şi doarme. Îl puteţi vedea numai la menajerie! Mănîncă de pomană...

Omul în tunică roşie le-a întors spatele şi s-a dus răsucindu-şi mustăţile.

Cei doi prieteni s-au aprins în grozavă gîlceavă.

Unul susţinea că el are dreptate, cel cu briceagul:

— Va să zică este un urs alb! îl cheamă Fram. Ai pierdut. Dă-mi Robinsonul!

Celălalt o ţinea una şi bună, că a cîştigat el:

— Ba de fel! Tu ai spus că are să joace ursul cel mai straşnic dresat din lume. Şi ai auzit singur! N-are să joace nici mîine, nici poimîine, niciodată. E un urs prost. Nu face două parale. Mănîncă de pomană... Scoate bri-ceagul!

— Asta s-o crezi tu!

— Atunci spune curat că n-ai de gînd să te ţii de cuvînt!

— Ce, mă crezi prost?

— Adică tu eşti cel deştept?

— Dă-mi Robinsonul!

— Pune-ţi pofta în cui!

— Am să-ţi scot eu ţie pofta pe nas!

— Ba mai bine pofteşte să-mi dai briceagul!

— Pînă la briceag, na!

Spunînd, cel cu briceagul a izbit un pumn în nasul celui cu Robinson Crusoe.

Robinson nu s-a lăsat mai prejos.

A fost o încăierare în toată regula, din care s-au ales amîndoi cu două cucuie, de mărimea celor din fruntea lui August cel prost, cu un bec roşu în vîrf, cînd îi ies din păr flacără şi fum.

Pe urmă cei doi s-au împăcat.

Iar acasă a spus fiecare că a căpătat cucuiul, fiindcă s-a împiedicat şi a căzut jos.

— Foarte urît! s-a supărat grozav tatăl celui cu briceagul. Acum ai să stai acasă şi n-ai să mergi deseară la circ. Aştepţi pînă ce-ţi trece cucuiul din frunte.

— Foarte frumos! a spus mama celui cu Robinson Crusoe. Deseară nu mergi la circ, să te înveţi minte altă dată şi să deschizi ochii, ca să vezi unde calci.

— Dar, tăticule...

— Nici un dar...

— Dar, mămico, stai să vezi...

— Nu stau de fel. Mă mir că-ţi mai vine să vorbeşti. Nu ţi-e ruşine să te vadă lumea cu un cucui în frunte, ca un copil zurbagiu şi bătăuş?

Cei doi copii, fiecare la casele lor, au alergat să-şi pună comprese cu apă rece. S-au frecat cu zăpadă. S-au oblojit pînă ce-au dispărut semnele de pe frunte. Seara, la masă, abia se mai cunoştea cîte o urmă mică vînătă.

Părinţii i-au iertat în cele din urmă.

Amîndoi s-au pregătit să meargă la circ îmbrăcaţi în hainele de dumi-nică. Şi-au lustruit ghetele. Şi-au lins părul cu peria. Dar un şfichi tot se mai ridica în vîrful capului, ca părul lui August cel prost.

Pocăiţi şi cuminţi, au ajuns astfel la circ. Unul venind de pe o stradă, celălalt de pe altă stradă. Fiecare, alături de părinţi, ţinîndu-se aproape, să nu se piardă în asemenea înghesuială.

Cînd s-au văzut, s-au salutat cu mare bucurie, parcă nu erau tot ei băieţii care s-au bătut cu pumnii, de s-au făcut de rîsul şi ocara celorlalţi:

— Închipuieşte-ţi — începu a povesti tatăl copilului cu briceagul — al meu a venit acasă cu un cucui în cap, de era cît pe-aci să nu-l mai iau la circ...

— Şi al meu tot aşa! se miră mama copilului cu Robinson Crusoe. Mi-a sosit dumnealui cu un cucui cît nuca în frunte. Cică a căzut jos... Eu nu ştiu ce fel de copil e şi unde are să ajungă. Nici nu se uită pe unde calcă!...

Cei doi copii, ruşinaţi, priveau în pămînt.

Amîndoi îşi jurau, în cugetul lor, să nu mai mintă altă dată nişte părinţi atît de iertători şi de buni.

Pe urmă, lumea a început să aplaude cu nerăbdare, să tropăie şi să strige.

Fanfara de pe podiul de lemn a cîntat marşul, iar reprezentaţia a început.

Erau tot aşa, două mii de oameni, înghesuiţi în galerii, în staluri şi în loji. Vorbeau altă limbă, fiindcă erau alt neam, în altă ţară. Dar toţi au tremurat, ca şi ceilalţi, cînd miss Ellian şi-a pus capul în gura lui Rajah, tigrul de Bengal. Le-a tremurat inima tuturor cînd trupa de gimnaşti zbura sus, din trapez în trapez; au rîs pînă la lacrimi de neroziile lui August cel prost, care, fiindcă e prost, rămîne întotdeauna şi cel păcălit.

Numai că de data aceasta nimeni n-a mai cerut să joace şi Fram, ursul polar.

Nu ştiau nimic despre Fram. Nu auziseră.

Nu mai era nimeni să-l iubească şi să-l cheme ca să-l mai vadă o dată, aşa cum a fost el, mare, înţelegător şi bun.

Fram zăcea acum într-o cuşcă, tocmai în fundul menajeriei, printre animalele cele proaste şi încăpăţînate care nu sînt în stare să înveţe nimic.

În pauză, tatăl copilului cu briceagul se întoarse către mama copilului cu Robinson Crusoe întrebînd:

— Nu eşti de părere să vizităm menajeria?

— Tocmai aceasta gîndeam şi eu. Nu pentru mine, ci pentru copii. Au şi ei ocazia să vadă toate făpturile din Arca lui Noe.

Copiii s-au bucurat şi au plecat înainte, ţinîndu-se de mînă şi trăgînd unul cu coada ochiului la celălalt, să se încredinţeze cum stau cu cucuiele.

IV. ÎN ARCA LUI NOE

Nu greşise de fel mama copilului, care avea cartea lui Robinson Crusoe legată în scoarţe de pînză, cu ilustraţii mari, colorate.

Nu greşise cînd a asemănat menajeria Circului Struţki cu Arca lui Noe, corabia în care spune povestea că au scăpat de potop toate seminţiile vietăţilor de pe pămînt, pînă cînd porumbelul cu ramura de măslin în plisc a adus vestea că mînia cerului s-a potolit. Atunci s-a înălţat curcubeul şi a întins o punte arcuită de minunate culori de la un capăt la celălalt al lumii. Apele s-au retras. Noe a tras Arca la ţărm şi a slobozit toate lighioanele, frumoase şi urîte, blînde şi sălbatice, să-şi ia fiecare locul lor pe pămînt.

Aşa spune povestea în care nimeni nu mai crede, dar pe care toţi o pomenesc, ca multe născociri de pe vremea basmelor.

Iar directorul Circului Struţki, om de afaceri şi lacom de cîştig, adunase şi el din nou felurite făpturi ale pămîntului în Arca lui. Le-a închis în cuşti şi le poartă din oraş în oraş şi din ţară în ţară, ca să arate spectatorilor cîte minuni sînt pe lume. Şi aceste minuni se pot vedea cu preţul unor bilete de intrare cît mai scumpe.

Vînătorii au colindat pădurile de departe, pustiurile de nisip, ţările îngheţate unde nu se topeşte zăpada niciodată; au urcat munţi şi s-au coborît în văi necălcate încă de picior omenesc. Au născocit capcane şi au descoperit cele mai ascunse culcuşuri de fiare, de unde au ridicat puii încă fară dinţi.

Şi de acolo, de peste mări şi pustiuri, din nisipurile arzătoare şi din mările îngheţate, au trimis în cuşti şi în cutii, în vagoane şi în vapoare: unul, un pui de leu, altul, un crocodil, al treilea, un elefant, al patrulea, o girafă cu gîtul subţire.

Toate şi toţi şi-au găsit locul în cuştile etichetate ale faimosului Circ Struţki. Plăteşti biletul de intrare? Vezi! Nu plăteşti? Nu vezi!

Mulţimea trece de la o cuşcă cu gratii la cealaltă. Se miră şi citeşte tăbliţele unde stă scris numele animalului, ţara de unde a fost prins şi adus, vîrsta şi cîteodată obiceiurile lui, în cîteva cuvinte.

Sînt animale înfricoşătoare, încăpăţînate şi fără isteţime, care nu pot să înveţe nimic. Aşa e rinocerul cel urît, cu un colţ în rît şi cu ochi mici ca doi nasturi. Aşa e hipopotamul cu capul mare ca un geamantan şi cu pielea lucioasă şi roză. Stă aproape tot timpul în apă. Nu pricepe nimic. Chiar după cap şi după privire se vede cît e de tîmp. Mai sînt şi crocodilii neclin-tiţi, pe care i-ai crede morţi şi împăiaţi, dacă n-ai prinde de veste cum te urmăresc cu ochii lor mărunţi, cenuşii şi vii. Tot aşa broaştele ţestoase, care par bolovani mari culeşi de pe marginea unui rîu. Deodată bolovanul scoa-te un cap subţire de şarpe şi patru labe: începe să umble şi ronţăie o frunză de salată verde. Şerpii dorm toropiţi de căldură. Cîte unul cască, şi limba neagră, despărţită în două, ţîşneşte ca două săgeţi. Pentru girafă e o cuşcă înaltă, fară acoperiş. De acolo priveşte de sus în pălăriile trecătorilor, cu un cap care pare înfipt într-un par de mesteacăn. Cămilele clipesc somnoroase, cu buza de jos spînzurînd. Vin cînd le chemi şi se lasă păcălite, chiar dacă le întinzi o bucată de carton în loc de covrig. Struţul, cel puţin, înghite nasturi şi cuie cu toptanul. Poate a făcut în burtă un mic magazin de unde se pot cumpăra o sută şi unu de felurite articole: chei, cătărămi, şuruburi şi ace de păr. Pantera neagră se plimbă de dimineaţă pînă seara, făcînd încon-jurul cuştii fară să se oprească. Nu priveşte la nimeni. Din cînd în cînd, din mers, împinge cu botul o gratie. Îşi închipuie că s-a întîmplat vreo minune şi gratia s-a desprins singură să-i dea drumul. Dar minunea nu se întîmplă niciodată şi pantera îşi urmează drumul ei rotund, mereu, mereu, mereu, pînă ce ameţeşti şi tu, cel care priveşti. Mai sînt şi felurite alte dihănii care de care mai caraghioase. Porcul cu ţepi şi cu botul lung numit furnicarul, sau ornitorincul cu bot de raţă.

Cît despre papagali, să nu mai vorbim! Vorbesc ei!... Vorbesc în felurite limbi necunoscute, după ţările de unde au fost prinşi şi trimişi.

Veselia cea mai mare e însă în jurul cuştilor cu maimuţe. Au obrazul zbîrcit, de babă, şi mîini năpîrlite în palmă. Cu dînsele nu ţi se urăşte şi n-ai cînd să caşti de plictiseală. Dacă-i bîlci, bîlci să fie! Şi o ţin tot în năzbîtii, chiar ca la bîlci. Se agaţă de gratii şi întind mîna să cerşească. Una ştie să sfarme aluna în dinţi şi să cureţe coaja; alta, dacă încerci s-o păcăleşti cu un nasture de la palton, ţi-l aruncă în cap şi te face de ocara lumii. Cealaltă se schimonoseşte la mulţime, şi a patra a învăţat să se uite în oglindă. Mai sînt şi din cele care se scobesc în dinţi şi cer să le dai un pieptăne ca să-şi facă frizura cum au văzut la dresorul de lei.

Unele sînt mici cît pumnul. Gorila e mai mare decît a fost omul păros din peşterile de odinioară.

Dar gorila e totdeauna tristă. Mănîncă bananele şi portocalele încet, zvîrlind coaja, cu gîndul în altă parte. Poate gîndul ei e la pădurea unde s-a născut şi pe care n-are s-o mai vadă niciodată.

În altă parte sînt cuştile cu animale dresate care joacă la circ: leii şi tigrii, elefanţii şi cîinii, zebra şi chiar şerpii care ridică gîtul şi se leagănă după tactul muzicii, cînd le cîntă din fluier indianul cu turban.

Cuştile acestea sînt mai mari şi mai largi. Animalele sînt mai îngrijite şi mai bine hrănite. Cîteodată nici nu e voie să se apropie publicul, ca să nu le obosească şi să le întărîte înainte de reprezentaţie.

Acolo, în cuşca înaltă şi largă, în cea mai înaltă şi mai largă cuşcă, se afla altădată Fram, ursul polar.

Nici nu era nevoie să-i închidă nimeni uşa, cum se află ferecată cu zăvoare şi lacăt la celelalte fiare.

Fram şi-o închidea singur. Iar cînd îi era sete şi vedea că a fost uitat, deschidea uşa şi pleca el după apă. Lumea ţipa speriată, trăgîndu-se în lături. Dar Fram trecea în două labe, se ducea să-şi ceară porţia lui de apă şi se întorcea cuminte la loc.

Acum locul lui e în altă parte.

Cuşca a fost strămutată în fund, în partea menajeriei, unde se află dobitoacele cele încăpăţînate şi proaste, care nu pot învăţa nimic.

Stă cu spatele întors la lume.

În zadar unii îl cheamă, în zadar încearcă să-l ademenească zvîrlindu-i portocale şi pîine, covrigi şi banane.

Fram nici nu-şi întoarce ochii. Cu botul pe labe, cu faţa în ungherul cel mai întunecos, cu ochii închişi, ai crede că doarme.

Dar nu doarme.

Încearcă să priceapă ce s-a întîmplat cu el şi nu poate pricepe, fiindcă mintea celui mai deştept animal nu poate pricepe nici a mia parte din ce înţelege şi îşi explică un om. Ceva însă tot îşi amintea tulbure şi nu izbutea să-şi lămurească deplin.

Ştiuse să facă gimnastică şi echilibristică. Ştiuse să glumească şi înţelegea gluma oamenilor. Iubea copiii şi copiii îl iubeau. Îi plăceau aplauzele, şi întotdeauna lumea îl aplauda.

Deodată s-a făcut un gol în capul lui. A uitat tot ce ştiuse. Acum l-au pus aici, în locul cel mai întunecat, printre animalele care mîrîie, rînjesc, mugesc sau nici nu vor să privească atunci cînd trec oamenii, fiindcă, după atîţia ani, încă nu s-au deprins cu oamenii.

Cîteodată, dresorul lui de odinioară, care îl iubeşte mult, trece să-l vadă ce face.

Intră în cuşcă, îl netezeşte duios pe blană.

— Ce s-a întîmplat cu tine, prietene Fram? întreabă.

Fram ridică ochii trişti.

Parcă îi cere iertare. Parcă spune: „Nici eu nu pricep! M-am prostit... Se vede că asta e soarta noastră a urşilor albi.”

Dresorul clatină din cap. Îi întinde o bomboană, din acelea pe care le poartă în buzunar pentru animalele lui favorite. Fram culege bomboana din palmă şi se preface că se bucură.

Dar, după ce dresorul pleacă, o leapădă jos. O primise numai dintr-un vechi obicei, iar acum nu-i mai trebuia. Îi amintea timpul cînd un copil îi oferea un pumn de bomboane, iar el chema, cu un semn, alţi copii să le împartă cu dînşii. Acum toate s-au isprăvit. Nimeni nu mai strigă: „Vrem Fram! Vrem Fram!” Nimeni nu mai bate din palme: „Bravo, Fram!” Îngrijitorii circului îi aruncă mîncarea şi găleata cu apă, ca unui dobitoc, care mănîncă de pomană.

Dresorul lui de odinioară îl netezeşte cu palma pe blană, ca pe un bolnav.

Aşa rămîne cu botul înfipt pe labe, în ungherul cel mai întunecos, pînă ce se face tîrziu. Cînd reprezentaţia s-a sfîrşit, luminile cele mari se sting, toţi dorm.

Numai Fram veghează şi nu-şi găseşte somnul.

Ascultă liniştea cea mai mare din oraşul necunoscut.

Se aud departe trăsuri şi tramvaie întîrziate, un claxon de automobil. Se aude răsuflarea animalelor în cuşti. Prin somn, unele gem şi mormăie. Visează la ţara lor. Se văd în pustiurile de nisip sau în codrii sălbatici, în libertate, stînd la pîndă, alungînd un vînat, fugărindu-se, zburdînd şi jucîndu-se. Aşa geme cîteodată, prin somn, Rajah, tigrul de Bengal. Visea-ză că şi-a prins laba în fierul capcanei, se zvîrcoleşte şi sare. Atunci se deşteaptă izbindu-se în gratii; îşi dă seama că adevărul cel adevărat e încă mai dureros decît colţii de fier ai capcanei care i-au muşcat laba.

Căci în seara cînd îşi prinsese laba în capcană, după ce s-a zbătut şapte zile şi şapte nopţi, s-a întins, aşteptînd moartea. Acum îl apasă ceva mai cumplit decît moartea. E captiv într-o cuşcă şi trebuie să asculte de o biciuşcă de mătase. E osîndit să primească în cap cojile de portocale pe care le aruncă maimuţele printre gratii. Îşi aminteşte toate acestea şi începe să mugească. Toate fiarele se deşteaptă în cuşti din somnul şi din visul lor. Îşi dau seama şi ele unde se află. Îşi dau seama că n-au să-şi mai vadă niciodată pădurile şi rîurile, munţii şi pustiurile, gheţurile şi lacurile. Niciodată. Niciodată, decît prin vis. Şi încep toate să mugească şi să geamă, şi să se vaiete...

Toată menajeria se umple de larmă şi de glasuri.

Cîinii de departe, din oraş, îşi zbîrlesc părul de spaimă, încep şi ei să latre şi să urle.

E o întrecere care deşteaptă tîrgul din somn.

Pe urmă, tîrziu, mugetele şi gemetele se potolesc. Fiarele adorm din nou. Din nou visul le duce pe toate în lumea lor de departe, pe care n-au s-o mai vadă niciodată îndeaievea.

Tigrii de Bengal se cred în codrii unde lianele spînzură pînă în pămînt, unde fluturii sînt mari ca păsările şi păsările sînt mici ca gîzele.

Le vine în nări un miros amăgitor şi umed de la ţărmul apei cu flori de lotus. Ridică nările şi adulmecă uşor, să prindă din adierea vîntului un miros de antilopă, de pradă, de-un frate din acelaşi neam. Dar mirosul e înăbuşit de duhoarea grajdului şi a gunoiului. Totul se risipeşte. Somnul e greu şi visul urît.

Atunci, în tăcerea cea mare şi în întuneric, Fram se ridică în două labe. Încearcă să repete tot ce ştia el să facă, în vremea cînd intra liber în arenă, iar mulţimea îl primea cu aplauze.

Se ridică în labele de dinainte. Merge aşa. Încearcă o voltă, două, trei. Înainte şi îndărăt. Salută şi mulţumeşte, în dreapta şi în stînga, unei mulţimi nevăzute. Mai ştia parcă şi altceva, altfel. Nu-şi aminteşte ce. Nu-şi aminteşte cum. Iar cuşca e prea strîmtă.

Cade iarăşi în patru labe, ca un dobitoc oarecare, aşa cum se simte acum.

Se ghemuie în colţul lui şi încearcă să adoarmă.

Ar vrea şi el măcar să viseze o ţară albă, cu gheţuri veşnice şi cu zăpadă, cu gerul care înţeapă nările şi cu viscol.

Dar visurile lui sînt scurte şi amintirile atît de depărtate!

V. FRAM S-A NĂSCUT DEPARTE, ÎN GHEŢURILE POLARE

Tîrziu de tot, cînd închidea ochii, visul lui Fram era întotdeauna acelaşi.

Era povestea întîmplărilor puţine şi tulburi dintr-o copilărie depărtată, pe care multă vreme o uitase.

Povestea unui pui de urs alb, prins din fragedă vîrstă de eschimoşi, în ţinuturile polare, adus de un marinar pînă într-un port din ţările calde şi vîndut pentru circ.

Puiul de urs s-a dovedit îndată mai isteţ decît fraţii lui. Mai puţin sperios, mai voinic, mai îndemînatic. Învăţa repede. S-a împrietenit cu oamenii. A înţeles ce le face plăcere şi ce nu, ce are voie să facă şi ce nu.

Încetul cu încetul, seară de seară şi reprezentaţie cu reprezentaţie, a ajuns vestitul Fram, ursul polar: ursul uriaş, care ieşea singur în arenă să-şi execute programul lui fără îmblînzitor, să născocească de fiecare dată ceva nou, să priceapă de glumă şi să cunoască mila.

A uitat tot ce lăsase departe, în pustietăţile de zăpadă şi de gheţuri, unde noaptea era de şase luni şi ziua de alte şase, unde o zi şi o noapte însemnau un an. A uitat. Gîndul lui nu se mai întorcea niciodată într-acolo.

Trăia printre oameni. Era prietenul lor, favoritul lor: parcă ştia să le citească dorinţa şi bucuria în ochi. Parcă le înţelegea chiar şi necazurile.

Acum, deodată, lumea aceea, foarte departe şi de foarte de mult, se deşteaptă în el. Venea de-acolo, de foarte

departe şi de foarte de mult, să-i amintească prin vis tot ce uitase.

Iar visul lui era întotdeauna acelaşi!

Mai întîi un întuneric nepătruns. O noapte îngheţată şi umedă, într-o peşteră de gheaţă.

Acolo s-a născut Fram, în insula înconjurată de sloiuri. S-a născut noaptea, iar noaptea durează acolo o jumătate de an. O jumătate de an nu mai răsare soarele. Sclipesc numai stelele pe cerul îngheţat şi cîteodată luna. Dar de cele mai multe ori domneşte o beznă adîncă, fiindcă luna şi stelele sînt acoperite de nori; iar viscolul poartă zăpada în vîrtejuri, hohoteşte, şi chiuie, şi geme; sloiurile trosnesc de ger; e o spaimă şi o urgie de ţi se zbîrleşte părul. Ca toţi puii de urs, Fram s-a născut cu ochii lipiţi. A făcut ochi deabia după cinci săptămîni.

În peşteră nu străbate viscolul. Se auzea numai vîjîitul de afară. Dar gheaţă era dedesubt, gheaţă deasupra, gheaţă lucioasă pe pereţi.

Dormea ghemuit la un culcuş mai cald: blana ursoaicei, care-l acoperea ca să-l apere de pişcăturile frigului.

Căuta cu botul izvorul de lapte cald de la sînul mamei. Simţea cum îl spală cu limba şi cum îl dezmiardă cu laba.

Cîteodată, la deşteptare, se pomenea singur-singurel. Ursoaica lipsea. Era plecată după mîncare.

El nu le putea pricepe toate acestea. Deodată se trezea în întuneric şi în singurătate. Începea să geamă uşor, să cheme, să se vaiete. Atunci se speria de propriul său glas. Stătea înfricoşat şi amărît, cu botul în peretele de gheaţă. Îi era frig. Afară detunau sloiurile, viscolul răsturna bolovani de gheaţă; i se părea că aude paşi.

Adormea din nou pe jumătate degerat. Se trezea iarăşi încălzit, cu un fel de bucurie şi de fericire prin somn. Blana caldă era iarăşi lîngă el; lîngă el izvorul de lapte; şi o labă moale şi mătăsoasă îl alinta şi îl apropia de piept. Înţelegea că s-a întors făptura cea mare şi bună care îl ocrotea. Încerca şi el să-i lingă botul cu recunoştinţă.

Dar ce stîngaci şi prostuţ mai era!

Nici nu-şi dădea seama cîtă grijă îi purta mama, cît de greu se despărţea de dînsul şi cum pleca să caute vînat numai cînd o răzbea foamea.

Abia într-un tîrziu a făcut ochi. Dar ochii n-au avut de văzut decît întu-neric şi iar întuneric. Întuneric era în peşteră. Întuneric afară, cînd îndrăz-nea să scoată puţin botul pînă la gura văgăunii de gheaţă.

O dată, numai o dată a văzut el ceva minunat: o flacără mare pîlpîind pe cer. O flacără mare, apoi un curcubeu. Toată lumina juca, scînteia pe crestele sclipitoare, pe gheţuri, departe, pe mare. Era aurora boreală. Dar de unde să ştie el ce înseamnă? S-a spăimîntat şi a început să urle. Apoi lumi-na jucăuşă de pe cer s-a stins deodată. S-a întins iarăşi întunericul negru. Îi părea rău acum...

Şi, prostuţ cum era, a crezut că lumina a fugit de frica lui cînd l-a auzit urlînd. Ar fi vrut să-i împărtăşească mamei această ispravă, mormăind fudul, ca să ştie şi ea. Dar mama avea alte griji. Acum îl lua după ea prin apropierea peşterii, la vînat, să-l înveţe legea urşilor albi.

Îl apăsa cu laba să stea cuminte, poponeţ, pe un pisc de gheaţă. Cobora pînă la marginea apei. El nu îndrăznea să privească în jos. Auzea apa izbin-du-se de gheaţă, sloiurile ciocnindu-se de alte sloiuri, dar tot nu pricepea nimic. Nu văzuse încă apa. Nu ştia cum plutesc sloiurile purtate de vînturi, cum se lipesc cîteodată de ger, încît încheagă o întindere nesfîrşită, cît poţi cuprinde cu ochii.

Ursoaica se întorcea cu botul plin de sînge. Pescuise peşti sau prinsese o morsă, o focă sau altă vietate care trăieşte şi în apă şi pe uscat. Venea sătulă. Se porneau apoi amîndoi spre peştera lor. Întotdeauna ursoaica îl împingea să meargă înainte. Ea rămînea înapoi, să-l apere de cine ştie ce fiară flămîndă.

Învăţat cu întunericul, puiul credea că aşa e lumea, o noapte fară sfîrşit. Cum nu văzuse încă lumina zilei şi soarele, nu ştia ce înseamnă soare şi zi. Îi părea bună şi viaţa aceasta. Se afla cine să-l păzească. Lapte cald avea din belşug. Îi îngheţau puţin tălpile cînd mergea prea mult pe sloi. Dar pielea urşilor e groasă, fiindcă ei trăiesc pe

gheaţă şi pe zăpadă la capătul cel mai friguros al pămîntului.

De la o vreme ursoaica a început să arate semne de nelinişte. Se ridica şi se ducea pînă la gura peşterii, să privească într-o singură parte. Venea îndărăt. Mai lăsa să treacă un timp şi pleca iarăşi.

Puiul se ţinea după dînsa ca un căţel. Abia mai tîrziu a înţeles ce aştep-ta. La marginea cerului, întunericul a prins a se înălbăstri, în partea unde se uita mereu ursoaica. Întîi numai o noapte mai puţin neagră. Numai o geană albăstruie. Mai apoi, vreme de două somnuri şi patru mîncări, albastrul a început a se înroşi. Şi iarăşi după un timp, după alte două somnuri şi patru mîncări, s-a ivit o dungă roşie. Dunga s-a lungit, s-a lăţit, s-a înălţat... şi după încă un somn, puiul a văzut, cu mirare şi cu un fel de spaimă, o roată roşie de foc.

A început să urle într-acolo.

Dar lumina aceasta nu-i mai ştia de frică. Nu s-a stins. Dimpotrivă, s-a înălţat pe cer şi toate întinderile de gheaţă au început să scînteieze, încît pe pui îl dureau ochii şi nu mai putu să privească. Numai după multă vreme s-a deprins şi a cutezat să se uite într-acolo, fără a mai mormăi.

Aşa a văzut el întîia oară soarele şi ziua.

Soarele polar, care se arată mai mare decît oriunde pe lume şi care nu apune timp de cîteva luni.

Şi aşa a început ziua cea lungă.

Frigul nu s-a îmblînzit îndată. A trecut vreme şi vreme, pînă ce zăpezile şi gheaţa s-au topit ici-colo, la o suflare de vînt caldă, venită de departe, dinspre cine ştie ce ţări şi alte lumi.

Toată întinderea era albă şi sclipitoare. Vîrfurile munţilor de pe insulă luceau ca oglinzile. Departe, pe linia mării, pluteau alte ostroave uriaşe de gheaţă, se depărtau şi se apropiau, se lipeau; făceau un pod singur şi nesfîrşit; iar altădată, cînd se uita într-acolo, vedea un gol mare şi verde de apă. Acolo a zărit el trecînd, pe gheaţă plutitoare, alte ursoaice cu puii alături.

Toate aveau doi pui. Numai el fusese singur.

Ursoaica a făcut pregătiri de plecare. Puiul n-a înţeles de ce. Nu se dădea dus de lîngă peşteră. Avea un culcuş bun, adăpostit pe cît se putea de viscol; se temea să nu înceapă iarăşi noaptea cumplită.

N-avea de unde să ştie cît de lungă este o zi la pol şi peste cîte luni are să apună din nou soarele. Nici nu ştia că urşii albi călătoresc pe insulele de gheaţă, de colo-colo, spre locurile unde se află din belşug foce şi morse, peşti şi iepuri albi.

Au pornit. El înainte. Ursoaica după dînsul.

Din cînd în cînd întorcea capul să vadă ce este de făcut, cînd ajungeau la o creastă de stîncă ieşind din gheaţă sau la o rîpă. Atunci ursoaica o lua înainte cîţiva paşi. Îl înălţa în braţe şi urca ori cobora povîrnişul în două labe. Îl trecea dincolo de văgăunile cu şuviţe subţiri de apă.

Şi astfel au mers şi au mers pînă ce au dat de o insulă mare, plutitoare, lipită de ţărm.

Cu mare băgare de seamă au coborît pe insula plutitoare şi au pornit mai departe.

Mergeau şi ei, mergea şi pluta de gheaţă cu dînşii, desprinsă de ţărm şi împinsă de şuvoaie. Pe alocuri se aflau spărturi largi. Acolo apăreau capete negre, lucioase şi fioroase. Se scufundau repede şi iar se iveau: se agăţau de marginea gheţei cu dinţii lungi şi îndoiţi în chip de cange. Erau morsele, vînatul cel mai de preţ pentru urşii albi.

Ursoaica l-a apăsat cu laba, să stea pitulat, iar el s-a făcut una cu zăpada. După un colţ de gheaţă s-a întins şi ea.

Aşa au stat mult, aşteptînd.

La marginea spărturii s-a ivit întîi un cap rotund şi lucios. S-a agăţat cu colţii, iar ochii cercetau împrejur să vadă dacă nu se arată nici o primejdie. Pe urmă s-a săltat în sus animalul întreg, sprijinindu-se pe două picioare scurte, care nu erau nici aripi, nici picioare, numai nişte cioturi neisprăvite. S-a înălţat pe marginea sloiului şi s-a

întins la soare. Iar după un timp s-au ivit altul, şi altul, şi altul ...

Cum ajungeau sus, îşi căutau loc, se întindeau şi se aşterneau pe somn.

Ursoaica s-a furişat tiptil, făcînd un ocol să le taie retragerea spre apă. Şi cînd a socotit clipa potrivită s-a repezit. Cum mai zvîcnea inima puiului de frică!...

S-a repezit ursoaica, înşfăcînd dihania cea mai din margine şi muşcînd-o de cap. Puiul a auzit oasele troznind. A văzut dihania zvîrcolindu-se. Celelalte au năvălit în apă cu mugete înfricoşate, dîndu-se afund.

Cînd prada n-a mai dat semne de viaţă, ursoaica l-a chemat cu un mormăit. Puiul s-a apropiat cu teamă. Mergea făcînd doi paşi înainte şi unul îndărăt. Nu ştia ce înseamnă moartea; nu ştia că o vietate moartă nu are nici o putere. Ursoaica spintecase pîntecele morsei cu ghearele. Muşca din carnea fierbinte; se adăpa cu sîngele cald. Îl îndemna mormăind să încerce şi el.

A încercat; dar la început nu i-a simţit gustul. Carnea i se părea prea grasă. Avea un miros urît. Numai tîrziu s-a învăţat, cînd mirosul acela a început să-i facă poftă şi să-i aţîţe foamea.

Din ceasul acela a început şi lui să-i placă vînatul...

Călătoreau pe sloiul de gheaţă, treceau de pe un sloi pe altul; cînd zăreau undeva, la margine, o morsă întinsă la soare sau o ceată întreagă, puiul apuca blana ursoicei cu dinţii. Îi făcea semn. Ursoica îl împingea cu laba să stea liniştit. N-avea s-o înveţe pe dînsa un pui pricăjit şi prostuţ cum trebuie să vîneze! Ea nu dădea greş niciodată. Ei nu-i scăpa nici o pradă.

Dar nu vîna decît atunci cînd îi răzbea foamea. Şi cînd spinteca o morsă poposeau din drum acolo, vreme îndelungată, dormind, scotocind împrejur, întorcîndu-se mereu la rămăşiţa vînatului, pînă ce isprăveau ultimul os. Atunci puteau să se tot urce alături zeci şi zeci de morse. Ursoaica nici nu întorcea capul să se uite la ele.

Odată, sloiul lor plutitor s-a oprit într-o stîncă de insulă. Se întindea un ţărm lung, cît cuprind ochii. Un ţărm înalt şi

pietros, cu bulgări de gheaţă amestecaţi în bulgări de stîncă.

Ursoaica a arătat îndată mare bucurie. Nu bănuia că acolo o aşteaptă sfîrşitul. S-a urcat voioasă pe peretele de stîncă şi de sloiuri.

Sus se întindea un podiş cu vîlcele mici. Iar spre minunarea lui, puiul de urs a văzut acolo întîia oară muşchi catifelat, colţ verde de iarbă şi ceva neînţeles şi ciudat: nişte pete ca sîngele.

S-a repezit să le lingă. Şi-a tras botul înapoi, speriat. Nu erau pete de sînge. Erau flori. Flori de mac polar.

Ursoaica a început să scormonească în muşchi cu botul, căutînd rădăcini. Mormăia de plăcere şi îşi chema puiul să se înfrupte şi el. Se vede că se săturase de atîta carne şi slănină de morsă. Avea nevoie de altceva mai fraged şi mai miresmat.

Drumul lor de acolo înainte a fost însă mai încet şi cu o mare grijă.

Se vedeau urme ciudate în zăpadă. Urme de animale necunoscute, urme de păsări.

Apoi urmele se pierdeau în vîlcelele unde zăpada se topise şi se întindea verdeaţa firavă a frunzelor şi a florilor. Ursoaica îl păstra mereu lîngă dînsa, să-i fie aproape. Ridica adeseori botul să adulmece văzduhul. Simţea mirosuri străine, purtate de suflarea vîntului umed. Atunci îşi lua îndată tălpăşiţa, ascunzîndu-se după stînci şi după gheţuri, privind mereu îndărăt.

Acolo a auzit el întîia oară un lătrat de cîine.

Cînd i-a ajuns la ureche sunetul necunoscut, a rămas încremenit pe loc, cu laba ridicată, cu pasul întrerupt.

Ursoaica a păşit îndată lîngă el, să-i facă zid de apărare. S-a ridicat încet în două labe, ciulind urechile, rotind ochii, lărgind nările.

Dar lătratul s-a depărtat. Se auzea tot mai stins.

Pe urmă a fost o mare tăcere...

Au aşteptat neclintiţi.

Ursoaica se răsucea pe labele dindărăt ca pe-un scaun cu şurub, să soarbă cu nările adierea vîntului. Lătratul nu

se mai auzea. Dar vîntul aducea un miros ciudat, acru, neobişnuit. Mirosul oamenilor şi al cîinilor, pe care nu-l cunoştea puiul, dar nu-l cunoştea nici ea.

Cu un mormăit scurt l-a chemat să pornească de zor la drum. Locurile nu-i păreau sigure. Simţea acum o primejdie, o ameninţare ascunsă în mirosul acela şi în lătratul animalelor necunoscute.

Au zorit deci într-o suflare spre ţărm. Insulele de gheaţă se desprinseseră însă de stîncă. Plecaseră tîrîte de curentul oceanului. Se întindea acum o nemărginire de apă verde şi adîncă, în care lumina soarelui sclipea ca într-un milion de milioane de solzi. Numai departe de tot, unde se împreuna cerul cu apa, se vedeau trecînd gheţurile plutitoare.

Au înţeles că acum sînt prizonieri pe insulă.

Prizonieri pe insula unde se aude lătratul unor animale necunoscute şi unde vîntul aduce un miros ciudat, acru, neplăcut; un miros străin în văzduhul limpede cum e cleştarul.

Ursoaica a început să lingă botul puiului cu o înduioşare blîndă. Parcă ştia de atunci că are să-l piardă. Parcă a simţit că are să-şi piardă şi ea viaţa.

Dar puiul neştiutor a prins să zburde şi să se joace fară nici o grijă.

Soarele era sus, în mijlocul cerului. Razele se frîngeau în gheţuri. Alături era o vîlcea îngustă, unde se întindea o şuviţă verde de muşchi, de iarbă şi de flori, împresurată de zăpadă şi sloiuri.

Puiul s-a rostogolit pe muşchiul moale, a început să muşte, în joacă, din florile roşii şi firave, macul polar.

VI. OMUL, CÎINELE ŞI PUŞCA

În pustietăţile îngheţate şi albe, unde făcuse ochi şi unde-şi trăise viaţa, ursoaica polară nu văzuse încă un om.

Nici nu bănuia că se află pe lume asemenea ciudată făptură.

Nu auzise un lătrat de cîine.

Nici bangătul armei de foc.

Nu simţise mirosul omului, al cîinelui şi al prafului de puşcă. Nu ştia ce strînsă tovărăşie e între aceşti trei vrăjmaşi ai fiarelor sălbatice: omul, puşca şi cîinele, care nu iartă niciodată vînatul, cînd se apropie în bătaia glonţului.

Şi nici nu se temea ursoaica de o ţeavă subţire de fier, unde moartea e ascunsă într-un glonţ de plumb.

Viaţa şi-o trăise prea departe de oameni, de vînători şi de arme, la capătul cel mai neumblat al pămîntului.

Singurătatea deşerturilor albe era apărată de ger şi de viscole. De noaptea care dura o jumătate de an. De oceanul adînc şi verde, veşnic pustiu.

Pe nemărginirea aceasta de apă, în lunile cînd soarele se află înălţat în mijlocul cerului, sloiurile plutitoare se plimbau lunecînd spre miazăzi, ca tainice nave fără pînze, fară vîsle şi fară vîslaşi.

Apoi nemărginirea oceanului se încleşta în lunile îndelungi de noapte, prefăcîndu-se într-un podiş închegat de gheţuri: mii şi mii de kilometri aco-periţi de ninsoare.

Totul încremenea mut, neclintit, pustiu şi alb.

Departe, oriunde, pretutindeni spre ţările Sudului, era soare, lumină, zbor de rîndunici, sunau tălăngile turmelor pe pajişti şi zburdau miei cu canaf în urechi. Deşertul plin de spaimă şi apărat cu dinţi de ger întindea însă, între restul lumii şi ţara urşilor albi, un hotar mai nestrăbătut decît zidurile de cetate.

Nu pătrundea încă pînă acolo nimic din semnele vieţii de departe cu pajiştele fragede ale primăverii, cu ciocîrlii şi flori de liliac.

Doar uneori dacă soseau din depărtări, o dată cu vînturile mai blînde, stoluri de păsări albe şi gureşe.

Veneau fîlfîind din aripi cu foşnet de atlaz.

Ele poate văzuseră vapoare şi sănii; poate oraşe şi porturi, biserici cu turle şi gări, trenuri şi sîrme de telefon, poduri arcuite şi automobile gonind pe şosea, parcuri cu muzici militare şi pieţe cu înalte statui, grădini cu trandafiri şi alte minunăţii făurite de mîna omului. Ele poate mai ştiu că aceeaşi mînă a meşteşugit şi altfel de minuni fără îndurare pentru făpturile sălbatice ale pămîntului, ale codrilor, ale apelor şi ale cerului. Poate au auzit şi focul de armă. Poate ele ştiau că în ţeava subţire de oţel pîndeşte o moarte neînţeleasă, grabnică şi uluitoare, cînd omul se apropie tiptil cu puşca la ochi.

Dar nu puteau să le povestească aceasta.

Ţipătul lor spinteca tăcerea înmărmurită a pustietăţilor albe, glăsuind într-o limbă numai de ele înţeleasă.

Pe urmă, o dată cu vînturile aspre şi reci vestind apropierea nopţii de o jumătate de an, se adunau în stoluri şi coborau îndărăt spre ţinuturile cu primăveri şi flori de liliac.

Rămîneau locului numai sălbăticiunile credincioase zăpezilor veşnice: vulpile albe, care se furişau pitulate în troiene, şi iepurii albi, care zvîcneau în goană nebună la cea mai mică tresărire a sloiurilor. Iar pe ţărmul ostroavelor de stîncă şi pe muchia sloiurilor plutitoare de cleştar se caţără vînatul de totdeauna al urşilor albi: viţelul de mare — foca, calul de mare — morsa.

Numai ele făceau pete negre pe zăpada albă.

Încolo, totul era alb, alb, alb…

Albe, troienele, albă, gheaţa, albi, urşii, albe, vulpile, albi, iepurii, albe, păsările polare care se hrănesc cu peşti şi nu pot zbura mai departe cu aripile lor scurte.

Pentru ursoaica albă, numărul şi înfăţişarea vietăţilor scăpate de potop în Arca lui Noe sfîrşeau aci.

Toate erau cu prea firave puteri, ca s-o înfrunte. Unele scăpau de sub botul ei numai prin fugă. Iepurii, abia atingînd luciul gheţurilor, în salturi de acrobaţi. Vulpile, prelingîndu-se totuna cu albul zăpezii.

Iar vulpile şi iepurii aceştia însemnau un vînat prea netrebnic, cu prea puţină şi slabă carne pentru un stomac încăpător de urs.

Osteneală şi pîndă meritau numai focele şi morsele, maldăre uriaşe de carne.

Arătau ele înfricoşat la chip şi la înfăţişare. Aşa, urîte şi mari, cu pielea lor lucioasă, cînd se întindeau una lîngă alta pe sloiul de gheaţă ar fi împrăştiat cutremurare şi spaimă cu mugetul lor răguşit, cu boturile lor clăpăuge, cu mustăţile lor fioroase şi colţii lor încovoiaţi. Dar nu ştiau să lupte nici cît un pui de lup cu dinţi de lapte. Nu puteau să fugă nici zece paşi. N-aveau nici o iscusinţă la apărare.

Toată puterea şi priceperea lor era în apă, la pescuitul din adînc.

Ursoaica se ivea după un perete de sloi. Îşi alegea prada. Cădea cu toată greutatea trupului deasupra movilei lucioase de carne. Îşi înfigea colţii în ţeasta rotundă pînă ce trosneau oasele capului. Celelalte dihănii se zvîrco-leau cu un ţipăt de spaimă şi se rostogoleau afund.

Aceasta era toată lupta. Cîteva clipe ursoaica domnea atotputernică într-un ţinut unde nici o altă făptură a zăpezilor, şi a gheţurilor, şi a apelor nu cuteza s-o înfrunte.

Aiurea, alături, alt urs alb ori altă ursoaică îşi întindeau altă stăpînire a lor. Nu se încolţeau. Nu se duşmăneau. Nu-şi încălcau împărăţia.

Cînd vînatul se împuţina sau se strămuta din cine ştie ce ascunse pricini, atunci pornea fiecare pe un sloi plutitor, spre altă insulă din zare.

Sloiul cutreiera depărtările ca o corabie fară pînză şi fară vîsle, pînă ce poposea, fară ancoră, la alt ţărm îngheţat.

Se deschidea înaintea ochilor altă pustietate sclipitoare, necălcată de picior omenesc, dar îmbelşugată în foce şi morse. Trecerea urşilor rămînea însemnată cu o movilă de oase aci, cu alta dincolo.

Ninsoarea acoperea osemintele.

Şi totul se petrecea neştiut de nimeni, între gheaţă şi cer, între ocean şi cer.

Dar în acea insulă străină, unde a ajuns ursoaica polară cu puiul, pe zăpadă se citeau de astă dată urme necunoscute: vîntul aducea un miros neliniştitor. Plutea o ameninţare ascunsă în văzduh.

Puiul se strîngea ghem lîngă blana unde ştia că află întotdeauna căldură şi apărare. Îşi afunda botul şi ochii în părul alb. Clănţănea uşor din dinţi. Scîncea atît de slab, încît nu s-ar fi auzit glasul la trei paşi.

Lătratul contenise. Mirosul sărat şi iute se risipi în vînt.

Din nou s-a întins o tăcere şi o singurătate amăgitoare. Străbătea clipotul lin al valurilor verzi în stîncile şi în

gheţurile de jos. Susura undeva un şuvoi subţire de apă printre sloiuri.

Puiul a început să se joace, înşelat de atîta linişte, zburdînd şi rostogo-lindu-se şăgalnic în nămeţi. Dar ursoaica l-a adus îndărăt cu o labă. L-a culcat jos, alături, apărîndu-l cu botul.

Ea s-a înălţat în două picioare să cerceteze zarea.

Nu o cerceta cu privirea, fiindcă ochii urşilor sînt mici şi în laturea capului; nu pot cuprinde deplin depărtarea.

Adulmeca vîntul cu nările. Mirosul o slujea mai deplin decît văzul şi auzul. Iar mirosul, acum, o înşelase. Adierea îşi schimbase suflarea de la miazăzi la miazănoapte. Nu mai aducea nimic din părelnica duhoare de vietate străină.

Aşadar, fusese o amăgire?

Ursoaica mormăi mulţumită. Cu atît mai bine! Nu-i plăcea ameninţarea aceasta necunoscută, cînd se afla cu puiul bicisnic alături.

Îşi dădu drumul la loc, pe patru labe.

Şi atunci, tocmai atunci cînd îşi luase de-o grijă, i-au răsărit înainte, pe nevestite: omul, cîinele şi puşca.

Era foarte aproape.

Ocoliseră după vînt, ca să nu-i trădeze mirosul cumva.

Ieşeau astfel neaşteptat, de după un sloi, cînd socotiseră fără greş că pentru pradă nu mai există nici o nădejde de scăpare din bătaia puştii.

Ursoaica s-a îndreptat de şale, semeaţă, în două labe.

Nu se mai înfricoşa acum, o dată ce vedea de la ce făpturi slăbănoage vine ameninţarea. Nici n-ar fi avut de ce se înfricoşa, după experienţa ei de pînă atunci. Dacă firea ar fi înzestrat-o cu darul rîsului, ar fi început a hohoti, să se cutremure sloiurile. Aceasta a fost tot? De aceste jivine nepu-tincioase şi pipernicite a putut ea să se nelinişească?

Privi cu o mare curiozitate şi fără nici o duşmănie. Ar fi voit să se apropie, ca să cerceteze mai amănunţit cum arată asemenea ciudate drăcovenii.

Omul? Puţin la trup, încotoşmat în blănuri şi piei, îi părea pipernicit şi firav, să-l culce la pămînt cu o singură

atingere de labă!... Cîinele? Altă stîrpitură zbîrlită, făcînd o zarvă de mai mare mila. Lătra, mîrîia, se repezea, luneca pe gheaţă cu ghearele şi sărea îndărăt. Tot cu o labă i-ar fi fărîmat şira spinării, să-i taie suflarea într-o clipă. Iar în mîinile omului o carabină... Aceasta întrecea tot ce a văzut ursoaica polară mai vrednic de rîs şi de milă în pustietatea gheţurilor! Un beţigaş, un vreasc, o jucărie. S-o rupă în ţăndări cu gheara, s-o îndoaie cu dinţii.

Ursoaica înaintă cu puiul alături.

Omul venea către ea. Ea venea către om.

Mormăia, clătinîndu-se greoaie în două labe. Mormăia fară porniri ameninţătoare. Era mai mult curioasă să cunoască, de la apropiere de-un pas, năzdrăvanele arătări pe care le născuse gheaţa. Voia să le miroasă, răsturnîndu-le cu botul, ca să le lase pe urmă jucărie, ameţite, puiului jucăuş.

Atunci se întîmplă minunea cea rea şi înfricoşată.

Din ţeava subţire şi neagră, din vreascul de nimic, izbucni o flacără scurtă. Răsună un trosnet uscat.

În ochiul ursoaicei plesni lumina. Se căscă o durere crîncenă cum nu mai simţise încă.

Pe urmă întunericul...

Altă flacără la capul ţevii, alt pocnet, altă durere scurtă în ureche, mai adînc, dincolo de os, înăuntru, desfăcîndu-se în ţăndări.

Apoi o mare tăcere, o mare nesimţire, un gol. Viaţa fugind, gîlgîind, o dată cu sîngele.

Ursoaica se rostogoli pe patul de gheaţă, se întinse fără zvîrcolire, cu labele moi.

Trecuse hotarul morţii înainte de a pricepe ce s-a întîmplat.

Poate ducea cu ea întrebarea mirată, care mai stăruise în ochii mici şi curioşi, cu cîteva clipe înainte. Poate ducea cu ea groaza îndurerată de mamă că puiului i se întîmplă ceva la fel.

Omul venea cu puşca subsuoară.

Îşi stăpînea cîinele cu porunci scurte.

Puiul îşi ascunse botul şi ochii în blana caldă, la pîntecul mamei.

Toate erau peste puterea priceperii lui.

Cînd omul a încercat să-l smulgă de urechi şi să-l depărteze, a arătat instinctiv colţii. Dar o mînă l-a răsucit fară milă; o curea subţire i-a strîns botul şi altă curea i-a prins labele. Cîinele lătra împrejur, cu părul zbîrlit. De două ori omul îl lovi cu piciorul şi cu patul carabinei, ca să nu muşte şi să nu schilodească puiul ursoaicei ucise. Avea alte planuri cu dînsul.

Într-adevăr, din clipa aceea înainte, sub ochii puiului alb s-au perindat multe şi nemaiînchipuite întîmplări.

Au venit alte dihănii cu două picioare, înfăşurate în blănuri şi piei. Duhneau a tutun, un miros iute, respingător. Aveau oasele obrazului late, pielea galben-verzuie, ochii oblici, fire ţepoase în barbă. Rîdeau şi vorbeau tare.

Glasurile acestea îl înspăimîntau.

Toţi dădeau tîrcoale leşului rostogolit în zăpadă. Au scos toţi cuţitele şi au spintecat cu agerime vînatul. Au jupuit apoi blana, împărţindu-şi hălcile de carne; iar măruntaiele, care abureau încă de căldura vieţii, le-au zvîrlit cîinilor.

Puiul alb scîncea neputincios în chingile de curea.

Din cînd în cînd, necunoscutele dihănii îl loveau cu piciorul. Îl rostogoleau, încercau să-l ridice, ca să-i preţuiască greutatea.

Unul mai grăbit ca toţi, cu o pipă în gură, de unde duhnea un fum iute şi ameţitor, scoase cuţitul de la cingătoare. Şterse tăişul de pielea pantalo-nilor.

Puiul nu ştia că în cuţitul tăios e moartea ascunsă. Dar mîrîi, rînjind colţii. Omul începu să rîdă şi îl lovi cu latul cuţitului peste bot.

Se apropie altul, vînătorul cel cu puşca şi cîinele strigînd ceva şi făcînd semne cu mîinile. Se iscă o neînţelegere cu larmă şi burzuluieli.

Urmă apoi o tocmeală.

Cum era răsturnat cu faţa în sus, cu botul şi labele închingate, puiul de urs urmărea, cu ochii lui mărunţi şi negri ca mura, larma şi frămîntarea oamenilor, fără să înţeleagă ce vor.

Uneori închidea pleoapele.

Parcă mai nădăjduia să treacă totul ca un vis urît şi scurt, aşa cum se iveau prin somn arătări de spaimă în peştera întunecoasă din cele dintîi luni ale vieţii. Atunci din visurile acelea se deştepta scîncind. Se strîngea repede cu botul în blana caldă. Se cuibărea lîngă izvorul cu lapte fierbinte. O labă uşoară îl alinta. Limba ursoaicei îi spăla ochii şi botul. Se simţea apărat, fară grijă, fără ameninţări, la adăpost.

Acum visul cel rău şi neînţeles dura.

Glasurile sunau răstite şi arţăgoase în urechi. Mirosul nesuferit stăruia. Scrîşnetul paşilor pe zăpadă şi gheaţă scîrţîia aproape de tot, după cum oamenii se depărtau şi se întorceau alături.

Apoi s-a simţit ridicat şi dus pe sus, cu un drug printre picioarele legate. Îl cărau doi oameni. Alţii înfăşuraseră pielea albă a ursoaicei polare. În sănii tîrau movilele de carne.

Aşa înaintă convoiul peste zăpezi şi piscuri de gheaţă.

Puiul scîncea. Îl dureau oasele. Îl chinuia mai ales întîmplarea aceasta neînţeleasă. Dar scîncetul nu înduioşa pe nimeni. Eschimoşii n-au de unde cunoaşte aşa ceva. Urşii albi sînt pentru dînşii vînatul cel mai rîvnit, aşa cum focele şi morsele erau vînatul mult aşteptat pentru ursoaica polară. Şi vînătorul, în îndeletnicirile sale, nu se cîrmuieşte după asemenea înduioşări fară rost: vînatul e vînat! Mai ales acolo, în pustietăţile îngheţate, unde vînatul nu înseamnă o desfătare, ci unde un urs alb e hrana pentru cîtăva vreme, viaţa unui trib e îndestulată pe o săptămînă.

Convoiul a ajuns la o adunare de sălaşuri îngheţate: colibe de sloiuri şi de zăpadă, rotunde, cu intrările strîmte şi negre, de hrubă.

Femeile şi copiii au sărit întru întîmpinarea bărbaţilor. Se tîrau, spriji-niţi pe umerii celor tineri, moşnegi neputincioşi şi pitici. Cu toţii îşi arătau bucuria. În sfîrşit, se întorceau vînătorii cu plinul. De-o săptămînă îi urmărise nenorocul. De-o săptămînă lipsea carnea proaspătă. Se hrăniseră numai cu peşte uscat. Iar fară carne proaspătă îi ameninţa pe toţi scorbutul, boala cea mai cumplită a gheţurilor polare.

De aceea se întinse o veselie gălăgioasă şi fără astîmpăr.

Puiul de urs fu trîntit în ungherul unei colibe.

Acolo a văzut el întîia oară focul.

Era numai o flacără slabă şi fumegoasă, într-un opaiţ cu untură de focă. Dar i s-a părut aşa de nou, de neînţeles, ca o bucată din roşul soarelui, închisă într-o ulcică şi ca flacăra din ţeava carabinei care aducea moartea, încît a început să urle şi să se zvîrcolească.

În jurul lui s-au adunat puii de oameni: ţîncii eschimoşilor. Ca şi dînşii, erau îmbrăcaţi în piei şi în blănuri. Ca şi dînşii, cu obrajii înfăşuraţi în cuşme de vulpe albă şi de iepure alb.

Unul i-a întins un os. Puiul de urs a întors capul. Puii de om au izbucnit în rîs.

Apoi un copil s-a îndurat să-i dezlege curelele.

S-a tîrît gemînd să se culce pe blana întinsă într-un colţ. Căuta izvorul de lapte cald. Căuta botul care îl alinta. Dar botul era acum rece; rece era blana, secătuit era izvorul de lapte.

Puiul de urs nu pricepea această minune rea.

Şi nici nu era de priceput.

Numai mirosul mai stăruia acelaşi; mirosul cunoscut al făpturii uriaşe, puternice şi bune, lîngă care aflase întotdeauna ocrotire, adăpost şi alintare.

Acum era numai o blană jupuită de urs alb şi alt nimic.

Una din cele mai frumoase blăni, din cîte au fost vreodată într-o colibă de eschimos.

Puiul se ghemui scîncind.

Aştepta să simtă deodată blana făcînd trup, laba dezmierdîndu-l lin, limba spălîndu-i ochii înfricoşaţi şi trişti, izvorul de lapte începînd iarăşi să curgă.

Aşa a aţipit.

Aşa au adormit toţi într-un tîrziu în jurul opaiţului cu untură de focă: femei şi bărbaţi, copii şi bătrîni.

Fumul opaiţului era acru şi înecăcios.

Oamenii nu se răsuceau, răpuşi de osteneală.

Afară s-au auzit cîinii lătrînd. Dar nu era nimeni să dea ascultare semnalului.

VII. «NUMELE TĂU VA FI FRAM»

Pe urmă, în priceperea puţină şi tulbure a puiului de urs, iarăşi s-au amestecat întîmplările.

S-a deşteptat tîrziu într-o barcă de piele. La vîsle se aflau altfel de oameni, cu altfel de chipuri: oameni cu faţa mai lungă şi cu pielea mai albă.

Erau pescuitorii de balene şi vînătorii de foce. Sosiseră din ţările de departe. Cutreieraseră insulă cu insulă, de cîteva luni, şi acum se pregăteau de plecare, fiindcă se apropia noaptea cea lungă cu viscole. Iar înainte de a porni îndărăt, spre casă, cumpăraseră puiul de urs pe cîteva legături de tutun.

Astfel începea pentru puiul de urs alb altă viaţă.

Dar mintea lui nu-l ajuta să bănuiască, nici să priceapă.

Barca plutea pe apa verde spre corabia ancorată în larg, departe de gheţuri. Puiul încercă să se mişte. În labe simţi o durere. Se afla din nou închingat în curele. De chingile acelea l-a prins un cîrlig şi l-a ridicat legănat o funie pe corabia înaltă, izbindu-l cu botul şi cu coastele de peretele ud. Zadarnic mormăia şi se zvîrcolea. La mormăit şi la zvîrcolire răspundeau rîsetele oamenilor de sus, de pe punte şi de jos, din barcă.

Întîi a rămas zvîrlit pachet printre funii. Pe urmă, cînd marinarii au sfîrşit de încărcat tot, blăni de urşi şi piei de focă, o mînă l-a desfăcut din strînsoare. Puiul a vrut să fugă într-un ungher. Mîna l-a prins de ceafă. El şi-a arătat colţii şi a încercat să muşte. Mîna l-a dezmierdat blînd, în loc să-l lovească. L-a dezmierdat nespus de blînd şi duios.

Aceasta era ceva nou. Neaşteptat. Ceva care îi amintea altă dezmierdare, cu o labă uşoară, din altă viaţă rămasă în urmă, departe, pe gheţuri...

Mîna i-a pus sub bot un talger adînc cu lapte răsturnat dintr-o cutie de tinichea. El n-a vrut să se atingă. Dar mirosul îi aţîţa nările şi pofta.

Cînd a simţit că nimeni nu se uită la dînsul, a prins a linchi cu sfială.

Întîi în silă. Mai apoi mormăind de mulţumire.

Laptele era cald şi mai dulce decît cel din izvorul de unde se hrănise pînă atunci.

Aşa a învăţat puiul de urs că în puterea oamenilor se află şi unele minuni bune.

A lins talerul pînă la fund. A ridicat recunoscător ochii spre omul care îl aşteptase să sfîrşească, în picioare, cu pipa în colţul gurii.

Era un om înalt, slab, bărbos, cu ochii albaştri. Rîdea prietenos. Se plecă din nou să-i dezmierde blana, ceafa între urechi, cu degete uşoare şi îndemînatice.

Puiul n-a mai arătat colţii. Mormăitul lui nu mai era duşmănos. Era un mormăit, altul, ca torsul pisicilor, de mulţumire.

— V-am spus eu! rosti omul către ceilalţi. Are să se îmblînzească în două zile ca un miel şi are să se ţină după mine ca un căţel!

— Şi pe urmă, ai să-l dai pe cinci sticle de rom!... Ce zici, Lars? începu să rîdă altul, pîcîind din pipă şi scuipînd printre dinţi, dincolo de punte, în ocean.

Omul care se numea Lars nu răspunse.

Numai pe chipul lui slab, în ochii lui albaştri, trecu o umbră de tristeţe.

Ştia că aşa se va întîmpla. Îşi cunoştea patima fără vindecare.

Odată, demult, cînd era tînăr, fusese altfel de om. Atunci obrazul lui era neted, ochii limpezi, glasul nerăguşit. Atunci a luat el parte la ceva minunat şi rar, care lasă pentru totdeauna o lumină într-o viaţă de om.

În ţara Norvegiei, un tînăr curajos şi înverşunat în părerile lui pregătea în acea vreme un drum peste ape şi gheţuri, spre pol. Îşi durase o corabie după un anumit plan; tocmise marinari tineri şi neînfricaţi să-i ţină tovărăşie. Căci nu era un voiaj de plăcere. Cîţi nu pieriseră altădată în asemenea călătorii, mînaţi numai de dorinţa de a cunoaşte gheţurile polare cît mai departe?

Toată lumea, ca păsările cele rele de cobe, profeţea că vor pieri şi dînşii de ger şi de foame.

Dar tînărul cu faţa şi cu părul bălan, Nansen, îşi rîdea de asemenea profeţii.

Printre marinarii care mergeau împreună să înfrunte urgia gheţurilor şi a iernilor polare se afla şi el, Lars, flăcăul dintr-un sat ascuns în fiorduri. Lăsa în urmă o logodnică. Lăsa o mamă bătrînă şi slabă. Dar mai tare decît dragostea fusese ispita să ia parte la o călătorie primejdioasă în ţinuturi unde n-a mai pătruns suflare de om.

Îşi aduce aminte, dureros de limpede, dimineaţa plină de soare, cînd corabia se legăna în fiordul albastru, înconjurată de bărci.

O femeie subţire şi înaltă, soţia lui Nansen, venea să boteze corabia.

Sfărîmase, după datină, gîtul sticlei de şampanie de peretele vasului şi revărsase băutura spumoasă asupra navei, spunînd:

— Numele tău va fi Fram!

Fram, ceea ce în limba norvegiană înseamnă «Înainte»!

Au izbucnit cîntece şi urale. Toţi se uitau cu însufleţire, cu încredere şi cu admiraţie la cutezătorii marinari care porneau, poate la moarte, în necunoscut.

Undeva, ridicată în picioare, într-o luntre, logodnica lui Lars flutura o batistă.

Îi ura drum bun, îi ura întoarcere bună.

Fram! Trăiască Fram! Să biruiască Fram!

Trei ani împliniţi, în drum spre oceanul verde şi în încleştarea gheţari-lor, Fram nu şi-a dezminţit numele.

Întotdeauna a spintecat pustietăţile apelor verzi, urgia sloiurilor plutitoare, înainte, mereu înainte.

Atunci a trăit Lars o viaţă cum nu se mai află alta, de răbdare, de curaj, de avîntare, de luptă cu toate duşmăniile firii; o viaţă de credinţă neclintită în steaua cea bună a faptelor bune şi mari. Corabia a descoperit locuri necunoscute. A străbătut peripeţii înfricoşătoare. A ţinut piept sloiurilor şi a ieşit întotdeauna biruitoare.

După trei ani, cînd s-a întors, pe toate casele din ţara Norvegiei fluturau steaguri.

În toţi ochii scînteia bucuria izbînzii. Ştirea s-a răspîndit ca fulgerul în toată lumea.

Numele lui Nansen, numele lui Fram răsărea pe toate buzele.

Printre cei sărbătoriţi se află şi el, Lars, marinarul necunoscut dintr-un sat de pescari. Dar lui nimeni nu-i pomenea numele. Atîta pagubă! Aceasta nu scădea nimic nici din bucuria faptei, nici din iubirea pentru căpitanul care-i dusese la izbîndă.

Durerea şi deznădejdea îl aştepta însă în altă parte.

Cînd s-a întors acasă, n-a fost nimeni să-i iasă în întîmpinare şi să-l îmbrăţişeze.

Logodnica şi mama lui dormeau somnul de veci, sus, în cimitirul dintre stînci. Bîntuise o molimă în satul lor sărac de pescari. Nimeni nu le purtase de grijă. Nimeni nu le adusese doctori şi medicamente. Pieriseră oamenii cu zile, fiindcă de soarta şi de viaţa lor puţin le păsa celor bogaţi şi sătui.

Pe Lars îl aşteptau astfel două morminte alături. Două morminte, cu cîteva flori firave.

Iar viaţa lui Lars de atunci a fost deşartă şi fară nici o nădejde. El nu găsea puterea să lupte cu nedreptatea pe care o întîlnea la tot pasul.

A trecut an după an. A căzut în patima băuturii. A ajuns un marinar de rînd, tocmit pe corăbiile care pornesc spre Oceanul Îngheţat să pescuiască balene şi să vîneze foce.

Nu mai aştepta nimic.

Nu-l mai aştepta nimeni.

Cîteodată, noaptea tîrziu, printre tovarăşii de băutură, bate cu pumnul în masă şi cere tuturor să facă tăcere. Atunci începe să-şi amintească întîm-plări din viaţa lui de altă dată.

Unii rîd.

Alţii ascultă cu tăcere, clătinînd din cap, gîndindu-se şi ei la alte nădejdi din tinereţe, amintindu-şi alte întîmplări din vremea cînd şi dînşii au fost altfel: tineri, voinici, îndrăzneţi, cu trupul şi cu cugetul curat.

În fiecare viaţă de om a mijit odată ceva frumos şi plin de lumină. O faptă rară. Un act de curaj sau de bunătate. O dovadă de iubire. O jertfă.

Pe urmă totul a trecut. Numai cei fără simţire mai pot rîde de asemenea amintiri.

În ziua aceea, în cabina din pîntecul corăbiei, Lars, marinarul bătrîn şi de mult căzut în patima băuturii, a început iarăşi să-şi povestească aminti-rile.

Un tovarăş cînta din armonică. Alţii rîdeau şi ciocneau paharele. Plutea un fum de tutun să-l tai cu cuţitul. Fum de tutun, duhoare de piei şi de peşte.

S-a oprit şi cîntăreţul din armonică să asculte povestirea. S-au oprit şi ceilalţi marinari din rîsul lor gros.

Puiul de urs aţipise încolăcit la picioarele lui Lars. Scîncea prin somn. Lars se pleca să-i dezmierde ceafa între urechi din cînd în cînd.

Afară se stîrnise viscolul. Corabia se clătina pe apa verde. Trosnea din încheieturi.

Aşa trosnea din încheieturi şi Fram, corabia lor de odinioară, mult mai departe, mult mai adînc în oceanul polar, cînd Lars era tînăr şi aştepta cu nerăbdare să se întoarcă în satul unde lăsase o mamă şi o logodnică. Aşa trosneau încheieturile vasului, aşa vîjîia viscolul şi aşa se auzea urletul urşilor albi pe banchiză.

Lars se oprise din povestit. Rămase cu bărbia în pumni, cu ochii înlăcrimaţi.

Deodată se scutură. Se ridică în picioare.

Spuse:

— Să lăsăm aceste amintiri. Tinereţea nu se mai întoarce! Turnaţi aici alt pahar!...

Ridică paharul plin şi îl deşertă asupra puiului de urs, rostind în amintirea altui botez:

— Numele tău va fi Fram!

Puiul a sărit speriat din somn.

Ceilalţi marinari au izbucnit în strigăte:

— Numele lui să fie Fram!

— Fram! Trăiască Fram!...

Şi numele puiului de urs alb aşa a rămas.

Cu numele acesta a fost el vîndut pe zece sticle de rom, cînd s-a întors corabia în cel dintîi port al Norvegiei. Cu numele acesta a fost el cumpărat mai tîrziu de Circul Struţki şi cu numele acesta a apărut el întîia oară pe afiş.

Puiul a învăţat, în tovărăşia oamenilor, să se poarte, să simtă, să se înveselească şi să se întristeze ca oamenii. A învăţat acrobaţii şi gimnastică, a învăţat să apese pe clapele armonicii şi să iubească puii de om, să se joace cu mingea şi să se bucure de aplauze.

Şapte ani numele lui a trecut din ţară în ţară, a fost veselia copiilor şi minunea oamenilor în toată firea.

Fram, ursul polar... Fram, fala Circului Struţki!

Eschimoşii din insula cu sloiuri poate au uitat cu desăvîrşire puiul vîndut pe cîteva legături de tutun. Corabia care l-a adus din depărtările polare poate s-a scu-fundat sau poate a fost zvîrlită la reformă. Lars, mari-narul bătrîn şi căzut în patima băuturii, poate a murit de mult. Viaţa a trecut. Numai faima lui Fram a crescut din zi în zi, din oraş în oraş, din gură în gură.

Iar acum, deodată, pe neaşteptate, după ani şi ani, Fram lîncezeşte în cuşca lui din fundul menajeriei, prostit şi posomorît, neînțelegînd ce se petrece cu el. Tot aşa cum, odinioară, puiul de urs nu se învrednicea să priceapă prin ce nemaipomenite întîmplări a căzut în mîna oamenilor.

Noaptea cînd toate fiarele de după gratii se potolesc şi visează prin somn, cu un geamăt, la ţările lor de libertate, atunci şi în mintea lui Fram trec din nou aceste peripeţii.

Cîteodată prin vis. Cîteodată cu ochii deschişi. Visul se amestecă dureros cu viaţa de aievea.

Amintirile se deşteaptă mai vii ca întotdeauna. Le mai trăieşte o dată.

Se scufundase undeva, în uitare, Lars, marinarul cu ochii albaştri, care i-a dezmierdat întîia oară ceafa între urechi cu o mînă blîndă şi prietenoasă. Se scufundase în aceeaşi uitare corabia unde întîia oară a pierdut frica de oameni şi a devenit amicul lor.

Peste toate se lăsase, de multă vreme, o ceaţă, o perdea grea.

El era ursul alb desprins pentru totdeauna de gheţuri polare, crescut printre oameni, deprins să joace, să cînte din armonică, să facă acrobaţii şi să se bucure de aplauze.

Acum se dezmorţeau amintirile vechi, toate, toate, pînă şi amintirea făpturii mari şi blînde, unde se pitula la căldură, în peştera neagră, puiul becisnic de urs.

Vedea marea verzuie şi nesfîrşită.

Vedea deasupra cerul cu aurora boreală.

Vedea sloiurile plutitoare.

Un urs alb, ridicat în două labe, îi făcea semn:

— Haide! Nu vii cu noi, Fram?...

Simţea pînă şi gerul gheţurilor polare în nări, înţepînd cu vîrfuri de ac.

Şi atunci Fram gemea prin somn, aşa cum scîncea puiul de urs, pe blana moartă, smuls de la sînul mamei ucise.

Se deştepta cu o tresărire, cu o spaimă, cu o nedumerire buimacă.

În locul adierii reci şi curate de zăpadă şi de gheţuri îl înăbuşea mirosul iute al fiarelor din cuşti, mirosul maimuţelor, duhoarea gunoaielor.

Încerca să uite.

Se ridica în două labe şi repeta numărul lui de la circ. Îl greşea. Începea din nou. Cădea pe patru labe, se întindea cu botul ascuns în ungherul cel mai întunecos. Iar îndată ce închidea ochii, mereu îi apărea oceanul cu sloiurile plutitoare, sclipirea soarelui în gheţuri, nemărginirea albă

de ninsoare, albă, albă, cum nu mai este nimic pe lume atît de străveziu şi de luminos.

Fram, ursul polar, tînjea după gheţurile copilăriei.

VIII. ÎNDĂRĂT SPRE OCEANUL POLAR

În oraşul străin unde a poposit circul se afla un domn bătrîn, care a scris cîndva cărţi despre urşi. Era miop acum. Purta ochelari groşi şi bulbucaţi. Mîinile îi tremurau cumplit. Mereu tuşea şi abia mergea sprijinit în baston.

Trăia singur, înconjurat de cîini şi pisici. N-avea o nepoată cu o cuşmă albă în cap, ca fostul profesor din celălalt oraş, unde Fram a stîrnit atîta frămîntare la reprezentaţia de adio. N-avea familie. N-avea pe nimeni...

Dar în tinereţe fusese unul dintre cei mai vestiţi vînători ai lumii. Cutreierase ţările după vînat cît mai rar şi mai primejdios. Se mîndrea că n-a dat niciodată greş. Nu stricase nici un glonţ fară s-ajungă la ţintă, nu-i scăpase niciodată victima din bătaia puştii. Şi pe drept cuvînt trecea drept cel mai iscusit vînător de urşi.

În casa lui se mai aflau şi acum blănurile animalelor doborîte de carabină. Unele, întinse la picioarele patului. Altele, pe perete. Altele, pe divane.

Se aflau blăni de urşi roşcaţi care se numesc grizzli, trăiesc în Munţii Stîncoşi ai Americii de Nord şi nu cruţă vînătorul cînd le cade în labe. Se aflau blăni de urşi pitici cît motanii, care trăiesc în Sumatra şi Iava; blăni de urşi cafenii din Carpaţi, deprinşi să se ascundă în peşteri şi să fugă cu stupul de albine în braţe; blăni de urşi albi din Alasca şi Siberia, din Groenlanda şi insulele unde a fost

prins Fram; blăni de urşi negri care trăiesc în Pirinei şi se caţără în vîrful brazilor ca maimuţele.

Multă vreme, pentru el, ursul însemnase numai un vînat rar şi fioros la mînie, bun să-şi încerce pe blana lui agerimea ochiului şi iscusinţa loviturii de glonţ.

Pe urmă, într-o zi, în pădurile depărtate ale Canadei, împuşcase o ursoaică roşcată.

O urmărise o dimineaţă întreagă. Pusese rămăşag cu tovarăşul de vînătoare că are s-o culce la pămînt cu un singur foc. Cîştigase pariul. Fiara se rostogoli de la întîiul glonţ.

Dar, înainte de a-şi da sufletul, trăsese lîngă ea cu laba puiul, să-l apere şi, în spasmul morţii, încercase să-l acopere cu pieptul.

Era un pui numai de cîteva săptămîni. De-abia făcuse ochi. Se clătina pe picioare. Scîncea şi nu se lăsa smuls de lîngă leşul ursoaicei.

Vînătorul a început să-l hrănească. La început puiul nu s-a atins de lapte, de miere, de siropul de fructe. Căuta puţină căldură, tot aşa cum Fram, puiul de urs polar, aşteptase în coliba eschimoşilor o minune să învie blana şi să-i dezmierde laba neînsufleţită.

Vînătorul l-a ţinut cît l-a ţinut lîngă el, apoi i-a dat drumul în desişul pădurii şi el a pornit să colinde mai departe ţările. A prins să cerceteze viaţa şi obiceiurile urşilor, a zugrăvit în cărţi traiul lor, a arătat deosebirile dintre apucăturile unora şi ale altora.

Toate pînă cînd bătrîneţea i-a slăbit vederea, i-a împuţinat puterile şi l-a prefăcut în domnul acela miop şi sprijinit în baston, care a intrat într-o dimineaţă la menajeria Circului Struţki şi s-a oprit la cuşca lui Fram.

Directorul îl întovărăşea, povestind întîmplarea:

— Este a treia oară, domnule, de cînd păţesc acelaşi lucru cu urşii albi! Cîţiva ani în şir se poartă ca animalele cele mai inteligente… Nici n-au nevoie de dresor, după ce-au învăţat odată programul. Pe urmă, fără nici o pricină, se prostesc. Uită! Nu mai înţeleg nimic. Stau în cuşcă şi gogesc… Nimeni nu-i poate scoate din încăpăţînarea

aceasta. Spun că mi s-a întîmplat aceasta de trei ori. Cu ceilalţi doi m-am împăcat mai uşor. Nu pierdeam mare lucru. Erau nişte urşi ca toţi urşii. Nici mai deştepţi, nici mai proşti... Dar cu Fram e altceva! Fram a fost un artist fără pereche. Pot jura că înţelegea gustul publicului, că se schimba de la oraş şi de la ţară la ţară, după cum simţea el că nu acelaşi lucru place la toată lumea. Cînd venea numărul lui, lăsam toate la o parte ca să privesc şi eu de după perdea. Priveam tot aşa de curios ca şi mulţimea din staluri. Niciodată nu ştiam ce are să mai născocească. Spuneam chiar clovnilor: „Uitaţi-vă la el şi învăţaţi de la el! Parcă ar cunoaşte publicul mai bine decît voi”... Iar acum, cum îl vedeţi, stă cu botul într-un colţ şi a devenit un urs ca toţi ceilalţi.
N-am să mai găsesc eu altul cît voi trăi, să-l înlocuiască...

Fostul vînător privea la animalul de după zăbrele, cu ochii lui, miopi, sprijinit în baston.

Întinse mîna slabă şi tremurătoare printre gratii, chemîndu-l încet:

— Fram! Ia spune tu, ce se întîmplă cu tine, mă amărîtule? Mă urîtule, mă! Mă urîtule, mă!...

Ursul nici nu întoarse ochii. Se cuibări mai adînc, cu nasul în peretele de lemn.

Domnul bătrîn care împuşcase în tinereţea lui zeci şi zeci de urşi, iar mai apoi scrisese cu dragoste cărţi despre urşi, îşi şterse ochelarii şi tuşi.

Întrebă deodată:

— L-ai iubit mult?

Directorulrăspunse:

— Eu sînt om de afaceri! Pentru un director de circ nu poate fi vorba de iubire, fiindcă iubirea înseamnă slăbiciune în afaceri. Plătesc bine artiştii buni, care aduc public la circ şi bani în casă. Dar îi pun la muncă, pînă îi trec şapte sudori! Întreţin bine animalele din menajerie, fiindcă publicul vrea să vadă animale frumoase, nu nişte piei împăiate...

— Atîta tot? întrebă fostul vînător.

— Atîta tot!... De rest nu-mi pasă!

— Înţeleg! Atunci să întorc întrebarea altfel. Ai cîştigat mulţi bani cu Fram?

— Ar fi păcat să spun că nu! mărturisi directorul. Vreme de şapte ani el a fost atracţia circului! N-a lipsit niciodată din program. Era destul să apară afişele cu numele şi cu chipul lui pe pereţii unui oraş, ca să se îmbulzească lumea.

— Aşadar, te simţi dator faţă de el!... continuă domnul bătrîn.

— Fără îndoială! Aş da mult să-l văd din nou aşa cum a fost.

Bătrînul începu să rîdă, răsucind vîrful bastonului în pămînt. Spuse:

— Nu m-ai înţeles bine! Nu e vorba să dai mult, ca să-l vezi cum a fost. Aceasta n-ar însemna să faci ceva pentru el. Ai face pentru dumneata. Pentru circ! Adică tot o afacere! Ai da bani ca să devină din nou Fram cel iubit de public, care să-ţi aducă iarăşi bani în casă... După cîte ştiu eu despre viaţa urşilor, aşa ceva nu se mai poate întîmpla. Te întreb însă dacă ai fi în stare să sacrifici o sumă de bani, fără nici un folos pentru circ, numai de dragul lui Fram. Numai în amintirea celor ce-a făcut el pentru faima circului. Eşti gata pentru aşa ceva?

— Sînt! spuse directorul cu jumătate de glas. Fram merită! Bineînţeles, dacă îi pot răscumpăra o mulţumire cu bani... Ceea ce nu înţeleg şi nu prea cred.

— Ai să mă înţelegi şi ai să mă crezi îndată! rosti fostul vînător surîzînd. Fram suferă de dor. Aceasta e tot. Îi e dor de gheţurile şi de zăpada unde s-a născut. S-a deşteptat în el o viaţă pe care o uitase. Şi, fiindcă spui că eşti gata să faci un sacrificiu pentru el, părerea mea e să-l trimiţi îndărăt.

Directorul Circului Struţki privi cu neîncredere la domnul cel bătrîn. I se părea că-şi bate joc de el cu asemenea idei năstruşnice.

— Nu văd cum să-l trimit îndărăt. Să-i cumpăr bilet de tren?

Fostul vînător strînse din umeri şi vorbi supărat:

— Ştii foarte bine că n-am vrut să spun asta! Nu glumesc. Este un mijloc foarte simplu ca să-l trimiţi îndărăt. Costisitor într-adevăr. Dar foarte simplu. Vapoare pleacă acum spre Oceanul Îngheţat cîteva sute pe an. Îl expediezi pe-un vapor. Îl încredinţezi unor oameni de cuvînt. Au să-l ducă undeva într-o insulă. Au să-i dea drumul... Şi toată povestea s-a sfîrşit!... Sau, mai exact, poate, toată povestea lui Fram abia începe. Dacă n-aş fi atît de bătrîn şi bolnav, m-aş oferi eu să-l duc. Numai să-l văd ce are să facă acolo. Să văd cum are să se simtă el odată întors la gheţurile lui, de unde a venit... Ar fi un capitol din cărţile mele, care are să rămînă pentru totdeauna nescris... Ar fi una din cele mai interesante experienţe!

Directorul circului rămase gînditor. Îşi făcea socoteala în cap. Ştia cît costă un asemenea drum.

Dar ştia, tot aşa de bine, că o asemenea faptă ar fi şi un fel de reclamă pentru circ. Ca un om de afaceri ce era, chibzui să dea cîteva reprezentaţii, cu preţul biletelor urcate, în folosul lui Fram şi să deschidă o listă de subscripţie. Nu rămînea el în pagubă!...

— Am s-o fac! spuse cu hotărîre. Oricît m-ar costa, am s-o fac.

— Lasă-mă atunci să-ţi strîng mîna! se bucură fostul vînător de urşi care devenise apărătorul urşilor, fără a bănui ce socoteli ascunse îşi chibzu-ise directorul de circ. Aceasta îmi face plăcere... Apoi se întoarse spre Fram şi îi făcu semn cu mîna lui tremurătoare, spre gratii, glăsuind: Domnule Fram, mi se pare că trebuie să te pregăteşti de călătorie. Ştiu că n-ai geamantan şi că n-ai perie de dinţi. Dar nu face nimic! Îţi urez să devii din nou un urs ca toţi urşii: sălbatic şi liber... Să te bucuri de gheţuri, de vînturi, de viscole, de soarele polar, de aurora boreală... Să-ţi găseşti o ursoaică pe măsura ta. Şi să întemeiezi o familie de urşi cinstiţi, care să facă onoarea neamului vostru!...

Fram ridică încet botul de pe labe.

Întoarse ochii lui mici şi trişti spre bătrînul acesta necunoscut, bun şi glumeţ, deşi poate prea guraliv.

Părea că înţelege.

— Ei, onorabile, întrebă fostul vînător de urşi, nu-mi mulţumeşti? Atunci eşti un ingrat!...

Ursul polar se ridică în două labe şi făcu un salut comic cu palma la tîmplă, aşa cum răspundea el la aplauze în arenă.

— Aşa da! se bucură domnul bătrîn. Numai bagă de seamă! Vezi să lepezi toate aceste mofturi aici; să ni le laşi nouă, oamenilor. Cu saluturi după moda noastră n-ai să faci mare ispravă în pustiurile de gheaţă... Acum, la revedere! Drum bun!

Fram mai salută o dată.

Apoi căzu iarăşi în patru labe. Din nou se ghemui trist, în ungherul lui, cu botul ascuns în perete, cu ochii închişi, să viseze la sloiurile plutitoare, care trec pe oceanul verde ca nişte tainice nave, fară pînză, fară vîsle fară vîslaşi.

Rămase singur.

Dar directorul circului se ţinu de cuvînt. Tipări afişe. Dădu reprezenta-ţii în folosul lui Fram. Deschise lista de subscripţie. Adună destui bani ca să-i mai rămînă şi în pungă. Apoi scrise scrisori şi bătu telegrame. După două săptămîni primi răspuns mulţumitor.

Se afla undeva, într-un port străin, o mare întreprindere care plătea vînători în toate ungherele pămîntului să prindă animale şi păsări, reptile şi tot soiul de vietăţi pentru circuri, menajerii şi grădini zoologice. Directorul întreprinderii se oferea să-l trimită pe Fram în patria urşilor albi.

Pleacă o corabie cu excursionişti în ţinuturile polare. Pe corabie aveau să pornească şi doi vînători încercaţi ca să aducă nişte pui de urşi tineri, pentru circurile, menajeriile şi grădinile zoologice din Europa. Aşa că Fram putea să se bucure de voiaj aproape gratuit.

Vestea se răspîndi şi făcu vîlvă în circ.

În ziua plecării au trecut cu toţii, clovni şi gimnaşti, acrobaţi şi călăreţi, să-şi ia rămas bun de la ursul polar.

Unii îl dezmierdau. Alţii i-au adus fructele care-i plac, bomboane şi sirop.

Cel mai de la urmă a rămas lîngă el August cel prost.

De data asta nu mai avea nasul de gogoşar şi părul cărămiziu din perucă, aşa cum îl zbîrlea, ca să stîrnească rîsul galeriei.

Era dimineaţa. Încă nu sosise ceasul reprezentaţiei. August cel prost, deci, nu-şi îmbrăcase încă hainele de paiaţă şi nu-şi spoise mutra.

Se afla acum un om ca toţi oamenii. Îmbrăcat în haine sărăcăcioase. Cu obrazul ostenit şi cu ochii trişti.

Căci aşa arăta August cel prost în viaţa lui cea adevărată, după ce-şi lepăda fracul cu coadă care spînzura şi ghetele mai lungi decît schiurile, peruca roşcată şi nasul caraghios.

Era un clovn bătrîn, bolnav, care trăia singur şi care ştia că are să-şi sfîrşească bătrîneţele într-un spital sau într-un azil.

Ca şi Fram, se simţea ostenit.

Ar fi voit şi el să scape de viaţa aceasta de paiaţă, de salturi mortale şi de strîmbături, care fac mulţimea să rîdă. Dar pentru el nu se afla nici o scăpare. Trebuia să rîdă, să se schimonosească la spectatori, să primească lovituri cu latul scîndurii în cap, palme şi picioare în spate, fiindcă numai cu acest preţ îşi cîştiga pîinea cea amară de toate zilele. Altfel s-ar fi pomenit aruncat fără îndurare pe drumuri de directorul circului, mai crud decît fiarele de după gratii.

Acum clovnul bătrîn şi bolnav venise să-şi ia rămas bun de la Fram, ursul polar.

Şapte ani cutreieraseră împreună oraş după oraş, ţară după ţară, o dată cu circul. Au fost răsplătiţi cu aplauze, s-au bucurat de simpatia mulţimii.

Iar acum viaţa îi despărţea.

Fusese mai blîndă şi mai miloasă cu ursul. Îl elibera. Era mai vitregă şi neomenoasă cu omul. Îl ţinea legat aici, pentru o bucată de pîine, pînă la moarte.

August cel prost intră în cuşca lui Fram.

Ursul îl privi cu ochii blînzi şi buni. Prietenia lor era veche. S-ar fi zis că ursul înţelege şi el cu ce preţ, în multe seri, paiaţa se silea să fie veselă ca să desfăteze mulţimea.

— Aşadar, pleci ? întrebă August cel prost, trecîndu-şi mîna prin părul lui Fram.

Ursul nu ştia să răspundă.

De altfel nici nu ştia că pleacă. Nu ştia ce bucurie îi pregătise fostul vînător de urşi.

Se mirase că toţi au trecut pe la el, că l-au dezmierdat, că i-au împărţit daruri. Dar nu înţelegea rostul acestor dovezi de dragoste. Simţea că se pune la cale ceva nou şi neobişnuit. Mişcarea oamenilor îi trecuse şi lui un neastîmpăr în vine. Priceperea lui se oprise însă aici.

— Aşadar, pleci? îşi repetă întrebarea August cel prost. Te invidiez, prietene Fram!... Are să-mi fie urît. Circul are să rămînă gol fară tine. Erai un urs de ispravă. Mai de ispravă decît o fiară lacomă cu chip de om, ca directorul nostru!...

Paiaţa îşi îngropă obrazul bătrîn şi zbîrcit în blana ursului alb.

Fram îl atinse uşor, prietenos, cu laba. Parcă înţelegea că îl munceşte o durere.

Omul se smuci deodată de lîngă animal. Simţea că îl podidesc lacri- mile. Nu voia să-l vadă alţi oameni. Să vadă acest spectacol caraghios: August cel prost plîngînd!

Se smuci, deschise uşa cu zăbrele şi fugi făcînd un semn în urmă cu mîna, peste umăr:

— Drum bun, Fram! Drum bun, Fram!

În aceeaşi zi, Fram a fost urcat într-un vagon din coada trenului, întovărăşit de un păzitor.

Aşa a străbătut ţări după ţări, o noapte şi două zile, pînă ce a ajuns în portul de unde pleca vaporul spre oceanul polar.

Nu l-a buimăcit de fel perindarea de privelişti, de oraşe, de oameni, şi iar de alte privelişti, de alte oraşe şi alţi oameni.

Era învăţat cu asemenea călătorii.

Era învăţat cu ţările străine, cu limbile străine ale oamenilor, cu portul lor schimbător de la hotar la hotar. Şi acum trecea prin unele oraşe unde, pe ziduri vechi şi uitate, se mai aflau afişe, decolorate de soare şi de ploi, cu chipul său: FRAM, URSUL POLAR.

Abia după ce a pornit vaporul începu să presimtă că se întîmplă cu el ceva ce n-a mai fost.

A zgîriat cu ghearele în uşa cabinei. Nu s-a atins de mîncare şi de băutură. Dădea semne de neastîmpăr.

Simţea apa fîşîind în peretele vaporului, iar clipotul acesta îi amintea ceva foarte vechi, ceva foarte îndepărtat, ceva foarte de demult.

Da, toate îi aminteau drumul celălalt; îi aminteau corabia în care Lars, marinarul cu ochi albaştri şi cu patima băuturii, îl adusese spre ţările calde, să-l vîndă pe zece sticle de rom.

Printre excursionişti se răspîndi zvonul că pe vapor se află un urs polar dresat. Faimosul Fram de la Circul Struţki, pe care directorul îl trimite îndărăt, în gheţurile polare, fiindcă a început să tînjească şi nu mai vrea să joace.

Au venit călătorii să-l vadă. I-au adus franzele şi bomboane, fructe şi băutură. Unii îl aplaudaseră cîndva la reprezentaţiile circului. Ştiau prea bine cum deşerta sticle de bere, cum cînta din armonică şi cum împărţea bomboane copiilor.

Şi se mirau că acum nu se atinge de bomboane, de fructe şi de sticla cu băutură.

— Poate se plictiseşte aici! spuse o femeie tînără. Nu-l vedeţi ce trist e? Cînd l-am cunoscut eu, era ursul cel mai vesel de pe lume. Un adevărat bufon. M-a făcut să rîd pînă la lacrimi... Să vorbim cu căpitanul. E un om de înţelegere. Să-i dea drumul pe punte... Eu aş putea să jur că are să privească la mare ca un om şi că are să se bucure ca un om...

Femeia cea tînără era inimoasă şi nu s-a mulţumit numai cu vorba.

S-a dus la căpitan. L-a convins.

Uşa lui Fram s-a deschis şi el a căpătat libertate să se plimbe pe punte, alături cu pasagerii.

Într-adevăr, Fram se purta ca un om.

S-a ridicat în două labe rezemat de grilajul punţii. A rămas aşa multă vreme, privind depărtările mării, spre nord, acolo unde se aflau, dincolo de ape, gheţurile şi zăpezile veşnice.

Pe urmă, întocmai ca şi călătorii ceilalţi, se plimba pe punte, căutînd să-şi petreacă vremea cu altfel de desfătări. Îl înconjurau excursionişti curioşi. Veneau copii să-i întindă o minge, un coşuleţ cu bomboane. Se juca zvîr-lind mingea, desfăcea coşuleţul şi împărţea bomboane. Pînă seara s-a împrietenit cu toată lumea.

Dar, din cînd în cînd, se ducea la marginea punţii să privească depărtările şi să adulmece vîntul sărat cu nările.

Noaptea a intrat singur în cabină.

— V-am spus eu? se bucură femeia cea tînără şi inimoasă. E un animal extraordinar! Dacă aş fi în locul căpitanului, aş cumpăra un urs, să-l am întotdeauna pe vapor. Ar fi cea mai nimerită distracţie pentru călători!

După trei zile şi trei nopţi, marea a început să prindă altă culoare. Verzuie şi rece. Vîntul aducea o suflare aspră. Nopţile erau mai limpezi şi mai luminoase.

Fram nu se mai juca prinzînd şi aruncînd mingea. Nu se mai despărţea de rezemătoarea de fier a punţii. Neclintit, în două labe, cu nările lărgite, aspira adierea rece şi aspră. O recunoştea.

Privind aşa, într-o dimineaţă a zărit cum se iveau cele dintîi sloiuri.

Vaporul şi-a încetinit mersul, ocolind cu prevedere munţii plutitori de gheaţă.

Fram sorbea lacom, pînă în adîncul plămînilor, aerul umed.

Nu mai intra în cabina lui din fundul vasului. Rămase toată noaptea neclintit, cu ochii străpungînd depărtările albastre.

Tresări.

Simţise o mînă atingîndu-i blana pe spate. Nici nu auzise paşii.

Era femeia cea tînără şi inimoasă. Venise îmbrăcată în haine groase. Nici ea nu putea dormi. Călătorea întîia oară spre gheţurile polare.

Aflase că a doua zi vînătorii de urşi au să-l elibereze pe Fram pe o insulă de sloiuri. Se îmbrăcase şi ieşise pe punte să vadă ce face ursul alb.

— Aşadar, prietene Fram, ne părăseşti? şopti uşor. N-are să-ţi pară rău de nimic? N-ai să regreţi lumea noastră? N-are să-ţi fie urît singur, în pustietăţile de acolo, reci?...

Mîna îi alinta blana albă şi umedă de vîntul sărat al mării.

Fram întoarse ochii lui mici, buni spre această făptură omenească pe care de mîine n-avea s-o mai vadă. Parcă înţelegea întrebarea. Părea că ştie ce-ar fi trebuit să răspundă, dacă ar fi avut glas. Rotunji laba şi o apăsă pe umărul femeii, cum facea cu prietenii lui de la circ.

Femeia scoase un ţipăt uşor.

Se înspăimîntase. Îşi spuse, într-o fulgerare de gînd, că, oricum, o fiară rămîne fiară şi se mustră că atît de necugetat a ieşit singură, în pustietatea nopţii, pe punte, să se apropie de o sălbăticiune.

Dar apăsarea lui Fram se destinse.

În ochii lui luci parcă o sclipire, o dojană.

Parcă ar fi voit să rostească:

— De ce te-ai speriat ? Tot nu crezi că eu sînt un urs îmblînzit, care n-am să pot face nici un rău, niciodată, unei fiinţe omeneşti?

Femeia tremură, scuturată de-un fior. Frigul pătrundea prin hainele groase.

Flutură mîna înmănuşată:

— Noapte bună, Fram!... Ai putea să te culci. Pentru tine începe de mîine altă viaţă. N-are să fie prea uşoară, fiindcă te-ai dezvăţat de dînsa.

Fram rămase singur. Noaptea era albastră şi nu era noapte deplină.

Lumina soarelui mai stăruia, învăluită de ceaţa depărtării. Se apropia de ţinutul unde ziua se îngîna cu noaptea timp îndelung, unde o zi şi o noapte înseamnă un an.

IX. ÎN OSTROVUL PUSTIU DE LA CAPĂTUL PĂMÎNTULUI

Insula era înaltă, stîncoasă, înfiorător de pustie, acoperită de nămeţi şi de gheţuri.

Prin pojghiţa sticloasă a sloiurilor străbăteau pe alocuri piscurile rare de piatră.

Se înălţau ascuţite ca meterezele unei cetăţi ruinate.

O cetate pustiită parcă de urgii. Împresurată de apele verzi, oglindindu-se singuratică în oceanul polar, aştepta parcă o vrajă din basme, ca s-o deştepte la viaţă ...

Dar orice suflare pierise. Nu se zărea nici o vietate căţărată pe povîrnişul de cremene. Nu se înălţa nici o aţă albastră de fum. Nu foşnea pe cer nici un fîlfîit de pasăre. Nu se clintea nimic; nici vîntul.

Vaporul ancorase în larg.

Toţi călătorii se aflau pe punte în dimineaţa boreală, rece şi albă, toţi îmbrăcaţi în blănuri groase, cu nările înţepate de ger.

Se minunaseră mai întîi de asemenea dimineaţă ciudată.

O dimineaţă fară soare, cu albastrul nopţii topindu-se nesimţit într-o lumină alburie, tulbure, de altă lume.

O dimineaţă fară soare. Căci soarele încă nu se ivea. Îl lăsaseră călătorii undeva, departe, în urmă, deasupra mărilor calde de unde au venit, unde mai era despărţire între noapte şi zi. Aici, soarele polar n-avea să se ivească multă vreme. Numai se presimţea, numai îl ştiau cu toţii, ascuns după geana roşiatică a răsăritului.

Geana aceasta roşiatică din zare vestea şi aici un soi de primăvară. Nu însă primăvara pe care o lăsaseră ei acasă, în toată revărsarea de lumină şi de culori, cu flori de liliac şi pajişti presărate cu bănuţei galbeni de păpădie, unde zburdă miei cu canaf roşu în urechi.

Ci o altfel de primăvară: aspră şi fară parfum de zambile, fară rîndunele şi fară ciocîrlii, fară glasul plăpînd al mieilor şi fără săgeata stolului de cocori scrisă cu linie neagră pe cer.

Peste o săptămînă, soarele avea să urce încet drumul boltit, ca să nu mai apună cîteva luni.

Se pregătea ziua cea lungă de aproape jumătate de an.

Ziua care ţinea cît vara polară.

Luminoasă, cu soarele sclipind orbitor în nămeţi.

Dar un soare rece şi fară viaţă, cum e soarele cu dinţi din iernile de aiurea.

Sloiurile nu se topeau niciodată deplin. Abia şuroia o vînă subţire de apă pe patul de gheaţă. Abia apărea, de sub nămeţi, muşchiul verde căptu-şind stîncile; şi pe alocuri, cîte o floare firavă, măruntă, chircită, fără parfum.

Despre acestea au vorbit călătorii adunaţi pe punte, minunîndu-se.

Acum se minunau de insula singuratică, înălţată ca o arătare de vis rău în mijlocul pustietăţilor din oceanul polar.

Priveau în tăcere.

Era atît de posomorîtă arătarea împresurată de ape, atît de posomorită şi atît de despărţită de restul lumii şi de viaţă!

Din stîncile sure şi sterpe, din gheţurile sleite, din piscurile oglindite în adîncul neclintit se împrăştia o tristeţe care pătrundea inimile.

Aici era un pustiu desăvîrşit.

Părea cu neputinţă amăgirea, că undeva, departe, în ţările de unde au venit călătorii, se mai află oraşe cu bulevarde şi larmă de glasuri, cu vitrine şi teatre, cu flori şi grădini. Părea cu neputinţă amăgirea, că toate aceste minuni blînde, ale omului şi ale firii, mai durează acolo pentru totdeauna: iarnă şi vară, toamnă şi primăvară, noapte şi zi. Că îl mai aşteaptă. Că le vor regăsi tot aşa cum le-au lăsat.

I-a împietrit pe toţi, cu suflarea tăiată, gîndul că o întîmplare rea, un naufragiu sau o furtună, sfărîmînd vaporul ar putea să-i arunce pe un asemenea ţărm. Aici, să rămînă aici, în pustietatea îngheţată, în tăcerea de moarte, în stîncile cu piscuri de sloiuri oglindite în oceanul verzui?

Era plină de înfricoşare închipuirea.

— Eu aş muri de frică în cea dintîi zi! spuse, scuturată de un fior, femeia cea tînără, care arătase atîta bunătate pentru Fram.

Se dovedise inimoasă cu o zi înainte. Acum îşi pierduse curajul. Se îngălbenise la chip, numai la gîndul unei asemenea întîmplări.

Se vedea singură, zvîrlită cu sfărîmăturile vasului pe insula blestemată; tîrîndu-se pe gheţuri; durîndu-şi coliba de zăpadă; neştiind cum să aprindă focul şi îndurînd foamea. Poate ar prinde-o noaptea cea lungă şi gerul care sleieşte oceanul ca o tipsie de gheaţă. Atunci n-ar mai fi nici o nădejde. Vaporul trimis într-ajutor n-ar mai putea să străbată pînă aici, decît peste un an.

— Aş muri de frică! repetă femeia, înspăimîntată de propriile sale închipuiri.

Pe urmă, se întoarse către cei doi vînători, care faceau pregătiri să-l coboare pe Fram.

— Eu cred că e nedrept ceea ce faceţi cu această făptură blîndă şi de ispravă!... Cum are să trăiască oare Fram în pustiul de aci? E nedrept... Nu-i vinovat cu nimic.

Unul din vînători începu să rîdă:

— Dumneata te înşeli amar! Judeci şi simţi cu priceperea şi cu simţirea noastră, omenească: Uiţi că Fram e un simplu animal. Un urs alb, născut aici, aproape de pol. Ba încă nu pe asemenea insulă, pe unde mai trec vapoare şi oameni. Mai sus, mai spre miazănoapte, mai aproape de pol, în insulele şi mai necălcate de picior omenesc.

— Dar n-o să aibă ce mînca. Are să sufere de ger! îl plînse femeia cea tînără.

Vînătorul rîse mai înveselit:

— Are să se descurce singur! Aşa cum se descurcă şi cum s-au descurcat de mii de ani milioane de urşi albi. Viaţa lui aceasta e. Viaţa lui cea adevărată şi liberă... Noi, oamenii, am încercat să-l schimbăm pe Fram. Dar se vede că n-am izbutit. L-am făcut un gimnast, un acrobat. Şi Fram părea că s-a deprins cu asta. Poate chiar i-a făcut plăcere!... Dar într-o bună zi a început să tînjească după pustietăţile unde a făcut ochi şi unde a copilărit...

— Şi cum are să se hrănească? E o insulă prea pustie pentru el! continuă să-i poarte de grijă femeia cea tînără.

— Nici despre aceasta nu-i purta dumneata de grijă! rosti vînătorul. Astăzi marea e liberă. Dar peste două-trei zile, o săptămînă, se poate întîmpla să dea un ger cumplit. Atunci se prind sloiuri. Are să călătorească de pe un sloi pe altul, mai departe, spre miazănoapte, acolo unde e patria lor... Îl mînă instinctul. Are să-şi găsească tovarăşi... Are să înveţe ceea ce a uitat sau încă nici n-a ştiut... Aş fi chiar curios să-l văd cum se poartă. Pe lîngă priceperea lui de urs a învăţat năzdrăvănii de la oameni... Unele au să-i strice...

— Poate era mai bine atunci să-l fi lăsat pe o insulă cu eschimoşi! îşi dădu părerea femeia cea tînără, care îl aplaudase de multe ori la circ pe Fram, ursul polar. S-ar fi deprins să stea în apropierea oamenilor...

Vînătorul clătină din cap:

— Tocmai aceasta n-am voit. Spre binele lui! Înadins am hotărît să-l lăsăm aici, pe o insulă goală, nu într-o insulă cu eschimoşi. Fram s-a învă-ţat să nu se teamă de oameni. S-

ar putea întîmplă să dea peste un vînător, care să-l ia la ochi. El, în loc să se apere şi să fugă, s-ar ridica în două labe să ofere pieptul deschis glonţului. Şi ar fi păcat! Aşa, îi dăm răgaz să se sălbăticească puţin.

— Totuşi, nu m-ai convins de fel! se înverşună protectoarea lui Fram. Nu mă pot obişnui cu gîndul că are să se simtă bine şi fericit în pustietăţile acestea.

— Dragă doamnă, nici nu văd nevoia să mai dovedesc că fac bine ori nu. Priveşte, te rog, la Fram! O dovedeşte el, în locul meu. Uite cu ce neastîmpăr nu-şi găseşte locul! Uite cum înţelege că pentru el s-a oprit vaporul, cum înţelege că vrem să-l coborîm pe insulă şi uite cum ne cere din ochi să dăm zor!...

Într-adevăr, Fram nu-şi mai găsea locul.

Se înălţa să adulmece cu nările văzduhul îngheţat. Privea o clipă neclintit spre insulă. Cădea în patru labe şi dădea tîrcoale marinarilor care pregăteau lanţurile şi funiile, să coboare barca.

Îi împingea cu botul. Mormăia. Privea iarăşi îndărăt, spre insulă, şi iar îşi dădea drumul pe labe.

Era ca un călător într-o gară, cînd a pierdut răbdarea aşteptînd trenul întîrziat. Mereu se duce pe peron să privească la capătul liniei. Mereu se uită la ceas şi întreabă şeful staţiei de ce nu mai soseşte expresul.

Marinarii au sfîrşit de coborît barca.

Fram s-a dat singur jos, pe scara de funie, ca un acrobat îndemînatic ce era.

— E cam nepoliticos domnul Fram! rosti dezamăgită femeia cea tînără şi inimoasă. Nu mă aşteptam la aşa ceva! Nici nu şi-a luat rămas bun.

— Ce voiţi, doamnă! îl scuză căpitanul vaporului. A sosit pentru el vremea să se lepede de politeţea învăţată de la oameni. Nu ştiu ce i-ar folo-si în asemenea pustietăţi...

Fram uitase într-adevăr cu desăvîrşire orînduielile bunei-cuviinţe.

Nu numai că nu şi-a luat ziua bună şi că nu răspunsese la chemările pasagerilor care îl răsfăţaseră şi-l iubeau. Acum, cocoţat în două labe, întorsese spatele vaporului şi

mulţimii de pe punte, depărtîndu-se în barca împinsă de vîsle.

Cîţiva călători pregătiseră aparatele de fotografiat. Era şi un operator de cinematograf, care învîrtea rîşniţa lui, ca să prindă în film despărţirea lui Fram de oameni şi de civilizaţie.

Toţi îl chemau, strigau, fluturau batistele.

Dar lui Fram puţin îi păsa acum de toate acestea. Poate nici nu auzea strigătele. Poate nici nu mai înţelegea glasurile.

El privea lacom insula de gheţuri şi de zăpezi, unde a văzut întîia oară lumina soarelui polar puiul cel alb şi sălbatic.

Mormăia încet de mulţumire. Un mormăit ca torsul unei pisici uriaşe, cînd e sătulă şi se răsfaţă.

Barca se opri sub peretele de stîncă şi de gheaţă.

— Cam drept peretele! îşi dădu părerea unul din vîslaşi. Nu-l prea văd eu urcîndu-se pînă sus.

— Lasă grijile acestea! îl sfătui vînătorul, care toată vremea ţinuse mîna pe spinarea lui Fram. Faci şi dumneata ca doamna cea tînără de pe vapor... Nu uita că, pe lîngă priceperea lui înnăscută de urs, a mai învăţat multe năzdrăvănii de la oameni!...

Îl apucă pe Fram de grumaz şi îl întoarse cu ochii în ochii lui.

Spuse:

— Ei, dragă Fram! Te-am adus la destinaţie. Ai putea să-mi mulţu-meşti... Şi ai putea să-mi trimiţi din cînd în cînd o carte poştală cu vederi. Acum, voiaj bun! Călătorie sprîncenată! Dă laba!

Fram dădu laba.

Apoi zvîcni, cu un salt, din barcă pe stînca lucioasă, se clătină, îşi îndreptă echilibrul. Cu o îndemînare de pisică, uimitoare la asemenea făptură uriaşă, începu să se caţăre pe peretele de cremene, din vîrf în vîrf, pînă ajunse sus.

— Ce-ţi spuneam eu? întrebă încîntat vînătorul. Acum se simte la el acasă!

Pe vapor răsunau strigătele de adio şi uralele.

Fram se înălţa în două labe pe vîrful de stîncă.

Privi îndărăt, spre vapor, spre oameni, spre fluturările de batistă.

Poate abia acum înţelegea deplin că se desparte de oameni pentru totdeauna.

Jos, vînătorul şi marinarii din barcă zvîrleau, într-o scobitură din ţărm, cîteva braţe de provizii. Cutii cu lapte condensat, carne şi pîine.

— E idiot ceea ce facem noi! mărturisi cu o mucalită stinghereală vînă-torul. Ne-ar rîde lumea să afle. Aşa cum a rîs tovarăşul meu, care a rămas pe vapor şi spune că m-am prostit de cînd m-a apucat dragostea pentru ursul acesta. Spună însă ce vor şi creadă ce poftesc! Dar m-am gîndit că, în primele lui zile de libertate, bietul Fram are să se deprindă cam greu să trăiască numai pe socoteala lui. Da, da! Nu rîdeţi!

Cînd sfîrşi de zvîrlit proviziile în adăpostul stîncilor, aprinse pipa şi ridică ochii la muchia înaltă a ţărmului.

Fram mai privea în două labe la vaporul şi la mulţimea fluturînd din mîini.

Stătea drept, nemişcat, profilat alb pe cerul vînăt, una cu stînca: alb ca un sloi crescut din sloiuri.

Strigătele mulţimii ajungeau pînă la el. Ocheanele îl urmăreau curioase. Rîşniţa operatorului de cinematograf se învîrtea repede, repede, să nu scape nici un amănunt.

Era un număr senzaţional. Ultimul număr senzaţional pe care Fram, ursul polar, îl oferea oamenilor şi civilizaţiei.

— Haide! Măcar acum fii politicos. Salută şi ia-ţi rămas bun! vorbi prietena lui de pe puntea vaporului.

Vorbise încet. Atît de încet, încît abia străbătuse murmurul dojanei pînă la urechea călătorului de lîngă dînsa.

Dar Fram parcă ar fi auzit. Parcă ar fi înţeles cuvintele din depărtare.

Duse laba la tîmplă, în salutul lui comic, care stîrnea veselia copiilor la Circul Struţki.

Pe urmă, îşi dădu drumul în patru labe şi se făcu nevăzut după un meterez de stîncă.

X. CEA DINTÎI ÎNTÎLNIRE

Un viscol năprasnic s-a iscat din senin.

Depărtările din miazănoapte au slobozit norii vineţi, vîntul cu chiote, troienele rostogolite în albe talazuri. În cîteva ceasuri nu s-a mai cunoscut cer de pămînt, gheţuri de ape.

A fost numai un vălmăşag de zăpadă măruntă ca sticla pisată, într-o lumină verzuie scăzută, care nu era nici noapte, nici zi.

Trosneau sloiurile de frigul cumplit. Se despicau stîncile sub năpustirea vîntului. Huruia văzduhul şi se năruia bolta cerului.

Fram, ursul polar, se ghemuise într-un adăpost de gheţuri.

Credea că l-a ales bine. Şi se înşelase. Îl sufla viscolul din toate părţile. Îl îngropa troianul. O bucată de sloi, smulsă de urgia vijeliei, îi căzu în cap. Alta îi lovi dureros o labă.

Pe urmă se întîmplă o nemaipomenită ciudăţenie: ursul polar începu să clănţăne de frig.

Se dezvăţase de ger în adăposturile calde din circ.

Sufla în labele aduse încovoiat la bot. Se scutura de pulberea gheţoasă a ninsorii şi de sloiurile sleite între labe. Încerca să se încovrige cu botul cuibărit în blana burţii. Viscolul îi îngheţa spinarea, se răsucea şi atunci îl muşca gerul de nări.

Au fost cîteva ceasuri de nemaipomenit chin pentru el.

Cînd viscolul se potoli, Fram scoase nasul la lumină, destul de amărît, într-un hal care ar fi stîrnit mila lui August cel prost şi schimonosirile înveselite ale tuturor maimuţelor de la Circul Struţki. Ha-ha! Un urs polar dîrdîind de ger.

Pînă una-alta începu să joace, ca să-şi dezmorţească picioarele. Iar fiindcă ştia să joace altfel decît urşii sălbatici, se dezmorţi cu gimnastica învăţată de la oameni. Sări peste cap înainte şi îndărăt, în salt mortal. Se facu ghem şi se rostogoli de-a dura. Îşi trecu picioarele de dindărăt după ceafă şi merse numai pe picioarele de dinainte.

Dădea o reprezentaţie gratuită pustiului polar.

Altădată l-ar fi aplaudat două mii de oameni, începînd cu cei de sus, de la galerie, pînă la cei înmănuşaţi din loji.

Şi nici nu l-ar fi încîntat toate aplauzele de pe lume.

Prea îl doborîse amarul că ajunsese un urs polar, caraghios, care a îngheţat de frig.

Ruşinea şi ocara urşilor albi!

După ce se încălzi, se aşeză poponeţ pe un bulgăre de gheaţă, amărît ca vai de el.

Vedea şi el prea bine că a pornit cu pas greşit în viaţa lui de libertate.

Umblase fară nici un rost, la întîmplare, ca şi cum s-ar mai afla şi aici cineva să-i poarte de grijă, de adăpost şi de hrană.

În loc să stea la chibzuială, luase insula la colindat de colo-colo, urcîn-du-se pe stînci şi coborînd în topogan povîrnişurile, hoinărind fără ţintă. Nu-şi ochise un adăpost.

Nu purtase de grijă dacă are ori nu ce să mănînce a doua zi. L-a prins viscolul pe nevestite. A clănţănit din dinţi ca o potaie netrebnică, aşa cum schiaună pe lîngă garduri, iarna, în oraşele oamenilor, cîinii nimănui.

Insula părea pustie. Nu întîlnise nici urmă de paşi. Nici o suflare. Îl încerca foamea. Şi nu prea vedea el cum are s-o potolească.

Deocamdată, cuminte era să părăsească locurile acestea deşerte. În amintirile lui tulburi şi vechi păstrate din viaţa puiului becisnic de urs, se deşteptară învăţămintele făpturii uriaşe care-i purta atuncea de grijă. Cînd un ţinut umblat se arăta neprielnic şi sărac în vînat, atunci cobora la ţărm. Aştepta un sloi plutitor şi pornea, pe puntea aceasta călătoare, aiurea. Sau găsea întinderea apei acoperită de gheaţă şi se depărta, pe podul acela către alte ostroave mai puţin vitrege.

Înţelept era să facă şi el la fel.

Fram se îndreptă spre ţărm. La stînca pe unde urcase.

Se opri să privească de sus. Înaintea ochilor se desfăşură oceanul deşert.

Vaporul plecase.

Îi cunoştea locul unde ancorase. Acum nu mai era acolo nici o urmă. Întinderea pustie şi tristă de apă.

Numai departe de tot pluteau sloiuri străvezii, aduse de vînturile de miazănoapte şi mînate spre miazăzi, ca tainice nave fară pînze, fără vîsle şi fără vîslaşi.

Dar toate erau prea departe.

Chiar ocheanul abia le-ar fi desluşit, apărînd şi topindu-se pe linia zării.

Aproape, alături, sub malul înalt, clipotea lin numai apa adîncă, sfărîmînd în oglinzi tremurătoare priveliştea răsturnată a stîncilor.

Pentru astăzi nu se arăta nici o nădejde să părăsească insula goală.

Fram se pregăti să plece de la ţărm ca să-şi caute un culcuş. Măcar cu somnul să-şi amăgească foamea.

Deodată tresări!

Ceva se mişcase pe luciul verde. Se ivi o pată neagră şi lucioasă. Un trup de focă.

Vînatul!... Prada!... Hrana!...

Se pitulă după stînci şi aşteptă.

Nu mai era acum Fram, ursul savant de la Circul Struţki, care ştia să facă acrobaţii şi gimnastică, saluta şi stîrnea aplauze. O clipă fu numai ursul polar cel adevărat. Un urs flămînd, pîndind hrana vie.

Foca se scufundă, bătu apa cu înotătoarele ciunge. Se ivi din nou. Încercă să se caţăre pe o lespede. Lunecă. Alese alt loc. În pieptul lui Fram, sub coaste, inima zvîcnea ascuţit. Îi era teamă să nu plece prada cumva, să nu-i adulmece mirosul, să nu dispară.

În sfîrşit, foca află un loc potrivit, se tîrî cu monturile scurte şi se întinse cît era de mare.

Fram aşteptă.

Alte capete se zăreau în apă, frămîntîndu-se şi apropiindu-se de suprafaţă. Pe urmă, încă o focă se căţără pe piatră, şi alta, şi alta. El învăţase de la oameni să numere.

Erau acum cinci la număr. Două cu pui.

Se lăsase să lunece uşor din sloi în sloi, ferindu-se să nu fie zărit.

Acum le vedea aproape de tot.

Foamea îi înfipsese gheara în burtă. Îi simţea unghiile.

Şi vînatul era la doi paşi.

Numai să sară: numai să se năpustească şi să sfarme oasele cu dinţii.

Dar ochii focelor priveau atît de mari, de blînzi şi de nevinovaţi, încît, deodată, Fram îşi aduse aminte de alte foce.

Trupa de foce de la Circul Struţki.

Acelea ieşeau singure din bazin, prindeau mingea în bot, se jucau răsfăţate. Erau cele mai blînde animale de la Circul Struţki şi, după fiecare număr din program, aşteptau de la dresor, alintate, un dar. Un peşte zvîrlit, un fruct, o prăjitură. Erau prietenele lui. O vreme au jucat chiar o parte din program împreună. Putea el oare să se

năpustească asupra uneia, să-i sfarme ţeasta cu colţii, să simtă osul trosnind în falci?

Ochii celei mai de aproape s-au întîlnit cu ochii lui Fram.

Aceiaşi ochi buni, nevinovaţi, fară frică. Ochi rotunzi şi neştiutori.

S-au privit.

Iar Fram a întors spatele.

Ca să alunge ispita foamei încercă să gonească focele.

Dar focele nu se dădeau duse. Crescuseră lîngă o insulă unde pînă atunci n-a călcat picior de urs. Nu cunoşteau frica. Stăteau întinse pe lespezile de stîncă şi se uitau minunate la această matahală necunoscută, care se răstea la dînsele, se ridica în două labe, mormăia şi părea foarte supărată.

Fram le împinse cu botul, le răsturnă cu laba, le îmbrînci şi le rostogoli în adînc. Ridică un pui şi îl zvîrli ca pe-o minge, peste cap, în apă.

Pe urmă, cînd locul rămase gol, se aşeză pe marginea pietrelor, ca un om cu bărbia în labe, şi, ca un om, părea că acum cercetează îngrijorat înţelesul acestei întîmplări.

Aşadar, foce nu s-a îndurat să ucidă?

Nici foce şi poate nici alte făpturi.

Cu toate a trăit alături în cuştile circului.

Le ştie. Le-a auzit geamătul prin somn cînd tînjeau după libertatea pierdută şi după locurile de unde au fost prinse.

Foarte bune şi frumoase erau toate!

Numai că acestea nu ţineau de foame.

Fram se simţi ursul cel mai necăjit de pe lume.

Era un urs care se întorsese prea tîrziu şi prea puţin înarmat, acasă, dincolo de cercul polar.

Amărît, cu sfîrcul de coadă între picioare, se pregătea să urce povîrni-şurile de stîncă.

Înălţă nările.

Simţi un miros cunoscut.

Merse pe dîra mirosului şi descoperi în găvanul de piatră proviziile lăsate de vînător. Cutiile de lapte condensat, carnea şi pîinea prefăcută în bulgări de gheaţă.

Tacticos, precum învăţase în viaţa lui îndelungată din tovărăşia oamenilor, desfăcu o cutie lovind-o de stîncă. Laptele era sloi. Muşcă din el. A doua cutie se mai încălzise, fiindcă a ţinut-o subsuară. Linse laptele şi se linse pe bot. O pîine îi ajungea deocamdată şi o bucată de carne. Îi mai lipsea doar o sticlă de bere şi o felie de tort să pună capac ospăţului! Dar treacă-meargă şi fără acestea... Pentru o zi scăpase de grijă. Mai avea provizii şi pentru foamea de mîine.

Le ascunsese grijuliu în găvanul de piatră şi le acoperi cu zăpadă, după chipul şi asemănarea cîinilor care ascund osul.

Dar poimîine, dar mai tîrziu?

Fram se scărpină cu unghiile labei în creştet, cum făcea August cel prost, cînd nu nimerea răspunsul la întrebările fară răspuns.

Se căţără să-şi caute adăpost.

Îl găsi. O gură de peşteră, apărată de vînt.

Rămînea acum să mai capete şi abonament la un restaurant.

Ceea ce n-a găsit din nefericire nici a doua zi, nici după o săptămînă.

După o săptămînă însă gerul uscat sleise oceanul pînă departe. Soarele începuse să se înalţe pe cer. Stătea încă roşu şi uriaş, la marginea zării, deasupra răsăritului. Se întinsese un senin sticlos; dură o nesfîrşită dimineaţă cu frigul aspru, prefăcînd aburii răsuflării în ţurţuri pe botul lui Fram.

Puntea de gheaţă se lăţise cît cuprindeau ochii.

Fram o încercă prevăzător cu piciorul. Era groasă şi tare. Socoti potrivit ceasul să pornească la drum, pe banchiză spre nord, acolo unde instinctul îi spunea că se află alţi urşi, fraţii lui de departe.

Purcese în bejenie, fără grabă. Se simţea şi sleit de puteri. Foamea îi rodea crunt măruntaiele. În gurile podiştei de gheaţă, în ochiurile verzi de apă se iveau uneori capete rotunde de focă. Mamele îşi împingeau puii

cu botul, ajutîndu-i să se salte în sus, la lumina rece a soarelui. Fram întorcea ochii. Îşi biruia ispita.

Singura hrană i-a fost în timpul acesta o halcă enormă de morsă, îngheţată şi prinsă de sloi.

Poate rămăşiţa unui praznic, din care s-a îndestulat alt urs alb. Poate un leş tîrît de curentul apei, înţepenit o dată cu îngheţul şi păstrat aşa în frigoriferul banchizei.

Fram dezgropă carnea cu ghearele din învelişul sticlos. Înfulecă hăme-sit pînă ce simţi că nu se mai poate mişca din loc. Se tolăni să adoarmă alături. După un somn zdravăn, înghiţi şi rămăşiţele prînzului. Pe urmă, porni mai departe, cu puterile înzdrăvenite.

Nu mai avea ca la circ o măsură a timpului.

Nu se ştia cînd a trecut o noapte şi o zi, fiindcă aici nu era noapte şi zi. Uneori mergea în şir, de trei ori cîte douăsprezece ceasuri. Alteori dormea toropit, cît ar fi fost vreme de o zi şi o noapte. I-a trebuit mult să se deprindă cu asemenea dimineaţă fără sfîrşit, după cum greu s-a învăţat să îndure şi gerul.

Apoi, după o săptămînă, poate după două, cînd soarele era încă mai săltat spre mijlocul cerului, s-a ivit deasupra banchizei o dungă fumurie de pămînt.

Era o insulă lungă, atît cît cuprindeau ochii, mai puţin stîncoasă decît cealaltă şi poate mai puţin pustie.

Se desluşeau pe gheaţă şi pe zăpadă urme de paşi.

Urme felurite.

Fram a recunoscut, îndată, paşi laţi şi grei, ca urmele lui. Dar se mai încrucişau şi alte urme, fară număr, mărunte, amestecate, unele de mers, altele de săritură; unele perechi, altele împletite. Poate urme de vulpi. Poate de lupi. Poate de iepuri. Poate de cîini.

El nu învăţase să le citească acestea şi să le cunoască într-o viaţă unde asemenea învăţătură nici nu i-ar fi folosit.

Grăbi mersul. Înainta cu nările lărgite pe urma paşilor de urs.

Urmele îl duceau, fară ocol, pe un drum de bună seamă prea cunoscut de celălalt urs şi străbătut de nenumărate ori de dînsul. Se ghicea, îndată, că acela se simţea aici, la

el acasă, stăpîn. Nu-şi tipărise în zăpadă paşi şovăiţi fără ţintă, tîndălindu-se încoace şi încolo.

Erau paşi care duceau de-a dreptul spre un loc hotărît. Poate un adăpost. Poate un ascunziş de pîndă. Poate o ascunzătoare de hrană.

Sub blană, sub coaste, în cuşca pieptului, inima lui Fram zvîcnea cu nelinişte şi cu o bucurie cum nu mai simţise pînă atunci.

În sfîrşit, se apropia o întîlnire de mult aşteptată.

Un frate necunoscut, liber, născut şi trăit în gheţuri; un tovarăş gata să-l înveţe tot ce el n-a ştiut sau uitase.

Urmele se citeau proaspete. Din ce în ce mai proaspete. Acum, în aerul rece, mai stăruia mirosul apropiat.

Aşa a fost întîlnirea.

Faţă în faţă, ridicaţi în două labe.

Ursul sălbatic al deşerturilor polare şi ursul întors din oraşele oamenilor.

Ursul străin a început să mormăie, arătînd colţii.

Fram a scos glas prietenos.

A înaintat apropiind botul.

Ursul străin a rînjit şi a vrut să muşte. Pe urmă, s-a repezit să-l cuprindă în braţe, în lupta fără cruţare a urşilor, care trosnesc oasele şi se rostogolesc la pămînt, pînă ce unul din doi rămîne răpus din încăierare.

Cînd celălalt urs se repezi, Fram făcu un salt sprinten în lături.

În privirea lui străbătea un amestec de mirare şi dojană.

Îi părea rău că a dat peste un prost, rău crescut şi neghiob. Şi-i era milă, fiindcă lupta se vestea de la început inegală. El învăţase în tovărăşia oame-nilor vicleşuguri de luptă pe care un nărod ca ursul acesta căpăţînos n-avea de unde să le ştie. Se hotărî deci să-i dea o lecţie blîndă, atît numai cît să-l înveţe minte.

Săltase sprinten în lături.

Ursul sălbatic se lăsă în patru labe. Îi dădea tîrcoale legănîndu-şi capul mare, ceea ce la toţi urşii de pe faţa pămîntului e semn de mare mînie. Se năpusti pieziş să-l

lovească într-o coastă. Fram făcu un salt mortal deasupra lui şi căzu dincolo în două labe.

Celălalt urs rămase cu gura căscată.

Aşa ceva nu mai văzuse. Intra anevoie în priceperea lui greoaie.

Se mai năpusti o dată îndărăt.

Fram repetă saltul. Ursul sălbatic lunecă în bot. Fram nu lăsă să-i scape prilejul. Îşi făcu vînt lunecuş după el, îl înşfăcă de ceafă şi de spinare cu amîndouă labele şi îl scutură cum făcea el cu pielea de urs în arena Circului Struţki, cînd ieşeau paiaţele să-i parodieze programul.

Apoi îi dădu drumul.

Îl aşteptă cu o labă în şold.

Ochii lui sclipeau înveseliţi, fără răutate.

Parcă spuneau:

— Îţi ajunge, onorabile? Precum vezi, eu ştiu de glumă. Constat cu părere de rău că tu ştii mai puţin. Ţi-am dat numai o probă. Mai cunosc şi altele. Cu mine n-o scoţi uşor la capăt!... De aceea te sfătuiesc să ne împăcăm! Ce mormăi aşa? Ce înseamnă aceasta: mor-mor!? Eşti caraghios cînd te înfurii de pomană. Mai bine bate palma aci şi hai să fim amici!... Nici nu-ţi imaginezi cîtă nevoie am eu de un amic în pustietatea aceasta!...

Fram aştepta cu ochii sclipitori de veselie prietenoasă, cu o labă în şold, cu cealaltă întinsă.

Dar ursul sălbatic nu ştia într-adevăr de glumă. Nu putea să ierte cutezanţa veneticului. Se înălţă din nou în două labe şi se repezi iarăşi cu un muget.

Fram îi întinse o piedică. Aşa cum îl învăţase August cel prost. O piedică din acelea care nu dau greş niciodată şi stîrnesc hohotul galeriei.

Ursul sălbatic se rostogoli în bot.

Fram îl salută cu laba la tîmplă, comic şi batjocoritor.

Din nou sălbaticul se ridică în picioare. Din nou se repezi gîfîind. Din nou Fram sări peste cap, în cel mai izbutit dublu salt mortal pe care l-a executat el vreodată în viaţă.

Ursul sălbatic se lupta cu o umbră, cu un urs de glumă şi de resorturi ca o sfîrlează.

Fram îi luneca, sărea, îl atingea în derîdere cu dosul labei pe bot. Apoi, scîrbit de atîta nătîngie şi încăpăţînare, Fram se agăţă în cîrca sălbaticului şi nu se mai lăsă desprins.

Era altă figură comică învăţată de la August cel prost.

Celălalt urs se scutura, urla, mormăia, fugea, se înălţa în două labe şi cădea iarăşi în patru, încerca să muşte, să zgîrie, se răsucea şi se tăvălea în nămeţi.

Intrase groaza în el.

După mintea lui îşi închipuia că a dat peste un urs nebun, peste o drăcovenie cum nu s-a mai văzut, un fel de demon al urşilor albi.

Nu mai dorea altceva decît să scape de această pacoste căţărată în ceafa lui şi să-şi ia tălpăşiţa.

Cînd Fram ostenit îşi slăbi strînsoarea şi cînd se lăsă să-i lunece din cîrcă, ursul sălbatic o zbughi la goană...

Fugea cît îl ţineau cele patru labe; trăgea cu coada ochiului îndărăt, i se părea că drăcovenia se pregăteşte să sară după ei şi o întindea în galop şi mai cumplit. Chiar că s-ar fi potrivit vorba că-i scăpărau călcîile, dacă urşii polari ar avea potcoave de fier la călcîie şi dacă sub gheţurile de la pol s-ar afla stînci de cremene.

Fram îl privea din urmă cu părere de rău şi cu înciudare.

Cea dintîi întîlnire cu cei dintîi frate al său de departe jalnică mai fusese şi prost mai sfîrşise!

În loc de un tovarăş care să-l întîmpine cu semne de bucurie, Fram nimerise peste un nătîng căpăţînos şi pus pe harţag.

Dacă aşa vor fi arătînd la apucături şi la fire toţi urşii albi de la pol, atunci degeaba a mai bătut el drumul pînă aici, să-i caute şi să-i cunoască!

Copleşit de obidă, rătăci fară ţintă printre gheţurile care îi erau atît de străine şi de duşmănoase.

Acum ar fi vrut să simtă o mînă omenească şi blîndă netezindu-i blana şi ceafa între urechi, potolindu-i amarul.

Aşa cum veneau oamenii de atîtea ori să-l întrebe în vremea din urmă:

— Ce este cu tine, mă Fram, mă?... De ce eşti tu aşa de necăjit şi botos?... Haide, răspunde! Ţi s-au înecat corăbiile? N-ai cîştigat la lote-rie?...

Dar nu se mai afla nimeni să-i aline aleanul.

Din faţa lui fugeau vulpi albe, zvîcneau din arcul picioarelor iepuri albi, deasupra fîlfîiau stoluri de păsări albe.

Era o insulă mişunînd de vietăţi, cu toate că se afla mai spre miază-noapte şi într-o depărtare încă mai friguroasă decît ostrovul pustiu unde-l lăsase vaporul. Dar lui Fram nu-i mai făceau bucurie aceste sălbăticiuni libere, sprintene, fugărindu-se, pîndindu-se, jucîndu-se, vînîndu-se. Prea fugeau de el. Prea îl socoteau duşman. Duşman îl socotise chiar şi ursul alb, fratele lui bun, cu acelaşi chip şi cu aceeaşi asemănare. În loc să ajungă prieteni, nici una, nici două, el, hai la harţă şi la bătaie! Ce naiba? Nu-i loc destul la pol pentru toţi urşii polari?

De cîteva ori îl zări din nou.

Ursul căpăţînos, de baştină, pîndea de după zidul stîncilor. Fram îi zărea numai botul şi ochii nedumeriţi, prostiţi, fricoşi. Îndată ce se apropia, sălbaticul o rupea la goană.

O fugă caraghioasă, care pe Fram îl scotea din sărite. Poftim! El căuta un tovarăş să-i ţină de urît, şi cînd colo celălalt nu ştie decît să mormăie! mor-mor! mor-mor! mor-mor! şi la fugă, băiete!

Tîrziu de tot mai dădu o dată peste sălbaticul căpăţînos.

Se afla într-o vîlcea de lîngă ţărm: un adăpost cu totul ascuns. Era întors cu spatele. Înfuleca lacom dintr-o coşcogea morsă. Tîrîse vînatul acolo şi se îndopa, mormăind de unul singur.

Cînd auzi paşi scîrţîind pe zăpadă, răsuci capul şi înălţă ochii.

Fram ştia acum cu cine are de-a face.

În loc să mormăie şi să arate duşmănos colţii, se burzului în glumă, se prefăcu, rotind labele, că se repede

la el, sări de două ori peste cap în salt mortal şi se răsuci sfîrlează pe călcîie.

Sălbaticul o luă la fugă.

Se lipsea de mîncare, lăsa prada de-a gata, numai să scape de ,,nebun”.

Fram îl salută ca la circ cu o reverenţă pînă la pămînt.

Apoi se aşeză fără grabă la masă.

Găsise restaurant fără abonament şi fără plată; n-avea nevoie să dea nici bacşiş.

Îşi cîştigase hrana de toate zilele cu lecţiile de la Circul Struţki.

XI. BUFONUL OCEANULUI POLAR

Nevoia învaţă pe om. Cu atît mai mult pe urs.

Fram folosi experienţele amare de pînă atunci în noua lui viaţă sălbatică. Mai folosi şi învăţămintele vechi, culese odinioară de la oameni.

Acum ştia să-şi dureze un adăpost. Temeinic şi arătos, aşa cum nu s-ar fi priceput să-l clădească nici un alt urs alb, de cînd se află pe lume urşi albi. Nu mai degera, zgribulit ca vai de el, într-o văgăună suflată de vînt, în zilele de viscol şi de urgie.

Cînd nu găsea o peşteră, îşi întocmea singur vizuina.

Clădea sloi peste sloi, cărînd lespezile străvezii în braţe; acoperea vizu-ina cu alt sloi mai lat. Bătea zăpada proaspătă la spărturi. Mai înjgheba şi uşă, cînd pornea urgia de-afară: o lespede astupînd intrarea, aşa cum trăgea uşa după el în cuşca de la Circul Struţki.

Astfel deveni un mare meşter zidar.

N-a fost nevoie de prea multă bătaie de cap. De cîte ori nu văzuse el, în cealaltă viaţă a lui, pe meşterii circului înălţînd din pămînt, într-o singură zi, grajduri, magazii şi corturi? Aci nu-l grăbea nimeni. Ziua era lungă, de cîteva luni. Timp liber, berechet!

Nu-l zorea nici o reprezentaţie de gală, cu afişele lipite pe ziduri.

— Zor! Zor! zbiera atunci directorul.

— Zor! Zor! se îndemnau meşterii.

— Zor! Zor! se interesau gimnaştii şi echilibriştii cum merge lucrul.

— Zor! Zor! încurcau treaba din vechiul lor obicei şi clovnii.

Pe el nu-l gonea nimeni din urmă cu nici un: zor! zor! Lucra pe îndele-te, tacticos, chibzuindu-se şi socotindu-se.

E drept că n-avea la îndemînă, ca meşterii Circului Struţki, material adus în vagoane şi unelte închise în cutii. Nici lemn, nici tencuială, nici nisip, nici mistrie, nici ciocan, nici cuie...

O sărăcie lucie.

Dar la pol, ca la pol!

El nu cunoştea povestea lui Robinson Crusoe, naufragiat în insula deşartă de la celalalt capăt al pămîntului, în mările calde. Habar n-avea de iscusinţa cu care Robinson îşi durase şi el adăpost, fabrica ace şi aţă, îşi croia straie de pieie, domesticea capre şi cultiva grîu. Era şi el un fel de Robinson Crusoe al urşilor albi, fără să ştie, descurcîndu-se din nevoie cu priceperea şi chibzuinţă lui de animal.

Mai greu de dezlegat era însă problema hranei de fiecare zi.

Robinson Crusoe avea puşcă şi undiţă; vîna şi pescuia. De cîte ori îl răzbea foamea, de îndată îi găsea leac.

Dar Fram?

Fram era numai un urs care nu învăţase să vîneze.

Şi aşa, urs flămînd şi nefericit cum se afla în ţinuturile polare, încă nu se învrednicea să sugrume vînatul cu ghearele şi cu colţii.

Îl priveau din cealaltă viaţă a lui, de la circ, ochii mari, blînzi, rotunzi şi nevinovaţi ai focelor.

Păreau că-l privesc cu o dojană.

De cîteva ori trăsese cîte o labă vulpilor neastîmpărate. Nu mai pomenise încă asemenea obrăznicături!... Se găsea

cotrobăind în vizuina lui. Se hîrjoneau şi-i dădeau buzna între picioare cînd dormea. Se chemau una pe alta cu un schelălăit uşor. Se încăierau de la o pasăre albă, cu care veneau în gură să umple coliba lui Fram de pene şi fulgi. Ce uşor i-ar fi fost să le rupă şira spinării! Numai să lovească niţel mai apăsat. Dar Fram nu se îndura niciodată.

Întindea o labă moale, în glumă, aşa cum îl atingea pe August cel prost, spre bucuria galeriei, în vîrful scufiei sau turtindu-i nasul de gogoşar.

Vulpea se ridica pocăită de jos, după ce încasa palma, şi o tulea la fugă. Nu mai privea îndărăt, bucuroasă că a scăpat ieftin.

Un timp, Fram a petrecut şi s-a ospătat pe socoteala sălbaticului căpăţî-nos.

De la oameni învăţase în schimb că toate făpturile au un nume. La Circul Struţki pe leoparzi îi chema Rajah sau Kim; pe papagali, Coco sau Jack, pe elefanţi, Colos sau Strîmbă-lemne-n trompă; pe maimuţoi, Nichi şi Pichi.

Toţi aveau un nume, o poreclă, o poveste.

Fiindcă ursul sălbatic legăna o căpăţînă cît toate zilele şi fiindcă în căpăţîna lui nu mijea nici o scînteie de deşteptăciune, Fram îl numi «Căpăţînosul». Îşi dăduse el prea bine seama de la întîlnire că n-are cu cine se înţelege.

Lăsa căpăţînosul să plece la vînat. El îşi căuta de lucru în altă parte. Se ducea la ţărm să privească oceanul unde se topise banchiza şi unde pluteau sloiurile spre depărtările necunoscute, ca tainice nave fără pînze, fară vîsle şi fără vîslaşi.

Apoi o lua domol, tîrziu, pe urmele paşilor şi pe dîra de sînge. Nu era prea greu să priceapă, după aceste urme, că sălbaticul şi-a terminat vînă-toarea; că s-a ascuns să-şi înfulece prada la adăpost, într-un loc dosit. Aşa că se ivea în plin ospăţ.

Ridicat în două labe, saluta şăgalnic, cu palma la tîmplă, ca şi cum ar fi spus:

— Poftă bună, Căpăţînosule! Bucuros de oaspeţi…?

Sălbaticul nici nu mai avea vreme să se şteargă la bot. Fugea de rupea pămîntul. Fram se instala şi sfîrşea prînzul celuilalt. Sătul, se bătea cu laba pe burtă şi pleca să-şi facă somnul de după-masă, fară nici o mustrare de cuget că se ticăloşise şi că trăia pe socoteala altuia.

Dar de la o vreme, Căpăţînosul disperase să tot vîneze pentru altul.

Îşi luă lumea în cap. Porni pe un sloi plutitor, către alte ţinuturi, unde nu sînt urşi nebuni, care fac tumbe, se prefac în mingi de gumă cînd vrei să-i atingi şi îşi bat joc de furia altuia.

Fram rămase singur.

Rămase singur şi postea.

Restaurantul lui se închisese. Birtaşul îşi lăsase muşteriul flămînd.

Botul lui Fram se lungise. Burta se subţiase.

Iar cînd se trîntea în culcuş, îşi simţea oasele slabe sub blană.

— Greu de trăit! mormăia el de unul singur. Al naibii de greu... Ce te faci, Fram, băiatule?

Ce putem face?

Se afundă mai adînc, în insulă, departe de ţărm. Înăuntru însă ţinuturile arătau şi mai pustii. Toate vietăţile se îmbulzeau pe malul oceanului, unde apele aduc peşti, unde păsările ostenite poposesc la soare, cu puii alături.

Fram se întoarse din expediţie cu botul mai lungit de foame şi cu burta mai lipită de coaste. Schimbă planul cercetărilor şi o luă cu socoteală de jur împrejurul ostrovului.

Soarele se înălţase în mijlocul cerului. Zăpada sclipea orbitoare. Orbitoare sclipeau sloiurile.

Oceanul se desfăşură în zare, cît cuprindeau ochii, verde şi nemărginit, cu tremurul mărunt al valurilor.

Cîteodată pluteau sloiuri, poposeau fară ancoră lîngă stînci, se desprindeau şi lunecau mai departe, în convoi fară capăt.

Pe pluta de gheaţă străvezie călătoreau uneori morse şi foci cu pui. Călătoreau fără bilet, răsfăţîndu-se în sclipetul

luminii, purtate de la o margine a oceanului la cealaltă margine.

O dată, o singură dată, Fram a zărit o corabie.

I-a zvîcnit inima. Un val de sînge fierbinte i-a oprit răsuflarea. O corabie!... Oameni!... Poate vînătorul care l-a adus la ţărmul ostrovului pustiu şi care, în grija lui ocrotitoare, i-a lăsat provizii în frigiderul din stîn-că. Poate femeia care i-a netezit blana, cu dezmierdarea blîndă a mîinii. O corabie!... Altă lume... Lumea lui depărtată, unde afla înţelegere, unde nu se găsea niciodată singur, unde nu cunoscuse foamea şi unde nu s-a simţit niciodată atît de străin ca în aceste pustietăţi, unde urşi căpăţînoşi arată colţii ori o rup la goană cînd te apropii.

Fram se înălţă în două labe şi făcu semne de bucurie, de bun venit.

Dar corabia s-a depărtat, topindu-se în negura zării.

Poate se ducea spre alte insule înscrise pe hartă, unde sînt cabane de vînători ori de pescari.

Poate a fost numai o nălucire a închipuirii.

Din nou oceanul a rămas mai deşert şi mai duşmănos, cutreierat de sloiuri.

Fram îşi urmă drumul pe ţărmul presărat cu stînci.

Acolo întîlni el pe neaşteptate pe al doilea urs. De astă dată o ursoaică întovărăşită de doi pui.

După întîmplarea cu ursul căpăţînos, Fram îşi făcu socoteala că e mai cuminte să înlăture de la început orice bănuială. Se bucura de asemenea întîlnire. Căuta un prieten. Poate puii erau orfani de tată. El se simţea gata să-i ia sub ocrotire şi să-i înveţe o sumă de ghiduşii.

De aceea, le făcu de departe semne de prietenie. Bineînţeles, după priceperea şi puterile sale.

Se înălţă în două labe, salută cu palma la tîmplă, sări peste cap, se dădu roata, merse în labele de dinainte, zvîrli în sus şi prinse în labe doi, trei, patru, cinci bulgări de zăpadă şi se apropie în paşi de vals.

Ursoaica îl privi — ca să spunem aşa — crucindu-se. Se trăgea îndărăt, pas cu pas, pe măsură ce Fram înainta în valsul lui graţios.

Nu pricepea ce voia acest urs-paiaţă. Poate îl credea şi ea nebun, un zănatic primejdios, o nălucă, aşa cum îl socotise celălalt urs, Căpăţînosul.

Dar puii cei doi arătară îndată mare minunare şi bucurie. Asemenea năzdrăvănie le plăcea şi lor. Nu se înspăimîntau. Nu se trăgeau îndărăt. Nu căscau ochii prostiţi. Dimpotrivă, lungeau pasul să se apropie.

Ursoaica îi culese mînioasă cu laba lîngă ea. Mormăia. Le făgăduia pentru mai tîrziu o straşnică răfuială cînd vor rămîne singuri. Deocamdată avea de terminat răfuiala cu ursul acesta paiaţă.

Fram ajunse la cinci paşi.

Se pregătea să alinte puii albi şi pufoşi, aşa cum dezmierda el pe frunte puii de om, cînd îi chema să împartă bomboanele cu dînşii şi cînd îi aşeza pe fotoliile de pluş roşu, în loji.

În mintea ursoaicei nu intrau însă asemenea gînduri paşnice. Se vede că era soră cu ursul căpăţînos. Ea ştia una şi bună!... Mîrîia şi rînjea colţii. Îşi mătura puii cu laba, la spate, să cureţe locul bătăliei pe care o pregătea; se zbîrli şi, legănînd capul, se năpusti cu un răget.

Fram se răsuci sprinten pe călcîi. Cum răbdase de foame, mişcarea i-a fost mai uşoară decît se aşteptase chiar el. Reveni la loc şi privi cu milă la sora căpăţînosului, rostogolindu-se pe gheaţă şi poticnindu-se în bot.

Apoi, ca un urs binevoitor ce era, încercă să-i întindă laba şi s-o ajute, fiindcă învăţase de la oameni să fie politicos. Sora căpăţînosului se opinti însă mînioasă, îşi înfipse colţii în laba întinsă şi poate că ar fi tras mult şi bine să rupă bucata de blană, cu carne şi oase cu tot, dacă Fram n-ar fi cunoscut leac învăţat de la oameni pentru asemenea nărav. Îi prinse nările în gheare, pînă ce-i tăie răsuflarea. Ursoaica dădu drumul. Fram o tîrî cu botul încleştat în unghii pînă lîngă pui, o lepădă acolo ameţită şi-i întoarse spatele.

Se urcă apoi pe o stîncă, lingîndu-şi rana. În urma lui, ursoaica, dezmeticită, tot mai ameninţa mormăind.

De sus, Fram se prefăcu nepăsător, că n-aude şi că nu pricepe. N-avea poftă nici de luptă, nici de năzdrăvănii.

S-au măsurat amîndoi din ochi: Fram sus, ursoaica jos.

O clipă, năravul circului s-a deşteptat în Fram mai tare ca el.

După ce termină de lins laba însîngerată, se strîmbă întocmai ca August cel prost, cînd dădea cu tifla, şi făcu un salt mortal în vîrful stîncii. Sora căpăţînosului, indignată foc trase puii după ea şi sări pe un sloi plutitor.

Părăsea cîmpul de bătaie. Nu voia să aibă de-a face cu un bufon.

Dar Fram găsi, de cealaltă parte a stîncii, un leş de morsă aproape întreg. Alt restaurant cu masa gata întinsă. Se îndestulă din belşug din ospăţul ursoaicei şi simţi o părere de rău că a plecat şi birtăşiţa, ca birtaşul cel căpăţînos.

Pe urmă întîlni alt urs şi încă unul. Încerca să lege prietenie în toate chipurile. Se apropia încet, tiptil, ca orice alt urs, fără salutările învăţate la circ. Celălalt arăta colţii. Se repezea asupra lui Fram. Şi atunci, vrînd-ne-vrînd, ursul de circ, ca să înlăture o bătălie în toată regula, se slujea de vicleşugurile deprinse de la August cel prost, de la Nichi şi Pichi. Se mulţumea să-i uluiască şi să-i înspăimînte. Îndată ce începea figurile de circ, salturile mortale, paşii de vals, mersul în labele de dinainte şi echilibrul în cap, ursul sălbatic zgîia ochii, încremenit locului.

Nu mai cuteza să se repeadă şi să înceapă lupta cu asemenea năzdrăva-nă arătare, îi lăsa masa întinsă şi alerga, cu pantalonii albi de blană, prea largi, curgîndu-i în vine, să se cocoaţe cît mai departe, pe-o stîncă.

De acolo privea cu mare mirare şi cu o teamă necunoscută la ursul care era urs după chip şi înfăţişare, dar nu era urs după apucături.

Fram se înălţa în două labe.

Cu celelalte două şi cu capul îi făcea semne prietenoase de împăcare.

În mormăitul lui spunea:

Haide! Vino! E vînatul tău. Dreptul tău. Te poftesc la masa ta!... Ce naiba? Se vede că toţi sînteţi fraţi cu nărodul şi căpăţînosul care şi-a luat lumea în cap! Pofteşte la masă! Îmi pare rău că n-am o sticlă de bere, pusă aci la gheaţă, să te cinstesc cum cinsteam pe August cel prost, la Circul Struţki...

Semnele de prieteşug se pierdeau însă în vînt.

Ursul celălalt se ascundea după stîncă ori o lua la goană, împiedicîndu-se în şalvarii albi.

Fram îşi dădu seama că e osîndit să rămînă pentru multă vreme singur.

Ceva tainic şi rău, neînţeles, îl despărţea de urşii sălbatici ai polului.

Simţeau şi ei că e străin în mijlocul lor, că vine din altă lume.

Era un musafir nepoftit.

Ce căuta aici?!

El lua viaţa în glumă. Sau cel puţin părea că o ia în glumă. Nu era un urs serios.

Răsărea de după o stîncă, în plin praznic. Ursul celălalt ridica botul mormăind, clătina capul, dezvelea colţii, gata să se năpustească. Pe urmă, cînd vedea tumbele, salturile mortale, salutul şi paşii de vals, se trăgeau în patru labe de-a-ndărătelea, o croia la goană şi Fram se punea pe ospăţ.

Mereu nădăjduind că va da peste astfel de tovarăşi, călătorea într-una de pe o insulă pe alta, pe puntea de gheaţă ori pe sloiurile plutitoare. Pretutindeni aceleaşi întîmplări, aceleaşi primiri cu mormăit duşmănos şi cu rînjet de colţi.

Lumina începu să se împuţineze. Soarele cobora, uriaş şi roşu spre asfinţit.

Se apropia noaptea polară.

Noaptea cea lungă de cîteva luni.

Fram îşi dură un adăpost de iarnă la marginea oceanului.

În amurgul tulbure şi vînăt, apa se slei şi prinse o coajă groasă. Nu se mai zăreau ochiuri limpezi de mare. Se

întindea numai podişul nemărginit al banchizei, alb şi sticlos. Păsările albe îşi luaseră zborul spre ţinuturi mai blînde. Rîndunelele polare, pescăruşii argintii, pescăruşii verzui, cufundarii şi presurile de zăpadă treceau în stoluri grăbite spre sud.

Cerul rămăsese gol.

Apoi soarele scăpătă dincolo de zare.

Un timp mai stărui o geană trandafirie la marginea asfinţitului. Din ce în ce mai mică, din ce în ce mai slabă. Pe urmă, totul se scufundă într-un întuneric de nepătruns. Viscolul de miazănoapte prinse să chiuie, rostogolind valuri de nămeţi. Gheţurile banchizelor trosneau cu detunături de spaimă.

Iarna polară şi noaptea polară au pus stăpînire pe pămînturile pustii şi pe apele îngheţate.

Cine-ar mai fi spus că undeva, departe, sînt oraşe luminoase şi calde, unde vuiesc tramvaiele şi forfoteşte mulţimea trecătorilor pe bulevarde? Cine-ar mai fi spus că acolo vîntul mai flutură foaia unui afiş vechi, desprins de pe un zid, unde se zăreşte chipul lui Fram, ursul polar? Şi cine-ar mai fi spus că, într-un asemenea oraş de departe, un băieţaş, cu nasul cam cîrn şi cu coatele amorţite pe masă, citeşte în ceasul acela, pe nerăsuflate, o carte despre expediţiile polare?

XII. PRIETENII LUI FRAM DIN ORAŞELE DE DEPARTE NU L-AU UITAT

Da, undeva, departe, în oraşul său, Petruş, băieţaşul cu ochi sclipitori şi cu nasul cam cîrn, nu-l uitase pe Fram.

A auzit şi el că directorul Circului Struţki l-a trimis îndărăt, în gheţurile unde se născuse. Iar de-acolo, din oraşul unde vîntul şi ploile n-au smuls încă toate afişele vechi de pe ziduri, Petruş îl urmăreşte în vremea aceasta cu gîndul şi cu închipuirea.

Poate că nu l-au uitat nici alţi copii, din alte nenumărate tîrguri prin care a cutreierat Circul Struţki cu Arca lui Noe, plină de elefanţi, de tigri, de lei, de şerpi, de maimuţe! Poate că mai istorisesc şi acum hîtrele lui năzdrăvănii! Poate că un puştan mai mucalit încearcă şi acum să-l imite cum saluta, cum ştia să cînte din armonică şi cum poftea luptătorii în arenă, să-şi măsoare puterile cu dînsul, la trîntă voinicească.

Dar Petruş nu se mărginise numai la asemenea şăgalnice amintiri. Pentru el amintirile nu erau numai prilej de ghiduşii şi de hazuri.

De dragul lui Fram se aşternuse în toată legea la citit felurite cărţi despre urşi albi şi despre expediţiile polare.

Sfîrşea una şi începea alta. Pe urmă, se întorcea din nou la cele pe care le-a mai citit.

Iar a doua zi povestea cu mare aprindere prietenilor aceste peripeţii.

Fetiţa cu părul bălai şi cu ochii albaştri, nepoata fostului profesor, se ţinuse de cuvînt. Vorbise cu bunicul, luînd povestea pe departe, cu mici şi nevinovate şiretlicuri.

— Bunicule, mai ţii minte pe băiatul de lîngă noi, de la circ, din seara reprezentaţiei de adio?

— Ei? Ce-i cu dînsul?

— Grozav l-a mai amărît pe el tot ce s-a întîmplat atunci cu Fram!...

— Mi-a părut rău şi mie... Asta-i tot?

— Mai este ceva cu dînsul.

— Ce anume?

— Grozav îi mai place lui să citească istorii despre urşi albi şi despre călătoriile la poli…

— Foarte frumos pentru el. Am văzut eu că are o privire de băiat deştept.

— Da, dar nu are cărţi, bunicule!

Bunicul se prefăcuse a se mira, zîmbind pe sub mustăţile albe, fiindcă bănuia că nepoţica n-a adus ea vorba fără un anume rost.

— Cum asta, n-are cărţi? Şi mă întreb, de unde ştii mătăluţă că n-are cărţi?

— Mi-a spus el. Ne uitam amîndoi la un afiş vechi al circului, cu desenul lui Fram… „Bietul Fram — zicea el — oare pe unde o mai fi acuma?”… Pe urmă, mi-a povestit cum n-are cărţi şi eu i-am făgăduit să-i capăt de la mata. Am făcut rău?

— Ai făcut bine. Foarte bine… Dar ştii cum îl cheamă?

— Petruş!

— Petruş şi mai cum?

— Petruş şi atîta! Mai mult nu mi-a spus.

— Măcar ştii unde stă?

— Nici asta nu ştiu… Ce nevoie e să ştiu?

— Ca să-i trimitem un răspuns, să vină şi să-şi ia cărţile.

— Vine el singur. I-am spus să vină mîine după-amiază. Am făcut rău?

— Ai făcut bine, foarte bine, şireato! Mă mir de ce mă mai întrebi?

— M-am temut să nu te superi, bunicule!

— Cînd m-am mai supărat eu, fiindcă vine cineva să-mi ceară cărţi?

Cu adevărat, multă lume din oraş se perinda prin casa lor să capete cărţi de citit. De data asta, fostului profesor îi făcuse mai mare plăcere, aflînd că se găseşte un băiat dornic să cunoască viaţa urşilor albi şi toate peripeţiile expediţiilor polare.

Petruş s-a înfăţişat la uşă a doua zi. Şi fostul profesor, bătrînul pensio-nar, după ce a stat puţin de vorbă, îl îndemnă:

— Haidem sus, în bibliotecă, să alegem împreună ce-ţi doreşte inima...

Astfel a căpătat Petruş cele dintîi cărţi despre urşii albi şi despre expediţiile polare. Şi astfel, citind mereu, a ajuns un „adevărat specialist”, cum îl necăjeşte mai în glumă, mai în serios, Mihai Stoican, tatăl său, cînd îl zăreşte cu cartea în mînă şi cu nasul în carte.

— Ei, Petruş, ai ajuns la pol sau încă nu?

— Mai am, tată, pînă s-ajung! Acum de-abia citesc însemnările lui Nansen...

— Bine, bine! Povesteşte-mi şi mie cîte ceva, domnule specialist! îl îndemna adeseori Mihai Stoican.

Petruş n-aştepta să fie rugat de două ori. Era gata cu povestirile.

Într-adevăr, cîte cărţi n-a citit şi cîte peripeţii nu poate istorisi el acum? De cîte ori nu vesteşte plin de îndîrjită hotărîre că n-are să se lase pînă ce nu va ajunge şi el în gheţurile polare!

— Petruş, nu te culci? îl întreabă uneori mama.

— Încă puţin, mamă! Mai am de isprăvit un capitol.

— Vezi, ai grijă să stingi lampa!

— Nici o grijă, mamă...

După ce şi-a terminat lecţiile pe a doua zi, Petruş rămîne cîteodată, pînă tîrziu, cu coatele amorţite pe masă, citind la lumina lămpii istoria expediţiilor polare din cele mai vechi timpuri. Uită atunci de joacă, de alte cărţi, uită chiar şi de paharul cu ceai care-l aşteaptă pe sobă. Tot ce e în jurul său parcă se depărtează şi se cufundă în zare, ca sloiurile care lunecă acolo, în mările reci, pe apele verzi.

Nu mai aude nici ploaia, nici vîntul bătînd în fereastră. Nu mai aude lătratul somnoros al lui Lăbuş, cîinele din curte. Nici huruitul roţilor nu-l mai aude, cînd trece o birjă tîrzie în noapte, pe stradă.

El e cu gîndul şi cu închipuirea dincolo de zidurile casei, dincolo de casele oraşului, dincolo de hotarele ţării, dincolo de munţi şi de mări.

Călătoreşte împreună cu expediţiile polare în ţinuturile gheţurilor veşnice. Tremură de ger cu eroii acelor fapte

măreţe. Rabdă de foame cu dînşii, se tîrîie cu dînşii prin troiene şi prin vifore, orbit de talazurile ninsorii. Lăcrimează cu dînşii cînd au îngropat sub o lespede de sloiuri un tovarăş răpus de istoveală, de frig, de scorbut. Şi, o dată cu dînşii, scoate un chiot de bucurie cînd, biruind toate vrăjmăşiile, au ajuns la un liman, la un ţărm necunoscut, ca să înfigă steagul pe creasta unei stînci ori în mijlo-cul unei banchize, unde nu mai călcase picior omenesc.

Deasupra mesei de lucru se află bătute în perete două hărţi alăturate.

Le-a mărit cu mîna lui, după hărţile din cărţi şi din atlasuri.

Una înfăţişează Oceanul Îngheţat de Nord, cu toate mările, ţărmurile şi ostroavele de-acolo. Cealaltă, Oceanul Îngheţat de la Polul Sud.

Se pot desluşi pe acele hărţi numiri ciudate de fluvii, de insule, de mări, de golfuri, de strîmtori, de canale: Obi, Ienisei, Lena, Noua Zemlie, Marea lui Cara, Spitzberg, Groenlanda, Marea lui Nordenschiold, Marea lui Baffin, Strîmtoarea lui Behring, Baia lui Hudson— Şi dincolo, pe cealaltă hartă a Oceanului Îngheţat de Sud: Marea lui Ross, Marea Barieră de Gheaţă, Strîmtoarea lui Drake, Ţărmul lui Charcot, Capul Horn... Pe-o hartă stă scris, la mijloc: ***Polul Nord*** (6 aprilie 1909). Pe cealaltă hartă: ***Polul Sud*** (14 decembrie 1911).

Altora ce-ar putea să le spună aceste hărţi, cu semnele şi cu numirile lor? S-ar uita înălţînd din sprîncene şi strîngînd din umeri. Sînt locuri atît de departe şi numiri atît de străine!

Dar lui Petruş toate îi povestesc întîmplări pline de suferinţă, de avîn-tare şi de măreţie. Toate îi povestesc despre o biruinţă a voinţei omeneşti în luptă cu vrăjmăşiile naturii, cu pustiurile de gheaţă, cu necunoscutul, cu frigul, cu foamea, cu furtunile, cu năprasnica dezlănţuire a viscolelor.

Acum cunoaşte şi el adevărata istorie a lui Fram, celălalt Fram, vestitul vas cu care a străbătut Nansen

oceanul şi mările de la Polul Nord şi cu care Roald Amundsen a plecat să descopere Polul Sud.

Nici un loc de pe cele două hărţi, nici un nume nu mai înseamnă acum o taină pentru dînsul.

A citit mai întîi peripeţiile povestite pe scurt de alţii. Pe urmă, după un an, fostul profesor i-a dat să citească în nişte cărţi groase chiar însemnările scrise zi de zi, acolo, la faţa locului, de Nansen şi mai apoi de Amundsen, în cabina vasului Fram, sau în colibele de gheaţă, pe banchiză, la un ger de 40° sub zero.

E o mare tăcere. Nu mai suflă nici vîntul afară. În casă, toţi dorm. Se aude doar un greier, ţîrîind mărunt în linîştea nopţii: ţiric-ţiric! ţiric-ţiric!...

Petruş, cu fruntea sprijinită în palmă, citeşte însemnările lui Nansen, iar gîndul şi închipuirea îl duc la mii şi mii de kilometri departe de oraşul lor, în gheţurile pustiurilor polare.

5 decembrie 1893. Temperatura cea mai scăzută de azi e —35°7'. Sîntem la 78° 50', cu 6 mile mai spre nord decît în ziua de 2 a lunii. După-amiază, măreaţa auroră boreală; cerul e luminat de o arcadă de flăcări de la răsărit la apus. Ceva mai tîrziu, timpul se face urît: se vede numai o singură stea, steaua patriei. Cît de mult iubesc acest punctişor luminos! Ori de cîte ori mă urc pe punte caut această stea şi o văd întotdeauna acolo în nepăsarea-i radioasă. Ea mi se pare ocrotitoarea noastră.

8 decembrie— De la 7 la 8 dimineaţa o nouă apăsare a gheţurilor în pereţii vasului nostru, Fram. După-amiază desenam în cabină, cînd, deodată, aud tocmai deasupra capului o ciocnire furioasă, urmată de un pîrîit groaznic, ca şi cum sloiuri mari de gheaţă ar cădea de pe catarge pe punte. Cît ai clipi din ochi sîntem toţi în picioare... Nu se aude nici o trosnitură a corăbiei. Fram n-a suferit prin urmare stricăciuni. Afară e un frig afurisit, aşa că cel mai bun lucru e să ne întoarcem la cabine.

La 6 seara o nouă apăsare de douăzeci de minute. Banchiza pîrîie şi trosneşte în partea de dinapoi a vasului: zgomotul e aşa de mare, încît orice convorbire e cu neputinţă, afară numai dacă nu urlăm, să ne spargem urechile. În timpul acestui tărăboi îndrăcit, orga cîntă melodia lui Kjerulf: „Cîntecul privighetorilor nu mă lasă să dorm”.

13 decembrie... De aseară cîinii latră furioşi, fără o clipă de încetare. De mai multe ori străjile au cercetat şi au explorat împrejurimile. În ciuda tuturor cercetărilor e cu neputinţă de aflat pricina acestei furii a cîinilor. Azi-dimineaţă descoperim că lipsesc trei cîini. După-masă, Mogsrad şi Petre se duc să cerceteze zăpada împrejurul corăbiei, nădăjduind să descopere urmele fugarilor.

— Aţi face bine să vă luaţi o puşcă! le spune Iacobsen.

— O! N-avem nevoie! răspunde Peter.

În josul scării sînt urme de urs şi dîre de sînge. Cu toate acestea, veselii noştri tovarăşi o iau pe sloiuri, prin bezna nepătrunsă, urmaţi de toată droa-ia de cîini şi purtînd numai un felinar, să-i lumineze.

Cam la cîteva sute de paşi de corabie răsare deodată din întuneric o namilă de urs. La ivirea lui, oamenii noştri o pornesc în galop spre bord.

Mogsrad, încălţat cu pantofi uşori, scapă repede; dar Peter în cizmele lui greoaie cu tălpi de lemn nu înaintează decît foarte anevoie.

Zadarnic aleargă omul nostru. Cu neputinţă să mai zărească înaintea ochilor, prin beznă, unde se află corabia. În zăpăceala goanei, nenorocitul rătăcise drumul! Din fericire, ursul nu-l mai urmăreşte. Iată-l deci scăpat de o grijă, cînd la doi paşi Peter alunecă şi se rostogoleşte în mijlocul zgrunţurilor de gheaţă.

Ajunge, în sfîrşit, pe gheaţa netedă care înconjoară nava. Cîţiva paşi şi a scăpat...

Dar deodată ceva se mişcă foarte aproape de dînsul. Peter crede că e un cîine. Înainte însă de a-şi da bine seama ce se întîmplă, ursul se repede la dînsul şi-l muşcă. Atunci omul nostru pune mîna pe felinar şi loveşte cu atîta

furie în botul fiarei, încît sticla se sparge cu zgomot în mii de bucăţi.

Fiara, înspăimîntată, se dă înapoi. Folosindu-se de asta, prietenul Peter are răgaz să se repeadă pe bord.

La ştirea acestui atac, sărim şi ne luăm puştile noastre. După cîteva minute ursul zăcea mort.

Apoi plecăm în căutarea cîinilor care ne lipseau la număr şi descoperim în curînd cadavrele lor sfîşiate. Fără să deştepte atenţia noastră, ursul izbutise să se caţere pe scară pînă la bord, să înhaţe cîinii care i-au căzut la îndemînă şi să scoboare, apoi, tot atît de liniştit precum venise.

Noroc că Kvik, căţeaua, a fătat doisprezece căţei chiar astăzi. E o preţioasă rezervă pentru ceata noastră de cîini, micşorată acum numai la douăzeci şi şase de animale.

Petruş a întors foaie după foaie. Din data însemnărilor lui Nansen se vede că a trecut de la întîmplarea de atunci un an şi mai bine. Împreună cu un singur tovarăş, Iohansen, a părăsit nava Fram, înţepenită între sloiuri de gheaţă, şi au pornit amîndoi cu sănii şi cîini să caute drumul spre Polul Nord de-a curmezişul banchizei. Proviziile s-au împuţinat. Bărcile de piele, construite după modelul eschimoşilor şi numite ***caiacuri***, sau stricat nu o dată, şi mereu aveau nevoie de reparaţii.

Dar amîndoi merg înainte, tot înainte, şi Nansen îşi înscrie în fiecare zi însemnările sale în carnet:

14 iunie 1895. Sînt trei luni de cînd am părăsit nava noastră, Fram; se împlineşte tocmai un sfert de an. De atunci rătăcim pe banchiza polară.

Cînd se vor sfîrşi oare păţaniile noastre? Nimeni nu ştie...

15 iunie... Situaţia ajunge disperată. Cu neputinţă să înaintezi pe aceas-tă zăpadă umedă şi pe această gheaţă plină de piedici. Poate că va trebui să ucidem pe cei din

urmă cîini, spre a ne hrăni cu carnea lor şi să ne urmăm apoi calea, trăgînd săniile singuri.

19 iunie... După o cină foarte pe sponci ca şi prînzul — 54 grame pîine de gluten şi 27 grame de unt — ne culcăm. Cine doarme prînzeşte! Acum e vorba să ne prelungim viaţa cît se poate mai mult, fără să mîncăm. Situaţia ajunge din ce în ce mai grea: nici un vînat, nu mai avem merinde.

Toată noaptea îmi frămînt cugetul, pentru a găsi un mijloc ca să scăpăm din această situaţie. Fără îndoială însă că scăparea va veni!...

20 iunie... După mai multe ceasuri de mers, drumul ne este închis de o mare întindere de apă. Ca să trecem dincolo, trebuie să întrebuinţăm bărci-le, căci n-avem încotro.

Punem caiacele pe apă, le alipim unul de altul cu ajutorul schiurilor, aşa ca să alcătuiască o punte, şi urcăm deasupra săniile cu toată încărcătura lor.

Apoi lăsăm cîinii, cîţi ne-au mai rămas, să urce şi ei.

În timpul acestor pregătiri, o focă începu să plutească în jurul nostru. O aştept, ca să-mi cadă mai bine în bătaia puştii. Am păţit tocmai cum s-a în-tîmplat cu pasărea din fabulă. Cînd am fost gata, ia vînatul de unde nu-i!...

În sfîrşit, pornim pe apă.

7 iulie... Acum nu ne-au mai rămas decît doi cîini. De pe banchiza plutitoare unde am ajuns, îndată ce se luminează zarea spre sud, ne grăbim spre un sloi înalt ca spre un turn de pîndă, mereu cu nădejdea că vom zări uscatul. Pretutindeni însă aceeaşi zare albă!...

10 iulie... Am ajuns din ce în ce mai nepăsător la toate. N-aşteptăm decît un singur lucru, spargerea gheţurilor — şi ea nu mai vine. Ce voi mai scrie oare în carnetul meu? Mereu acelaşi lucru...

În timpul mesei, unul dintre cîini, Caifas, începe să latre. Abia scot capul din cort şi zăresc un urs.

Pun mîna de zor pe puşcă, şi cînd fiara mă priveşte tulburată, îi trimit un glonţ în frunte. Ursul se clatină. Deşi lovit de moarte, mai poate să fugă tîrîş-grăpiş.

Înainte de a apuca să găsesc alt cartuş în buzunarul meu plin de mărunţişuri, fiara a ajuns în mijlocul ridicăturilor creţe de sloiuri. Nu mai e vreme să şovăi. Nu pot lăsa să-mi scape un astfel de vînat, care înseamnă hrana şi salvarea noastră. Încep s-o urmăresc în goană. La cîţiva paşi, doi pui drăguţi de urs, stînd pe labele de dindărăt, aşteaptă îngrijoraţi întoarce-rea mamei lor. Aşadar, ursul rănit era o ursoaică!

La ivirea mea, toată ceata o ia la fugă. Atunci începe o goană nebună. Nici o piedică nu ne opreşte, nici movilele de gheaţă, nici crăpăturile; ne suim pe crestele învălurate, sărim peste punţile de gheaţă... Deşi ursoaica greu rănită abia îşi tîrîia picioarele, o urmăresc anevoie. Abia mă pot ţine după dînsa.

În dragostea lor pentru mamă, puii se învîrtesc în preajma ursoaicei şi aleargă înainte, parcă ar voi să-i arate calea şi s-o îmbărbăteze...

2 august... Fără îndoială că niciodată nu vom scăpa de păţaniile noastre. Deabia biruim un necaz şi dăm peste altul.

4 august... După un drum îngrozitor, dăm de-un canal pe care ne pregă-tim să-l trecem în caiac. Am curăţit malul de zăpadă şi îmi urc sania în caiac. Pe cînd o ţin să nu lunece, aud deodată o suflare puternică la spatele meu, apoi strigătul lui Johansen, care se întorsese să-şi ia şi el sania.

— Apucă repede puşca! strigă el.

Mă răsucesc pe loc şi ce văd?

Pe Johansen răsturnat, apărîndu-se cu mare greutate de o namilă de urs. Voind să apuc puşca din cutia care se afla în partea de dinainte a luntrei mele, caiacul îmi scapă din mînă şi lunecă în apă. Întîi îmi trece prin gînd să sar în

luntre şi să împuşc ursul de acolo. Dar îmi dau seama îndată cît de greu va fi să ochesc bine fiara. Scot în grabă caiacul la mal, ca să-mi iau arma; cu gîndul numai la treaba asta, n-am vreme să mă uit împrejurul meu.

— Grăbeşte-te, dacă vrei s-ajungi la timp! Şi mai ales, ocheşte bine!... îmi strigă din nou bietul Johansen.

În sfîrşit, am arma în mînă. Ursul e la doi metri de mine, gata să-l sfîşie pe Caifas. Ochesc cu luare-aminte, cum îmi spusese Johansen, şi-i trimit un glonţ după ureche.

Uriaşa fiară cade îndată moartă între noi doi...

31 decembrie... S-a sfîrşit acest an ciudat. La urma urmelor, n-a fost atît de rău.

Colo, în ţară, dangătul vesel al clopotelor vesteşte sfîrşitul anului vechi. Aici, nici un alt zgomot decît urletul vîntului pe gheaţă.

Nori groşi de zăpadă se rostogolesc bezmetic pe munţii de gheaţă şi pe banchiza fiordului, iar prin pulberea albă alunecă luna plină, fără să-i pese că timpul trece mereu. Nepăsătoare îşi urmează drumul ei tăcut, nesinchi-sindu-se de suferinţele oamenilor.

Sîntem izolaţi în mijlocul îngrozitorului pustiu de gheaţă, pierduţi la mii de kilometri de fiinţele care ne sînt scumpe, şi gîndul nostru zboară mereu spre ţara iubită.

O foaie a veşniciei s-a împlinit, alta nouă se deschide. Ce va cuprinde ea oare?

1 ianuarie 1896. Termometrul la 41,5 sub zero. Un ger îngrozitor. Iarna asta n-a fost încă niciodată aşa de frig. L-am simţit rău de tot, mai ales ieri, cînd mi-au îngheţat vîrfurile tuturor degetelor.

8 ianuarie... Vifor înspăimîntător... Cum scoatem capul din colibă, avem senzaţia că vîntul turbat ne smulge, să ne arunce cine ştie unde... La picioare ne e grozav de frig. Ceasuri întregi le lovim zadarnic unul de altul, fară să le putem încălzi.

Nu, nu voi uita niciodată aceste nopţi cumplite! Şi în mijlocul acestor suferinţi, gîndurile zboară mereu către ţară spre ai noştri!

Timpul trece mereu... Liv, fetiţa mea, împlineşte astăzi trei ani. Trebuie să fie mare acum. Sărmană copilă! Nu-l vei pierde pe tatăl tău. Nădăjduiesc că la viitoarea aniversare ne vom afla împreună! Ah! Cît de buni prieteni vom fi! Îţi voi povesti despre urşi, despre morse şi vulpi şi despre toate fiarele ciudate care locuiesc prin aceste ţinuturi neumblate de om.

1 februarie ... Curioasă viaţă ducem în această văgăună de gheaţă în noaptea polară! De-am avea cel puţin o carte!... Tabelele de navigaţie şi calendarul le-am citit şi le-am răscitit de atîtea ori, încît le ştiu pe dinafară. Oricum, vederea acestor slove tipărite e pentru noi o mîngîiere: acesta e şubredul fir care ne mai leagă de civilizaţie.

16 mai... Iarăşi urşi. O mamă cu puiul ei. Avem însă acum destule merinde din alt vînat, încît e de prisos să ucidem aceste animale. Dar socotim că nu strică să ne apropiem de dînsele, să le observăm mişcările şi în acelaşi timp să băgăm puţină spaimă în ele, ca să ne lase noaptea în pace.

La ivirea noastră, mama începe să mormăie şi bate de îndată în retrage-re, împingîndu-şi puiul înainte. Din cînd în cînd se opreşte şi se întoarce să vadă ce facem.

Odată ajunşi pe ţărmul fiordului, familia o porneşte binişor printre sloiurile de gheaţă; mama înainte, croind calea odraslei. Între timp m-am apropiat la cîţiva paşi de mica lor trupă, ajungîndu-i din urmă.

Ursoaica se îndreaptă îndată spre mine foarte ameninţătoare. Se apropie mult. Mormăie cu străşnicie şi nu se retrage decît după ce se încredinţează că puiul a mai înaintat puţin. Pornesc repede spre el şi ajung puiul de urs, făcînd cîţiva paşi largi.

Atunci mama începe din nou aceeaşi manevră, ca să-şi ocrotească puiul şi să-i asigure retragerea. E vădit că ar avea o poftă grozavă să se năpus-tească asupra mea şi să mă sfîşie. Dar înainte de toate se gîndeşte la sigu-ranţa puiului şi se depărtează îndată ce odrasla a mai cîştigat puţin teren. Ajungînd pe gheţar, mama trece înainte, ca să-i arate drumul. Sărmanul pui nu poate umbla destul de repede pe zăpadă; ursoaica îl împinge înainte, supraveghind mereu paşii şi mişcările mele.

Dragostea aceasta de mamă e într-adevăr înduioşătoare...

Înălţînd ochii de pe foile cărţii, Petruş priveşte la harta Oceanului Îngheţat de Nord, bătută în perete. Încearcă să găsească acolo locul unde se afla Nansen, cînd îşi scria acele însemnări în carnet.

E tîrziu. Dar nu simte nici o oboseală. Nu-l biruie somnul. Se apropie de sfîrşitul însemnărilor. Le cunoaşte. Le-a mai citit o dată. Şi totuşi nu se îndură să se ducă la culcare, pînă ce n-a mai străbătut din nou cu ochii paginile cele din urmă.

Aşa cum l-au însufleţit pe Nansen peripeţiile pe care le trăia cînd îşi scria însemnările, tot aşa îl însufleţesc acum şi pe el. Le simte. Le trăieşte. Toate îi dovedesc că răbdarea şi voinţa omenească sînt mai tari decît cele mai înverşunate vrăjmăşii ale naturii.

Nici frigul, nici viforele, nici foamea nu pot birui omul.

El e mai tare. Destul să voiască a lupta. Destul să chibzuiască. Destul să nu-şi piardă niciodată nici cumpătul, nici încrederea în puterile sale.

Petruş a plecat ochii pe foile cărţii şi citeşte mai departe cele din urmă pagini din însemnările lui Nansen.

12 iunie... Plecăm la patru dimineaţa cu pînzele ridicate pe sănii. Gerul din noaptea trecută a întărit zăpada, aşa că, mînaţi de vînt pe zăpadă, cu pînzele întinse, ca bărcile pe apă, nădăjduim să înaintăm repede şi uşor...

Culoarea mohorîtă a cerului dovedeşte existenţa unei ape libere la sud. Şi, spre marea noastră bucurie, auzim vuietul valurilor furioase. Ne oprim la şase dimineaţa...

Iată-ne încă o dată în faţa mării libere şi însufleţite! Ce bucurie să auzi cunoscutul ei muget, după ce-ai văzut-o atîta timp încremenită sub o grea carapace sticloasă!

Caiacele sînt puse pe apă, lipite bord la bord, pînzele înălţate... Apoi, la drum!...

Spre seară, debarcăm pe marginea gheţei de la coastă, pentru a ne dez-morţi puţin picioarele, după această lungă călătorie în caiac.

Ne plimbăm în lung şi în larg pe lîngă caiace. Vîntul de mare s-a potolit şi pare că se îndreaptă din ce în ce mai mult către apus. Putea-vom oare să ne urmăm plutirea pe acest vînt? Ca să ne încredinţăm mai bine, ne urcăm pe un munte de gheaţă din apropiere.

Pe cînd cercetez zarea, Johansen strigă deodată:

— Au lunecat caiacele în apă!...

Alergam într-un suflet spre ţărm. Luntrele au şi ajuns departe de mal şi plutesc repede spre largul mării. Funia cu care erau legate se rupsese.

— Ţine ceasornicul!— îi spun lui Johansen.

Şi într-o clipă îmi scot veşmintele care m-ar putea stingheri şi m-ar împiedica să înot mai uşor. Nu îndrăznesc însă să-mi lepăd toate hainele de teama cîrceilor. Şi dintr-o săritură sînt în apă.

Vîntul sufla dinspre uscat şi mîna repede caiacele spre largul mării. Apa era îngheţată, veşmintele îmi împiedicau mişcările, iar bărcile se depărtau mereu.

Departe de a cîştiga teren, mai pierdeam încă. Mi se părea aproape cu neputinţă să le pot prinde.

Dar cu ele se ducea orice nădejde de mîntuire, se ducea tot ce-aveam. Nu mai rămăsese asupra noastră nici măcar un cuţit. Rezultatul era acelaşi: fie că mă înecam, fie că mă întorceam pe ţărm fară caiace, totuna. Moartea pentru amîndoi.

Încăpăţînîndu-mă, deci, fac o sforţare cumplită. Numai cu acest preţ mai puteam avea o mîntuire. Cînd ostenesc,

înot pe spate. În această poziţie îl zăresc pe Johansen zbuciumîndu-se nerăbdător pe gheaţă. Bietul prieten nu mai poate sta locului: starea lui e îngrozitoare, căci pe de o parte se vedea osîndit la neputinţă să-mi vină într-ajutor, şi pe de altă parte nu se arăta nici o nădejde să mă vadă izbutind. A se arunca şi el în apă era cu totul de prisos. Mai tîrziu îmi povesti că această cumplită aşteptare fusese clipa cea mai chinuitoare din viaţa lui.

Cînd m-am întors de pe spate cu faţa spre apă, văzui că eram aproape de caiace. Asta m-a îmbărbătat să înot cu mai aprigă îndîrjire. Simţeam însă că picioarele îmi amorţesc; în curînd va fi cu neputinţă să le mai mişc...

Acum distanţa s-a micşorat. Dacă o mai duc cîteva clipe, sîntem scăpaţi. Înainte deci!... Mă apropii din ce în ce mai mult. Încă o sforţare şi voi fi în una din bărci!

În sfîrşit! Pun mîna pe schiul care era la partea dindărăt a bărcilor şi ajung lîngă ele. Sîntem scăpaţi! Încerc să mă caţăr pe bord, dar trupul meu rebegit de frig nu vrea să mă slujească. O clipă crezui că am ajuns prea tîrziu: atingeam ţelul, fară să pot pune mîna pe el.

După această clipă de cumplită îndoială, izbutesc însă să pun un picior pe sania de pe punte şi cu ajutorul acestui punct de reazem mă învrednicesc să mă caţăr deasupra. Iau îndată lopata. Însă tot trupul îmi înţepenise aşa de tare, încît abia îl mai puteam mişca.

Nu era uşor să vîslesc singur aceste două bărci. Trebuia să mă sucesc şi să mă întorc mereu în cele două luntre, pentru a da lovituri de lopeţi, cînd la dreapta, cînd la stînga. Fără îndoială că dacă aş fi putut despărţi caiacele vîslind din unul şi remorcîndu-l pe celălalt manevra ar fi fost mai uşoară. În starea mea însă asemenea încercare ar fi fost cu neputinţă: înainte de a sfîrşi să despart şi să leg apoi bărcile una de alta, aş fi căzut înţepenit de ger. Pe cînd aşa, a vîsli mereu era cel mai bun mijloc să mă încălzesc.

Tot trupul îmi era amorţit. Cînd sufla vîntul de pe mare, aveam impresia că mă împunge cu suliţi, clănţăneam din dinţi, dîrdîiam din tot trupul, eram cu desăvîrşire îngheţat.

Şi cu toate acestea mă înverşunam să mînuiesc lopata şi izbuteam.

Deodată zăresc în partea de dinainte a caiacului doi pescăruşi pitici. Un astfel de vînat era prea ispititor. Iau puşca, şi dintr-o singură lovitură ucid amîndouă păsările.

Johansen mi-a istorisit mai tîrziu ce spaimă a tras la auzul detunăturii. Crezuse că mi s-a întîmplat o nenorocire şi nu putea pricepe ce fac. Iar cînd m-a văzut apoi vîslind şi ridicînd în sus cele două păsări împuşcate îşi închipui că poate am înnebunit.

Am ajuns în sfîrşit la ţărm, dar curentul mă tîrîse departe de locul unde plecasem. Mergînd pe marginea banchizei s-a apropiat şi Johansen întru întîmpinarea mea.

Sînt istovit. Cu chiu cu vai, abia mă pot tîrî şi abia pot sta în picioare.

În vreme ce clănţănesc din măsele, Johansen mă dezbracă, mă culcă şi mă acoperă cu tot ce poate găsi în juru-i... Eu clănţănesc mereu. Pe cînd Johansen înalţă cortul şi frige cei doi pescăruşi, adorm. Cînd m-am deşteptat, mîncarea era gata. O straşnică supă fierbinte şi o minunată friptură au şters cele din urmă semne ale acestei cumplite aventuri, ca şi cum nici n-ar fi fost...

15 iunie... Pornim la unu dimineaţa. Timpul e cît se poate de liniştit. Marea mişună de morse...

Înaintăm repede de-a lungul coastei. Din nefericire o ceaţă groasă ne ascunde orice vedere şi ne împiedică să recunoaştem topografia locului... O morsă se iveşte tocmai în faţa noastră. Johansen, care vîsleşte înainte, pe caiacul său, caută adăpost după un sloi plutitor între două ape.

Vreau să-i urmez pilda, cînd monstrul marin se repede asupra caiacului meu, înverşunîndu-se să-l răstoarne cu colţii. Îi dau o puternică lovitură în cap. Fiara se întoarce şi iar vrea să mă răstoarne. Atunci pun mîna pe puşcă, dar morsa dispare.

Şi tocmai cînd mă bucuram că am scăpat de primejdie, deodată îmi simt picioarele scăldate în apă. Morsa crăpase fundul caiacului cu colţii şi apa pătrundea în valuri. Abia am timpul să sar pe-o stîncă plutitoare de gheaţă şi barca se răstoarnă. Izbutesc totuşi s-o trag pe sloi cu ajutorul lui Johansen.

Toată averea mea pluteşte înăuntrul luntrei scăldată în apă. Poate că s-au pierdut şi preţioasele noastre plăci fotografice.

Spărtura e lungă de şase metri, şi nu-i glumă o asemenea reparaţie, mai ales cu sculele reduse pe care le avem noi.

17 iunie... Trecuse de mult ora 12, cînd m-am sculat să pregătesc dejunul. Mă duc să aduc apă, pentru supă, fac focul în maşina de gătit, tai carnea, pun popota în acţiune.

Apoi mă urc pe un pisc de gheaţă vecin, pentru a cerceta împrejurimile.

Un vînt slab aduce de pe pămîntul din apropiere ciripitul păsărilor care-şi au cuiburile în munţi. Ascult acest sunet. Urmăresc cu ochii stoluri-le de pescăruşi zburînd deasupra capului meu, contemplu această linie a ţărmului alb, pătat de stînci negre.

Deodată mi se pare că aud lătrături. Tresar! Trag cu urechea. Apoi nu mai aud nimic... nimic, decît păsările gureşe. Dar nu; iarăşi aud lătrături. Nu mai încape nici o îndoială...

Atunci îmi aduc aminte că am auzit ieri două detunături care păreau să fie focuri de puşcă, dar le-am socotit apoi vuiete pricinuite de contractarea gheţei.

Îi strig de îndată lui Johansen că am auzit cîinii în această parte a uscatului.

— Cîini?... repetă el maşinal, încă buimac de somn. Cîini?

Se scoală îndată ca să se ducă la pîndă.

Tovarăşul meu nu vrea să mă creadă cu nici un preţ. A auzit şi el ceva semănînd a lătrat de cîini, dar totul era

acoperit de larma păsărilor. După părerea lui era vădit că mă înşală auzul. Eu însă rămîn încredinţat că nu mă înşel.

Luînd dejunul în grabă, ne pierdem în tot soiul de presupuneri. Se află vreo expediţie prin aceste părţi? Şi dacă-i aşa, să fie oare englezi sau compatrioţi? Dacă e vorba cumva despre misiunea engleză care se pregătea la plecarea noastră să exploreze pămîntul Frantz-Iosef, atunci ce vom face?

— E foarte simplu! răspunse Johansen. Vom petrece cu dînşii o zi-do-uă, apoi ne vom îndrepta spre Spitzberg. Altfel, cine ştie cînd vom mai ajunge acasă!...

În privinţa asta sîntem deplin înţeleşi. După ce vom împrumuta de la englezi proviziile de care ducem atîta lipsă, ne vom urma calea.

Odată masa sfîrşită, plec în recunoaştere, lăsînd caiacele în paza lui Johansen.

Acum nu mai aud decît ciripitul păsărilor şi ţipetele ascuţite ale pescă-ruşilor pitici. Poate că Johansen are dreptate. Poate că m-am înşelat.

Deodată descopăr urme pe zăpadă. Urmele sînt prea mari, ca să fie de vulpe. Aşadar, au umblat cîini pe aici, la cîteva sute de metri de popasul nostru. Cum de n-au lătrat? Cum se face că nu i-am văzut? Poate că sînt tot numai urme de vulpi...

Capul mi-e plin de gînduri amestecate ciudat, şi pe rînd trec de la îndo-ială la siguranţă. Truda noastră peste puterile omeneşti, toate suferinţele, toate lipsurile îndurate se vor sfîrşi oare acum? Mi se pare aproape de necrezut. Şi totuşi s-ar putea să fie şi aşa.

Aud un lătrat mult mai lămurit şi, pretutindeni, de jur împrejur, văd urme care nu pot fi decît de cîini. Apoi nimic altceva decît vuietul stoluri-lor înaripate, îndoiala mă cuprinde iarăşi. Poate că visez?

Dar nu! Acestea sînt urme adevărate, pe zăpadă adevărată. Le văd. Le ating...

Dacă într-adevăr o expediţie s-a aşezat prin acest loc unde am ajuns noi de ieri, atunci nu sîntem în ţara Gilielor sau pe un uscat nou, aşa cum credeam eu. Atunci ne aflăm,

aşa cum bănuiam acum cîteva zile, pe coasta meridională a pămîntului Frantz-Iosef.

Sosisem în sfîrşit de pe banchiză pe uscat şi deodată mi se pare că aud sunetul unui glas.

Cel dintîi glas străin după trei ani de zile! Inima îmi bate să se rupă.

Mă caţăr pe o stîncă, strigînd din toată puterea plămînilor. Acest glas necunoscut, în mijlocul pustiului îngheţat, îmi aduce un mesaj de viaţă şi o salutare a pămînturilor de departe, poate din patrie.

Nu după mult, aud un glas nou. În mijlocul piscurilor albe de gheaţă zăresc o formă neagră. Un cîine. Apoi altă formă neagră. Un om. Un om!

Să fie oare Jackson, sau unul dintre tovarăşii lui, ori un compatriot? Mergem unul întru întîmpinarea celuilalt. Agit cuşma în aer. Face şi el la fel. Îl aud vorbind cu un cîine. Nu e un norvegian. Înaintez şi-mi pare că recunosc pe şeful unei expediţii străine, pe care l-am mai întîlnit o dată înaintea plecării mele.

Salut şi ne strîngem mîinile.

Deasupra noastră se întinde un tavan de ceaţă, dedesubt, banchiza noduroasă şi grunzuroasă; de jur împrejur, o dungă îngustă de uscat, acoperită pe de-a-ntregul cu gheaţă şi cu zăpadă. De o parte un explorator foarte elegant, care nu pare că s-a aventurat prea departe în pustietăţile cele primejdioase, un domn cu cizme lungi de cauciuc, sclivisit, răspîndind un foarte plăcut miros de săpun la care se dovedesc foarte sensibile simţirile pătrunzătoare ale unui primitiv ca mine; de altă parte, un sălbatic în zdren-ţe, cu păr lung şi cu barba deasă, neîngrijit cu totul, acoperit de murdărie şi de funinginea lămpilor de seu. Sub această înfăţişare nu m-ar fi cunoscut nici dracul.

— Sînt foarte fericit de întîlnire! îmi spune străinul.

— Mulţumesc. Şi eu la fel—

— Ai o corabie pe-aici?

— Nu. Vaporul meu nu e aici.

— Cîţi inşi sînteţi?

— Am un tovarăş, care a rămas pe marginea gheţii.

Vorbind aşa, ne îndreptăm spre coastă. Deodată, străinul se opreşte, se uită la mine şi exclamă:

— Dumneata nu eşti Nansen cumva?

— Ba da!

— Pe dumnezeul meu! Ce bine-mi pare că te văd!

Şi-mi strînge mîinile cu căldură, zîmbindu-mi prieteneşte.

— De unde vii? mă întrebă el.

— Am părăsit nava noastră, Fram, la 84° latitudine nordică, după o plutire de doi ani în voia vîntului şi a curenţilor; apoi, împreună cu tovarăşul meu, am atins 86° 13'! De acolo, am ajuns pe pămîntul Frantz-Io-sef, unde am iernat. Acum mergem spre Spitzberg...

— Sînt fericit de izbînda dumitale. Aţi făcut o călătorie strălucită şi sînt încîntat că am norocul să fiu cel dintîi care să te felicit!

Străinul îmi ia mîinile din nou şi mi le strînge călduros. În căldura acestei strîngeri, simt ceva mai mult decît o simplă formă de politeţe. Îmi oferă găzduire în tabăra lui şi-mi aduce la cunoştinţă că aşteaptă din zi în zi sosirea unei corăbii, trimise să-i aducă provizii pentru expediţie. De îndată ce-mi vine rîndul să pot vorbi şi eu, îi cer ştiri despre ai mei. Cînd a plecat dînsul, acum doi ani, soţia şi copila mea erau pe deplin sănătoase. Apoi îl întreb de Norvegia, de patria dragă...

Pentru a-l înştiinţa pe Johansen, tragem cîte două focuri de puşcă.

În curînd întîlnim mai mulţi membri ai expediţiei. După ce sînt reco-mandat, încep felicitări. Mai departe întîlnim alţi membri, savanţi, bota-nişti... Botanistul Fischer îmi spune că îndată ce a zărit un străin pe banchiză, i-a trecut prin gînd că acela nu puteam fi decît eu. Apoi a crezut că se înşelase, cînd, în locul chipului pe care se aştepta să-l recunoască, s-a pomenit în faţa unui bărbat cu părul şi cu barba de culoarea tăciunelui. După ce s-au adunat, şeful expediţiei străine îi vesti că am ajuns la 86° 13'!

Trei urale puternice întîmpinară această ştire...

Tot vorbind, am ajuns la aşezarea misiunii, o clădire după modelul rusesc, numai din lemn.

Intrăm în acest cuib cald, pierdut în mijlocul acestei singurătăţi frigu-roase. Tavanul şi zidurile sînt acoperite cu postav verde. Pe pereţi, fotogra-fii şi gravuri. Etajere încărcate de cărţi şi de instrumente. Haine şi încălţă-minte întinse la uscat. În mijloc e o sobă în care arde un foc prietenos. Mă cuprinde o nespusă pace şi bucurie, cînd mă văd în mijlocul acestor lucruri ciudate pentru noi. Toată răspunderea şi neliniştea care mă apăsau de trei ani încoace au pierit deodată. Acum sînt într-un adăpost sigur în mijlocul banchizei. Chinuitoarele aşteptări ale acestor ani de luptă pier în faţa soarelui care se înalţă într-o auroră strălucitoare. Datoria mea e împlinită, însărcinarea sfîrşită.

Acum n-am altceva de făcut decît să mă odihnesc şi să aştept sosirea corăbiei care să mă ducă în patrie.

Jackson îmi predă o cutioară pecetluită cu grijă. Cutia cuprinde scrisori din Norvegia. Le luase la noroc, cu gîndul să mi le înmîneze, dacă întîm-plarea va face să ne întîlnim. Şi iată că mă bucuram de acest noroc. Deschi-zînd cutia, îmi tremură mîinile şi inima îmi bate să se rupă. Toate nu-mi aduc decît veşti bune.

Pe masă mi se întind toate cele de trebuinţă ca să prînzim: pîine, unt, lapte, zahăr, cafea. Tot lucruri al căror gust nu-l mai ştiam de un an şi mai bine.

Dar cel mai mare bun al vieţii civilizate nu-l cunoşteam decît după ce am aruncat zdrenţele şi ne-am îmbăiat. Stratul de murdărie care ne acope-rea e atît de gros, încît nu scăpăm de el decît după nenumărate spălaturi. Şi după ce-am îmbrăcat haine curate şi moi, după ce ne-am ras barba şi ne-am tuns părul lung şi încîlcit, transformarea noastră din sălbatici în oameni civilizaţi e deplină. Ea s-a făcut mai repede decît cealaltă prefacere şi adap-tare în sens invers, pe care am suferit-o cu începere de acum optsprezece luni, de cînd călătorim numai noi doi, Johansen şi cu mine, singuri, în pustiurile de gheaţă.

Trăim în linişte şi pace, aşteptînd corabia care să ne repatrieze. Îmi verific toate observaţiile ştiinţifice, culese in timpul îndelungat al călătoriei noastre, cu oamenii de ştiinţă ai expediţiei.

26 iulie... În sfîrşit, Windward, vasul care aduce provizii, a sosit!... Mă îmbarc şi mă duc pe bord... Aflăm ştiri uimitoare despre tot ce s-a petrecut pe lume, de cînd lipsim noi. Se pot fotografia cu razele Röntgen oameni prin uşi de lemn de cîţiva centimetri şi gloanţele din trupul răniţilor! Spitzbergul a fost deschis turiştilor. O companie norvegiană întreţine un serviciu regulat între ţara noastră şi acest ţinut polar. A fost clădit un hotel şi funcţionează un birou poştal cu mărci speciale. Suedezul Andrée şi-a pus în gînd să ajungă la Pol cu balonul şi aşteaptă numai un vînt prielnic. Dacă ne-am fi urmat calea spre Spitzberg, am fi găsit un hotel cu tot confortul şi am fi întîlnit turişti, în loc de cine ştie ce pescari sărmani, cum ne făceam noi socoteala. Ar fi fost o scenă amuzantă să sosim murdari şi zdrenţăroşi, aşa cum plecasem din vizuina noastră de iarnă, în mijlocul unei cete de turişti...

7 august... A venit clipa să ne luăm adio de la acest ultim popas al drumului nostru... Corabia ne duce spre casă. Calea e repede şi plăcută...

În seara de ***12 august*** desluşesc o dungă neagră în faţa noastră, foarte jos, la marginea orizontului. Ce să fie oare?... Privesc îndelung, ceasuri întregi. E pămîntul, pămîntul Norvegiei! Sînt ca hipnotizat. O mare parte a nopţii stau şi contemplu această dungă întunecoasă. Un fior de friguri îmi zguduie trupul. Ce veşti vom găsi oare la sosire?

La ***21 august*** ancorăm în portul Hammerfest, cel mai septentrional oraş al scumpei noastre patrii. Din toate părţile globului începe să curgă un adevărat potop de telegrame şi de felicitări. Dar nici o ştire despre Fram! Întîrzierea începe să fie ciudată şi neliniştitoare.

În dimineaţa zilei de ***26 august*** sînt deşteptat deodată din somn. Un om stăruie să-mi vorbească.

— Vin numaidecît. Mă îmbrac îndată.

— Nu-i nimic. Vino şi aşa!...

Îmi pun repede hainele. Găsesc pe şeful biroului de telegraf cu o depeşă în mînă.

— Iată o telegramă foarte importantă pentru dumneata! îmi spune el. De aceea am ţinut s-o aduc chiar eu...

Acum mă gîndesc la un singur lucru pe lume. La Fram şi la soarta celor de pe nava noastră.

Tremurînd deschid depeşa şi citesc:

Fridjof Nansen
Fram sosit cît se poate de teafăr.
Pe bord totul merge bine. Plecăm peste cîteva ceasuri
spre Tromsö.
Urăm bună venire.

Căpitan Otto Sverdrup.

Emoţia mea e atît de mare, încît abia pot vorbi.

— Fram a sosit! izbutesc în sfîrşit să spun.

Citesc şi recitesc telegrama. Nu-mi vine să-mi cred ochilor. Atunci izbucneşte o bucurie generală în tot oraşul, în toată patria.

A doua zi intrăm în Tromsö, unde îl găsim pe Fram ancorat. Cea din urmă dată, cînd l-au văzut ochii mei, vasul nostru era pe jumătate îngropat în gheaţă. Îl lăsasem să-l ducă sloiurile împreună cu tovarăşii noştri, pentru a verifica mersul curenţilor din ocean, scopul principal al expediţiei. Iar eu, împreună cu Johansen, plecasem pe banchiză şi pe căile libere cu apă neîn-gheţată pentru a cerceta alte ţinuturi pustii, unde am rătăcit singuri mai bine de un an şi jumătate. Acum, Fram al nostru pluteşte

mîndru în apele patriei. Uralele izbucnesc de pretutindeni. Ne urcăm pe scumpul nostru Fram şi pornim mai departe.

La trecerea noastră, toată mulţimea se îmbulzeşte pe cheiuri. Norvegia, această mamă mîndră de opera noastră, parcă ar voi să ne strîngă într-o îm-brăţişare şi să ne mulţumească aşa pentru toată truda. Noi nu ne-am făcut, cu toate acestea, decît datoria, împlinind sarcina pe care ne-am luat-o.

Iată-ne întorşi la viaţă, şi acum viaţa ni se deschide înainte, plină de lu-mină şi de nădejde. Înserează. Soarele scapătă pe marea albastră şi melan-colia pătrunzătoare a toamnei se răspîndeşte pe întinsul liniştit al apelor. E prea frumos, într-adevăr... Nu-i oare un vis? Nu! În lumina apusului, silue-tele cunoscute şi dragi îmi aduc simţămîntul păcii şi al siguranţei în viaţă.

Pustiurile de gheaţă şi lumina de lună a nopţilor polare par acum visul îndepărtat al unei alte lumi, un vis care a rămas acolo. Dar ce-ar fi oare viaţa fără vise?...

Petruş, băieţaşul cu ochii sclipitori şi cu nasul cam cîrn, a întors cea din urmă foaie a cărţii.

A înălţat ochii, şi privirea lui stăruie îndelung asupra hărţii Oceanului îngheţat de Nord, bătută în perete. Nu mai simte somnul. Nu-şi mai simte cotul amorţit.

Nici nu ştie cînd au trecut ceasurile.

Îl frămîntă acelaşi şi acelaşi neastîmpăr.

Gîndul şi închipuirea l-au purtat mereu spre gheţurile polare, pe urmele ursului Fram, pe urmele năvii Fram.

Ca printr-un fir nevăzut, dincolo de oraşe şi ţări, dincolo de mări şi de munţi, s-a desăvîrşit astfel o tainică legătură şi chemare între oameni, între făpturi şi întîmplări depărtate. Între întîmplări, făpturi şi oameni pe care nimic nu i-ar fi putut aduna împreună niciodată în acelaşi loc şi în aceeaşi vreme.

Şi totuşi legătura nevăzută s-a făcut, ca să lase urme în viaţa fiecăruia.

Lars, bătrînul marinar de pe nava Fram a lui Nansen, a botezat într-o zi, cu numele corăbiei din tinereţe, puiul de

urs alb prins de vînători în gheţu-rile de departe. Puiul acela a ajuns Fram, vestitul urs polar de la Circul Struţki. Şi după ani de zile, în seara unei reprezentaţii de adio, într-un oraş unde n-avea să se mai întoarcă niciodată, Fram, ursul alb, a deşteptat o pasiune nouă şi nepotolită pentru expediţiile polare în cugetul băieţaşului care strigase ca şi toţi: ,,Vrem Fram! Vrem Fram!”

Iar acum, Petruş, băiatul cu nasul cam cîrn şi cu ochii sclipind de o arşiţă mistuitoare, trăieşte el, cu toată fiinţa, încă o dată peripeţiile lui Nan-sen. Le trăieşte pagină cu pagină din carnetul însemnărilor scrise cu ani de zile înainte, acolo, departe, la faţa locului, în albele pustietăţi de sloiuri plutitoare.

A suferit împreună cu dînsul, a tremurat de ger şi a îndurat foamea; era să se înece şi a scăpat, ca să se bucure o dată cu el de biruinţa cea din urmă.

Cartea e închisă pe masă. Petruş priveşte la harta din perete. Apoi gîndul lui s-a întors iarăşi la Fram, ursul polar.

Înainte de a pleca la culcare, băiatul se întreabă pe gînduri: „Oare unde-o mai fi ajuns Fram acum?... Şi ce o fi facînd oare în pustietăţile lui de gheaţă?”

Dar a doua zi gîndurile lui Petruş sînt mult mai voioase.

În mijlocul prietenilor, dînd vajnic din mîini, istoriseşte cu însufleţire despre alţi urşi albi şi despre felurite întîmplări din gheţurile polare. Istori-seşte cum s-a strecurat tiptil un urs alb pe nava lui Nansen, înţepenită printre sloiurile banchizei, şi cum a dat iama prin cîini. Istoriseşte cum era să se înece Nansen în apa atît de rece, încît îi tăia răsuflarea şi cum a scăpat. Istoriseşte cum s-a întors în patrie şi cum l-au primit toţi cu urale.

Pe urmă, în zilele de iarnă, întreaga ceată de copii s-a apucat a zidi cu mare gălăgie un urs alb de zăpadă: Fram, ursul polar.

— Staţi! Staţi să-i punem ochii de cărbune! strigă un tovarăş de joacă.

Se repede, se împiedică, se rostogoleşte de-a buşilea şi răstoarnă ursul de zăpadă.

Toţi izbucnesc în hohote. Îl dau pe vinovat de-a tăvalul prin omăt, îl înalţă copăcel şi pe urmă pornesc din nou să clădească alt urs.

Însă fără Petruş treaba merge cam anevoie. Ursul abia se ţine în balamale, iar dacă te uiţi bine, nici nu seamănă a urs. Picioarele sînt prea lungi, capul prea mare.

— Petruş! Petruş, vino să ne ajuţi! Numai tu eşti marele meşter!...

Gata la joacă, Petruş începe a rotunji cu palma capul şi botul lui Fram. El ştie cum trebuie potriviţi ochii de cărbune, ca să-i dea înfăţişarea de adevărat urs polar.

Face cîţiva paşi îndărăt. Priveşte. Clatină din cap şi iar mai are ceva de meşteruit.

În vremea aceasta, alt tovarăş de joacă se plînge, suflînd în pumni:

— Brr! Ce ger e! Am îngheţat... Nici nu-mi mai simt degetele...

Petruş îl ia la rost.

— Poftim! Ce mai voinic!... Rebegeşti de frig la două grade sub zero! Atunci ce-ai mai spune la gerurile de patruzeci şi de cincizeci de grade de la Pol?

— N-aş spune nimic, fiindcă n-am ce căuta acolo. Du-te tu, că tu eşti cu expediţiile polare!...

— Să ştii că am să mă duc!

— Şi ai să rabzi un ger de patruzeci de grade?

— Am să îndur! Nansen şi alţii cum au îndurat! Nu vezi că eu nici nu simt frigul?

Într-adevăr, pînă să ajungă în gheţurile polare, Petruş s-a pregătit de pe acum să îndure gerul. Dimineaţa se freacă pe tot trupul cu zăpadă. Nu mai tuşeşte. Nu mai strănută. Nu mai ştie ce e răceala şi boala.

E un băiat zdravăn şi plin de viaţă. A mai crescut, şi din zi în zi e mai preţuit de prieteni, de tovarăşii de joacă şi de şcoală; a crescut şi în ochii profesoarei. Din cărţile expediţiilor polare a învăţat ce înseamnă să chibzu-iască. Să ia hotărîri repezi. Să nu fugă de răspunderi şi să nu lase nimic la voia întîmplării.

La excursiile din preajma oraşului, în crînguri şi la lac, toţi îi încredin-ţează lui conducerea şi niciodată n-a dat greş.

Ba chiar şi acasă, în gospodăria lor nevoiaşă şi cu multe greutăţi, fraţii şi surorile mai mari nu-l mai socotesc un băieţel cam uituc şi cam încurcă-lume cum era înainte. Au nădejde în el. Ba adeseori chiar îl cheamă:

— Ia dă-ţi părerea şi tu, Petruş! Încearcă, poate ai să nimereşti mai bine, că nu degeaba te îndeletniceşti cu de-alde astea!

Petruş ştie, într-adevăr, să facă noduri marinăreşti, care nu se mai dezleagă nici cu dinţii. Pe vreme de viscol ştie să astupe uşile şi ferestrele, ca să nu se mai strecoare nici o aţă de vînt în casă. Ştie să repare săniuţele, patinele, schiurile cele mai hărăbuite ale băieţilor de pe toată strada. Şi a născocit un soi de tălpige de sfoară şi de nuiele împletite, pentru a merge uşor pe zăpada moale şi pe gheaţă subţire, fară să se afunde piciorul.

Dar acolo unde nu-i poate ţine nimeni piept e tot în povestirile vieţii din gheţurile polare.

Atunci ochii lui sclipitori se aprind şi mai vii. Cu obrajii îmbujoraţi şi cu glasul plin de avîntare face şi pe alţii să trăiască tot ce-a simţit el cînd citea întîmplările.

— Petruş, mi se pare că mai adaugi cîteva ceva şi de la tine... îl incercă un prieten mai neîncrezător. Prea le înfloreşti!

— Adaug de la mine şi înfloresc? se înflăcărează Petruş. Am să-ţi aduc cartea să citeşti cu ochii tăi... Şi încă n-am spus tot!... Ai să vezi...

O singură dată nu i-a venit nici lui să-şi creadă ochilor la început. S-a lămurit numai după ce-a isprăvit de citit cartea din scoarţă în scoarţă.

Într-o zi, fostul profesor, bătrînul pensionar, l-a oprit în stradă. El salutase şi dădea să treacă înainte.

— Stai, Petruş! rosti bunicul fetiţei cu părul bălai. De ce n-ai mai venit pe la noi?

— N-am vrut să vă mai supăr. Am citit doar toate cărţile cu urşi albi şi cu expediţii polare din bibliotecă...

Bunicul fetiţei îl ameninţă glumeţ cu degetul, zîmbind:
— Frumos! Va să zică numai pentru cărţi veneai ? Cînd ai isprăvit cu ele, ai uitat de noi!
Petruş se fîstîci. Îngăimă foarte încurcat:
— Mi-a fost teamă să nu vă plictisesc...
— Din ce în ce mai bine, Petruş! îl dojeni mai departe, cu aceeaşi blîndeţe zîmbitoare, bătrînul pensionar. Cînd ai văzut că mă plictiseşti vreodată? N-am stat întotdeauna de vorbă cu plăcere despre cărţile pe care le citeai?
Băiatul a plecat ochii în pămînt. Nu mai găsea ce să spună.
Se simţea într-adevăr vinovat.
Nici el nu ştia bine cum s-a făcut de n-a mai dat de-o lună pe la fostul profesor şi pe la nepoţica lui cu părul bălai.
Bătrînul îl linişti:
— Haide, Petruş! Nu mai fi necăjit, că nu m-am supărat. Mai supărată e Lilica, nepoata mea. Dar o vom împăca şi pe dînsa. Mi-a părut rău numai că ai pierdut o ocazie. Avem o carte nouă.
— O carte nouă? se însufleţi Petruş.
— Da! O carte nouă...
— Despre urşi albi şi despre expediţiile polare?
— Da. Despre urşi albi şi despre expediţii polare. Dar de data asta cu mult mai interesantă decît celelalte cărţi pe care le-ai citit. Vorbeşte despre marii exploratori şi cercetători ruşi, despre cei care au cunoscut pentru pri-ma oară întinderile nesfîrşite ale nordului îndepărtat.
Frămîntîndu-se din nou pe loc de mirare şi neastîmpăr, Petruş întrebă cu glas rugător:
— Şi mai aveţi cartea? N-aţi dat-o altcuiva?
— Cititori s-au ivit destui. Dar n-am dat-o...
— Mi-o împrumutaţi şi mie?
— La drept vorbind, ai merita s-o dau mai întîi celor care au venit s-o ceară înaintea ta, Petruş! răspunse fostul profesor. Pedeapsa însă ţi-ai luat-o singur, fiindcă, în loc s-o citeşti acum două săptămîni de cînd te-aşteaptă, ai s-o citeşti abia mîine...

— Astăzi, o citesc chiar astăzi! făgădui Petruş cu zor şi cu nerăbdare.

— Bine, Petruş ! Dacă-i vorba aşa, să mergem acasă şi să-ţi iei cartea în primire.

— O citesc în astă-seară şi mîine o înapoiez! repetă Petruş.

— Nu te grăbi cu făgăduielile! îl povăţui fostul profesor. Nu te execut aşa de repede. E o carte pe care va trebui s-o citeşti pe îndelete.

Cu adevărat, cartea pe care a căpătat-o Petruş de astă dată nu mai semă-na cu celelalte. Şi n-a isprăvit-o nici într-o zi, nici într-o seară.

Mai întîi, trei zile, în trei după-amiezi, a citit-o pe nerăsuflate.

Mai apoi, o săptămînă întreagă a citit-o din nou, pe îndelete.

Cartea era groasă, cu litere mărunte şi cu gravuri, cu hărţi şi cu întîm-plări trăite. Iar din fiecare pagină, din fiecare fotografie, din fiecare poves-tire se desprindeau nemaivăzute întîmplări ale vitejilor cercetători ruşi.

Unii căutau zăcămintele din insulele necunoscute odinioară: petrol, căr-bune şi metal. Alţii căutau animalele, plantele şi feluritele făpturi din adîn-cul mărilor reci. Nu lipseau nici cei plecaţi să descopere, păstrate în gheaţă, dihăniile uriaşe de mult stinse de pe faţa pămîntului. Găseau în frigoriferul sloiurilor mamuţi care au trăit acum zeci şi zeci de mii de ani, mai mari şi mai mătăhăloşi decît elefanţii din Arca lui Noe a Circului Struţki. Şi-i găseau păstraţi aşa de bine, ca în ziua dintîi cînd i-a cuprins şi i-a înfăşurat sloiul de gheaţă, încît la vederea lor se repezeau cîinii de vînătoare şi cîinii laponilor să-i sfîşie şi să le înfulece carnea.

Petruş a ridicat ochii la harta bătută în perete.

Urmăreşte cu ochii şi cu gîndul drumul călătorilor ruşi.

Pe urmă, înainte de a pleca la culcare, încă o dată se întreabă:

— Oare în care parte a pustietăţilor acestea de gheaţă va fi nimerit Fram acum? Şi ce-o mai fi făcînd el oare acolo?

XIII. FRAM ŞI-A GĂSIT UN PRIETEN MIC ÎN NOAPTEA POLARĂ

După cele dintîi viscole ale iernii, cerul s-a limpezit dintr-o dată de nori. Vîntul a stat. Bolta nopţii s-a dezvelit înaltă şi albastră, cu sclipet de stele. A fost o minune de altă lume. Rece şi nepămîntească, într-o lume de vis.

Uneori, luna scălda nemărginirea albă cu luciri de sidef. De sidef se întindea şi puntea banchizei. De sidef străluceau zăpezile. De sidef se înălţau piscurile înfăşurate în sloiuri.

Alteori scînteiau numai stelele.

Pe urmă a fîlfîit, pe o jumătate de cer, aurora boreală.

Au mijit mai întîi trei curcubee de toate culorile ştiute şi neştiute. S-au topit unul în altul. S-au desfăcut şi iar s-au unit. Iar din tainica lor arcadă înscrisă pe cer au început să pîlpîie luminile într-un joc tremurător şi fan-tastic. Albastre, roşii şi verzi, violete şi portocalii, galbene şi muiate în purpură, flăcările se ţeseau, se împleteau,

curgeau în draperii de mătase, se desfăşurau şi se atingeau neaşteptat.

O clipă cerul rămînea gol.

Apoi din nou izbucnea hora vrăjită.

Se aprindeau lumini mărunte, de Pom de crăciun. Fluturau fire de beteală. Şerpuiau focuri de rachetă. Gîlgîiau rîuri de aramă, de argint şi de aur topit. Forfoteau puzderii de scîntei. Şi totul se refăcea îndată sub curcubeul arcuit, într-o perdea străvezie, în care lunecau luminile albastre şi roşii, violete şi verzi, galbene şi portocalii.

O muzică depărtată şi dulce, de-abia auzită, plutea în văzduhul sonor. Părea un murmur de clopoţel de cleştar, aşa cum se aud de foarte departe, iarna, zurgălăii argintii ai săniilor. Părea o adiere de strune nevăzute. Părea un suspin al cerului.

Fram privea de pe stînca înaltă jocul fantastic. Asculta muzica nemaiauzită.

Dacă ar fi avut minte omenească, s-ar fi întrebat pentru cine sînt oare toate aceste frumuseţi, în asemenea îngheţate pustiuri?

Aci nu era nimeni să se bucure de măreaţa vrajă a nopţii polare.

Aci, numai întinderi deşarte şi reci, încremenite sub oglinda de gheaţă.

Fram se tîra în adăpostul de sloiuri. Se încolăcea cu botul ascuns în blana pîntecului. Încerca să adoarmă.

Afară se isca din senin viscolul. Norii negri năpădeau luna. Înghiţeau stelele. Stingeau pîlpîirea aurorei boreale.

Se dezlănţuia zăpada vînturată în valuri, se rostogoleau creste de stînci, trosneau gheţurile banchizei. Noaptea era din nou cutreierată de duhurile beznei.

Magia luminii s-a stins.

Reprezentaţia s-a sfîrşit.

Numai viscolul aleargă năuc, urlînd, gemînd, chiuind.

Fram închide ochii şi visează la ţările calde, acolo unde luminile se aprind în fiecare seară răsucite de un buton, unde mai sînt copii care rîd şi roagă pe bunici să le

povestească, la gura sobei, întîmplări minunate din gheţurile polare.

Fram visează şi scînceşte prin somn.

Tot aşa cum scîncea odinioară prin somn, visînd la depărtările acestea pustii, în cuşca de la Circul Struţki.

Atuncea dorea viaţa de aici.

Acum se zgribuleşte, tînjind după viaţa de acolo.

Pe urmă, cînd viscolul s-a ogoit, păşeşte din vizuină, flămînd.

Urşii ceilalţi s-au făcut nevăzuţi. Nu-l mai aşteaptă nici o masă întinsă de-a gata, cînd îi uimeşte sau îi sperie cu tumbele lui. Poate au pornit spre locuri ştiute numai de dînşii, unde în spărturile gheţei îşi mai scot capetele afară turme de foce şi de morse. Poate s-au pitulat în peşteri, cu vînat adunat din vreme, cu masa întinsă sub bot, aşteptînd, pe jumătate amorţiţi, să răsară la marginea cerului soarele polar.

Singur şi chinuit de foame, Fram scotoceşte cotloanele stîncilor. Îl întovărăşeşte numai umbra lui culcată în lumina lunii. Toate urmele de paşi s-au acoperit. Toate erau urme vechi. Nici una nouă.

Numai pustiu.

Numai tăcere.

O lună sticloasă şi neclintită, spre care îi vine să ridice botul şi să urle.

Şi nu mai este nici o măsură a timpului, ca să ştie cît mai are de aşteptat pînă la sfîrşitul nopţii.

Într-un ceas de deznădejde, Fram a luat-o de-a curmezişul banchizei.

E un drum fară capăt. Fără ţintă. Dar pentru Fram n-are nici o însemnă-tate unde îl duce calea de acum. Oriunde, numai să fugă de această singură-tate înfrico-şătoare. Poate că podul de gheaţă leagă un ostrov de alt ostrov. Poate că undeva, departe, se află o insulă cu mai multă viaţă.

Cînd simţea că se pregăteşte viscolul, îşi dura din zăpadă un culcuş ca vai de el. Aştepta ceasuri şi ceasuri să se potolească urgia. Îşi dezmorţea labele degerate

întorcînd spatele aurorei boreale. Era o minune care nu-i ţinea nici de cald, nici de foame.

A mers aşa o săptămînă? Două? Mai multe?

Cine ar fi ştiut să spună?

Uneori îi venea să se lungească jos, pe patul de gheaţă, şi să nu mai ridice capul, istovit.

Apoi îşi zguduia rămăşiţa voinţei. Îşi aduna puterile. Se ridica în două labe să adulmece vreun miros adus de vînt. Vreo adiere de pămînt, de vietate, poate de oameni... Vîntul subţire îi tăia nările. Dar nu-i aducea nici un semn de nicăieri.

Pornea cu paşi împleticiţi spre ţinta necunoscută.

Mergea cu botul în jos.

Nu mai privea înainte.

De aceea n-a tresărit cînd a apărut în bătaia lunei o dungă vînătă. N-a grăbit paşii. Alt ţărm, alt ostrov... Ce putea să-l mai aştepte acolo? Oare va da iarăşi peste urşi care fug de el şi rînjesc? Nu-şi va găsi în sfîrşit un prieten? Ar fi vremea. El nu şi-a pierdut nădejdea...

Urcă, aşadar, ţărmul de sloiuri, fară să privească împrejur. Luna bătea pieziş. Alături de el mergea umbra. Era singura lui tovarăşă în aceste pustiuri, care mai rămăsese să-i ţină de urît.

Cu ea, numai cu umbra sa, a colindat împreună ţările calde. Numai ea singură ştie pe unde au fost amîndoi, ce lume se află dincolo de hotarul nopţii polare, ce dulce e acolo nisipul catifelat, ce grădini se află acolo cu flori de liliac şi cu liliac şi cu iarbă măruntă, ca un pat moale, pentru o umbră obosită care s-a întins la picioare şi vrea să se odihnească.

Lumina lunei cădea pieziş.

Umbra lui Fram îl însoţea, de cealaltă parte, mergînd alături, credincioasă şi nedespărţită, în înfricoşătoarea singurătate a nopţii polare.

Fram, cu capul întors, fară să privească unde calcă, îşi urmărea acum numai mişcările umbrei, alături, pe

pămîntul îngheţat. Ridica el pasul, îl ridica şi ea. Clătina capul, îl clătina şi ea.

Deodată rămase cu laba ridicată.

Cu mersul oprit.

Umbra lui se întîlnise cu altă umbră.

O umbră mai mică, o mogîldeaţă neagră, sărind şi jucînd.

Întoarse capul spre lumina lunei; înălţă ochii să vadă al cărui stăpîn e umbra aceasta nouă şi jucăuşă.

De pe un vîrf de stîncă, în bătaia lunei, un pui de urs alb părea că sare şi joacă.

Dar Fram înţelesese îndată că joaca şi veselia erau numai amăgitoare păreri.

Păţania puiului, acolo sus, era mult mai tristă. Puiul se cocoţase pe vîrful piscului. Numai el ştia cum şi de ce. Şi acum n-avea curaj să coboa-re. Se pleca pe margine; labele începeau să-i lunece, înspăimîntat se agăţa cu ghearele şi se sălta îndărăt. Se clătina în echilibru, să nu cadă peste cap. Scîncea şi tremura de frică.

Pe Fram îl cuprinse veselia, văzîndu-l cît era de mic şi de necăjit.

Se ridică în două labe şi se lipi cu umărul de marginea stîncii.

Şi făcu puiului semn de încurajare:

— Haide, mă puştiule! Dă-ţi drumul fără grijă! Hopla! în viaţa mea am fost deprins cu lucruri mai grele!...

Puiul se codi.

Dar nu arătă nici o frică faţă de Fram. Dimpotrivă, părea foarte bucuros şi nerăbdător să coboare şi să facă mai repede cunoştinţă. Mai frică îi era de înălţimea unde s-a cocoţat.

Fram îi făcu din nou semn cu amîndouă labele:

— Curaj, dimone!... Te prinde bădia în labe, ca pe o minge...

Puiul închise ochii şi îşi dădu drumul de-a hîrîişul pe spate. Fram îl primi în braţe.

Pe urmă îl aşeză poponeţ jos şi se dădu un pas îndărăt, să-l privească în creştet şi să vadă cu cine are de-a face.

Puiul se uita în sus la Fram.

Fram se uita în jos la pui.

— Îmi pari o mutră simpatică! mormăi Fram cu prietenie.

— Şi tu un unchi de ispravă! nu se lăsă mai prejos puiul, mormăind de bucurie.

Apoi, după legea urşilor, se mirosiră bot în bot, ca să se cunoască mai bine.

Puiul mirosi, îşi frecă botişorul de nările lui Fram, îşi permise necu-viinţa să-l lingă şi începu să dea semne de mare fericire.

Acum umbrele lor se amestecau pe zăpadă.

O umbră mică sărea şi dădea tîrcoale unei umbre mari, se topea într-însa, se desfăcea, ca să revină la loc.

Fram îşi netezi noul prieten cu laba pe creştet, cum dezmierda el puii de om, cînd îi chema să împartă bomboanele cu dînşii.

Puiul nu se retrase. Nu mîrîi. Părea foarte dornic şi bucuros de o asemenea alintare.

Înduioşat, Fram îl gîdilă sub bărbie, îl ridică în braţe să-l vadă mai de aproape la ochi. Toată amărăciunea lui se risipi. Găsea, în sfîrşit, o făptură din neamul lui, care nu-i arăta colţii şi n-o rupea la fugă.

— Acum trebuie să-ţi găsim şi un nume! mormăi Fram, aşezîndu-l jos şi privindu-l cu dragoste. Mi se pare că ţi-am şi găsit unul. Fiindcă îmi pari dumneata un ursuleţ plin de neastîmpăr şi fiindcă te-am aflat cocoţat sus, am să te poreclesc „Zgăibărici”. N-o fi prea frumos!... Dar ţi se potriveşte leit după chipul şi asemănarea mătăluţă, scumpe Zgăibărici! Oricum, e mai simpatic decît „Căpăţînosul” !...

Puiul nu ştia că a devenit Zgăibărici, fiindcă nu înţelegea mormăitul lui Fram. Dar se grăbi îndată să-şi schimbe porecla în renume, agăţîndu-se de Fram să-l ia în braţe. Se vede că întîia oară gustase din asemenea plăceri şi dumnealui mai poftea.

— Asta nu! mormăi Fram. Te înveţi cu nărav! Văd că eşti destul de măricel... Nu-i de demnitatea unui pui de urs

să se ceară în braţe. Vrei să te zgăiberi? Poftim sloiul de aci!... Poftim vîrful acesta de stîncă, de dincoace!

Puiul pricepea că nu e rost de cocoţat în braţe. Se împăcă lesne şi cu ideea să rămînă pe jos.

Dar Fram îl privea acum cu o părere de rău în ochi. El era un urs cu multă chibzuinţă de la oameni. De aceea parcă se temea că bucuria lor e prea pripită şi că prietenia lor nu e sortită să dureze prea mult.

Se temea că acuşi are să apară de undeva, de după o stîncă, mama puiului. Se temea că îndată are să se repeadă, rînjind colţii, mormăind, urlînd. Şi se temea că va fi din nou silit să se apere cu acrobaţiile din totdeauna, cu salturi şi piedici, pînă ce ursoaica va luneca în bot şi se va lăsa păgubaşă să lupte cu un asemenea urs-paiaţă.

Iar tot are să sfîrşească aşa cum au sfîrşit toate întîlnirile de pînă atunci.

Furioasă, ursoaica are să se întoarcă pentru a croi vreo două-trei labe puiului, ca să-l înveţe minte şi să nu mai umble lelea fără căpătîi. Pe urmă, are să-i mai aplice şi un picior în spate lui Zgăibărici, zvîrlindu-l cît colo şi mormăindu-i porunca: ,,Fă-o înainte! Te ajung din urmă şi mi te mai scarmăn eu şi între patru ochi!...”

Şi Fram va rămînea iarăşi singur, cu umbra lui, să colinde ca un ciumat pustietăţile polului.

Aşa stătea în două labe şi la aceasta părea că se gîndeşte cu amar.

Zgăibărici îl zgîndări cu laba, mormăind în legea lui:

— Ei, bădie!... Unde ţi-s gîndurile? Ai început să te saturi de mine?

Fram strînse din umeri, cu milă...

— Ce ştii tu? Eşti mic şi prost!...

Puiul păru că pricepe înţelesul mormăitului, căci se amărî foarte, începînd să scîncească uşor:

— E adevărat că sînt mic. Mic şi necăjit, că uite m-am mai lovit şi la cap... Dar nu-s prost de loc! Zău că nu-s prost!...

Poponeţ, în bătaia lunei, se scărpina cu lăbuţa lui în cap, unde avea într-adevăr o zgîrietură nevindecată.

Fram se plecă să vadă ce-l doare. Multe învăţase el de la oameni. Însă nu învăţase de la veterinarul Circului Struţki şi cum se vindecă rănile. Aşa încît se mulţumi să-i lingă rana adîncă, după obiceiul animalelor, în loc să mormăie:

— Hehei! Ştiu eu ce ţi-ar trebui aci, domnule Zgăibăriciule! Puţină tinctură de iod. Te-ar ustura niţel. Ţi-ar cam feşteli blăniţa dumitale cu o pată violetă. Dar într-o săptămînă nu s-ar mai vedea nici urmă de rană, nici de pată... Fără asta are să treacă mai greu. S-o lăsăm să se vindece singură. Deocamdată nu te mai zgîndări acolo cu unghiile! Altfel, să ştii că-ţi schimb numele de Zgăibărici cu Zgîndărici...

Puiului i-ar fi fost totuna, dacă-i rămînea numele de Zgăibărici sau dacă îl va chema Zgîndărici. Nu înţelegea nimic din mormăitul lui Fram. Vorbea altă limbă cu totul neînţeleasă la Pol. Şi pe urmă nu-l ajuta mintea să priceapă în ruptul capului obiceiul acesta al lui Fram, învăţat de la oameni, să dea îndată fiecărei făpturi un nume. Pentru el, orice urs, mare sau mic, căpăţînos, ori nu, e un urs şi nimic mai mult. O vulpe e o vulpe. Un iepure e un iepure.

El n-avea un calendar cu felurite nume în cap.

Avea numai o rană, care îl ustura al naibii şi la care duse din nou laba s-o pipăie.

Fram îi împinse laba în lături, mustrîndu-l:

— Ce ţi-am spus ? Lasă rana în pace!... Mai bine mi-ai povesti cum ai căpătat-o... Aceasta e o zgîrietură adîncă de gheară. Aş pune rămăşag că e de gheară de urs. Ia povesteşte, mătăluţă, cum a devenit cazul!

Zgăibărici scîncea foarte necăjit. Stătea poponeţ şi scîncea. Îi trecuse toată veselia. Nu pricepea mormăitul ursului mare şi bun. Dar avea şi el într-adevăr ceva de spus. O întîmplare cumplită şi plină de peripeţii... Cum s-o povestească însă? Mai bine să meargă la faţa locului.

Ursul acesta mare şi bun are să priceapă singur cum a rămas el orfan şi de ce s-a căţărat el în vîrful stîncii de frică.

Îl trase deci cu laba, aşa cum trag puii de om unchii, de poalele paltonului, să intre în cofetărie.

Fram înţelese.

N-a mai stat să întrebe cum şi ce fel. Au pornit amîndoi la faţa locului. Zgăibărici înainte. Fram după el. Printre stînci, în lumina puternică a lunii se citeau pe zăpadă urme de paşi. Urme de urşi. Erau trei feluri de urme. Două mai mari, aproape egale. Şi urme mai mărunte: paşii lui Zgăibărici, arătînd pe unde a fugit el pînă la stîncă.

Puiul se repezi înainte.

Fram se opri.

În faţa lor, pe zăpadă, se afla întins un trup alb.

Puiul dădu buzna, îşi vîrî capul în blană, sări îndărăt, începu să scîncească şi să dea roată împrejur.

Fram se apropie cu băgare de seamă. Crezu dintru-ntîi că e mama lui Zgăibărici culcată în zăpadă. Se aştepta la ceea ce ştia el că avea să urmeze. Ursoaica sărind în sus. Începînd să mormăie furioasă. Repezin- du-se la el, silindu-l s-o dea peste cap, aşa cum făcea întotdeauna în glumă, fară să-i pricinuiască nici un rău, numai să-i dovedească în doi timpi şi trei mişcări că o luptă cu el nu duce la nici un sfîrşit. Lupta aceasta n-ar fi vo-it-o Fram cu nici un preţ. Ar fi pus capăt scurtei sale prietenii cu Zgăibărici.

Dar ursoaica nu dădea nici un semn de viaţă.

Nu se înălţa să se repeadă, urlînd şi legănînd capul mînioasă.

Fram văzu împrejur, în zăpadă, urmele unei altfel de lupte. Văzu pete de sînge. Şi atunci pricepu jalnicul adevăr.

Mama puiului zăcea moartă. Rece. Sloi îngheţat. Căzuse într-adevăr în altfel de luptă, mai fară îndurare decît bătăliile şăgalnice ale lui Fram.   Într-o luptă cu un alt urs, după cum arătau urmele paşilor.

Puiul se înghesuia cu botul în blana pîntecului unde ştia el că se află izvorul de lapte cald. Izvorul încremenise, secătuit. El nu putea să priceapă minunea aceasta rea, tot aşa cum altădată Fram nu pricepuse întîmplarea cumplită

prin care a rămas orfan, de mult, în alte gheţuri, tot atît de duşmănoase.

Puiul scîncea, gemea, se rostogolea pe jos. Ridică ochii la ursul cel mare şi bun să capete explicare.

Fram îl dezmierdă pe creştet. Îl strînse lîngă el. Îşi amintea de foarte departe, de foarte de mult, ce jalnic e să rămîi orfan.

Mormăind, îl trase după el:

— Nu mai avem pentru ce sta aici!... Acum înţeleg toată întîmplarea. A murit, apărîndu-te!... După ce a răpus-o, ursul te-a fugărit să-ţi facă şi ţie capătul... Aşa te-ai căţărat sus şi numai aşa ai scăpat. Aş vrea însă să dăm peste domnul acesta şi să-i aplicăm împreună o lecţie! Îţi făgăduiesc că n-are să-i fie de loc moale!...

Puiul nu se dădea dus de lîngă leşul ursoaicei.

Fram îl ridică în braţe. Puiul privea îndărăt peste umăr scîncind.

— Ajunge! Fii bărbat! îl dojeni Fram cu blîndeţe. Nu-ţi mai foloseşte la nimic să te vaieţi. Deocamdată, trebuie să găsim ceva de mîncare. Eu sînt deprins cu postul. Pentru tine e însă altceva!

Puiul scîncea, privind mereu îndărăt, peste umăr.

Dar Fram mergea, cu paşi hotărîţi, pe urmele ursului ucigaş.

XIV. FRAM SE LEAPĂDĂ SINGUR DE MICUL SĂU PRIETEN

După un timp, puiul începu să dea semne de nelinişte şi de frică.

Mirosul lui mai tînăr, proaspăt şi neştirbit de viaţa printre oameni şi printre fiarele menajeriei, mirosul lui de vietate liberă şi sălbatică simţise apropierea primejdiei. Recunoştea duhoarea ursului care a ucis şi l-a fugă-rit. Fram încetini pasul.

Luna revărsa peste aceste locuri şi aceste întîmplări o lumină tainică, îngheţată şi de o limpezime cum numai în ţinuturile polare se află.

Se desluşea pe zăpada albăstruie fiecare urmă, citeaţă ca un desen subţire pe-o coală de hîrtie.

Urme, şi din loc în loc picuri de sînge.

Puiul scînci uşor. Fram îi astupă botul cu laba. Puiul luă aminte şi tăcu.

Acum paşii lui Fram se prelungeau mlădioşi şi fară scîrţîit pe zăpadă, ca paşii tigrilor de Bengal, cînd se apropie de pradă.

Aşeză puiul jos.

Frecîndu-i nările cu botul, Fram îi mormăi în şoaptă ceea ce în cuvinte omeneşti ar fi sunat:

— Acum stai liniştit, piciule! Nu te mişca! Să nu-ţi aud glasul! Aşteaptă!... Şi dacă n-are să-ţi placă, atunci să nu-mi spui mie pe nume...

Fireşte, puiul nu pricepea mormăitul lui Fram în limba lui străină, învă-ţată printre oameni. Poate nici Fram nu voia să spună neapărat chiar aceas-ta, cuvînt cu cuvînt, fiindcă, oricît era el de dresat, nu căpătase darul vorbi-rii şi nici n-avea o minte omenească să cugete chiar ca un om.

Dar puiul a rămas neclintit locului.

Pentru povestea noastră, atît e destul.

A rămas locului, ţinîndu-şi răsuflarea şi ascultîndu-şi ticăitul inimii.

Fram dădu ocol unui perete de stînci. Apăru înaintea ursului ucigaş, pe neaşteptate, în două labe. Făcuse ocolul după vînt, să aibă adierea subţire dimpotrivă.

Celălalt ridică ochii. Mai mult mirat decît supărat, îşi clătină în dreapta şi în stînga capul. Mormăi. Poate simţea un fel de dispreţ pentru Fram.

Îl vedea subţire şi jigărit. Un urs rupt de foame. El era voinic şi sătul. Nu de mult îşi încercase puterile. Îi era silă să se mai măsoare şi cu o ase-menea arătare de urs.

În mormăitul lui surd poruncea jigăritului să-şi vadă de drum. Îl povă-ţuia să se socoată mulţumit că scapă atît de ieftin şi că l-a găsit în toane bune.

Dar Fram părea că n-a priceput nimic din această ameninţare. Venea către dînsul fară să mormăie, fară să arate semne de sfială.

Înainta încet frecîndu-şi labele de dinainte, pocnind în palme, aşa cum făcea el în arena circului cînd invită atleţii să încerce o luptă de box.

Atîta încredere şi obrăznicie nu mai pomenise ursul ucigaş.

Era o cutezanţă care se cuvenea numaidecît pedepsită.

Se încordă în labe şi se năpusti cu ghiuleaua capului în pîntecul lui Fram. Aşa cel puţin îşi făcuse socoteala. O lovitură fară greş, care dă întotdeauna vrăjmaşul peste cap. Dar ghiuleaua nu se opri în nimic. Nu întîlni nici un trup de vrăjmaş. Lovi în aer. Fram se răsucise sfîrlează.

Acum aştepta.

Celălalt căzuse în bot.

Se ridică uşurat. Se scutură. Mugind de mînie, se înălţă în două labe şi se întoarse să-şi prindă duşmanul de mijloc, să-i ferfeniţească beregata cu dinţii, să termine în cîteva clipe cu el.

Fram îl lăsa să se apropie. Se prefăcu a se da îndărăt, cuprins de frică.

Apoi, pe nevestite, îl lovi cu laba de jos în sus sub bărbie, cum învăţase la circ. Cranţ! Ucigaşul îşi muşcă limba. Nu mai văzu înaintea ochilor de furie şi de durere.

Urlînd întinse labele să cuprindă grumazul lui Fram. O piedică şi un genunchi în burtă îl culcară cu botul în pămînt. Fram îi sări în spate, îl apucă cu amîndouă labele de ceafă şi începu să-l izbească regulat, fără grabă, cu nările în gheaţă. O dată, de două ori, douăzeci de ori.

Celălalt urs se zvîrcolea, urla, cerca să se ridice de jos, să se scuture de greutatea din spate. Dar loviturile îi umpleau ochii de lacrimi, îl ameţeau, îi sleiau toată puterea.

De după peretele de stîncă, puiul cel mic, Zgăibărici, privea cu înfricoşare lupta aceasta ciudată, cum nu intra în orînduielile de la Pol. Nu-şi putea stăpîni neastîmpărul. Se repezi şi el, începînd să muşte de labele ursului ucigaş, să tragă din blană şi să mormăie. Ar fi vrut să-l vadă mai repede nemişcat, întins leş pe gheaţă, aşa cum răpusă a rămas mama lui, cu ochii sleiţi şi cu izvorul laptelui secat.

Fram însă părea că n-are gînduri aşa de ucigaşe. Voia numai să-şi scoată adversarul din luptă. Numai să-i moaie puţin colţii... şi se vede că-i muiase atît de bine, încît pe cîţiva i-a şi cam sfărîmat.

Apoi, socotindu-şi datoria împlinită, Fram se ridică de pe grumazul ursului ucigaş.

Celălalt încercă de îndată să se mai năpustească iarăşi şi iarăşi să muşte. Fram îl învîrti de ceafa, trimiţîndu-l cu botul în peretele de stîncă.

Ursul aşteptă să se dezmeticească. Mormăi şi se repezi din nou.

Fram repetă mişcarea. Şi tot aşa de trei ori, izbindu-l în acelaşi loc, pînă cînd celălalt nu mai pofti nimic.

Rămase ghemuit, frecîndu-şi botul însîngerat cu labele, urlînd şi nepricepînd ce s-a întîmplat cu el.

Fram chemă puiul şi porniră alături la drum.

În urma lor, urletele şi gemetele ursului cu dantura ştirbă pe-alocuri mai răsunară multă vreme în noaptea deşartă.

Dar Fram n-avea urechi să le audă.

Făcuse dreptate după judecata lui.

Ochii puiului, care lipăia mărunt lîngă Fram, păreau că-l întreabă cu o mirare nedumerită:

— De ce nu l-ai ucis, cum a omorît el pe mama? Ce fel de luptă este aceasta? Ce fel de urs eşti tu? N-am mai văzut niciodată asemenea luptă şi asemenea urs!...

Pe urmă ridică nările, adulmecă vîntul şi începu să mormăie de bucurie.

— Ei, ce este? îl întrebă Fram în limba lui, împingîndu-l prietenos cu botul. Ce-ţi miroase ţie acolo?

— Ceva bun... Carne... Osînză! răspunse mormăitul lui Zgăibărici.

În aceste pustiuri puiul de urs era mai pregătit pentru viaţa cea liberă şi primejdioasă decît Fram. Mai repede adulmecă din vînt o adiere de pradă. Mai repede presimte primejdia.

Mirosul lui Fram e mai slab şi adesea îl înşală. L-a pierdut. L-a lăsat acolo, în menajeria cu o sută de mirosuri de alte o sută de animale. Din această pricină şi din altele nenumărate foamea l-a chinuit pînă acum, ca pe cel din urmă pomanagiu la ospeţele Polului.

Fram mergea gînditor, legănîndu-şi capul. Puiul îl trăgea cu dinţii de blană, îndemnîndu-l să grăbească pasul:

— Hai, bădie!... Vezi că ne iau alţii înainte! Eu tot nu pricep ce fel de urs eşti tu!...

Cînd simţi mirosul aproape, o luă înainte la fugă, căzînd de-a buşilea şi ridicîndu-se.

Într-adevăr, nu-l înşelase nasul lui subţire...

Aproape de ţărm, pe-un povîrniş cu o gură de peşteră, se afla coşcogea morsă îngheţată; vînat tîrît la adăpost. Şi în gura peşterii, alta. Amîndouă abia începute. Încolţite în cap şi la gît. Provizia de iarnă şi de noapte a unui urs prevăzător şi econom.

— Mi se pare că am dat peste prăvălia Ştirbului! mormăi, vesel, Fram. Aceasta-mi pare o treabă destul de bună! Pînă la ziuă, adică pînă la primăvară, ne putem ospăta din belşug.

Puiul nu mai aşteptase invitaţia. Năvălise cu colţii lui mici, încă de lapte. Se trudea să rupă din pielea groasă, îngheţată şi lucie. Trăgea. Dinţii lunecau ca în sticlă. Cădea de-a rostogolul peste cap. Se ridica mormăind şi apuca iar. Se căţăra deasupra leşurilor, fiindcă nu degeaba îl chema pe el Zgăibărici!

Mormăia, fosăia pe nări, scotea nişte răcnete ciudate de lăcomie şi de ciudă. După cît tărăboi facea, s-ar fi spus că are de gînd să înfulece din două înghiţituri amîndouă maldărele de carne şi de slănină. Dar dinţii nu prindeau în nimic şi Zgăibărici venea mereu peste cap.

— Asta-i mare istorie! mormăi el, aşezîndu-se poponeţ şi privind către Fram. Învaţă-mă tu ce să fac! Mie îmi pare o chestie îngrozitoare.

Era atît de necăjit şi mutra lui mucalită era aşa de simpatică, încît Fram se hotărî să-i dea o lecţie învăţată de la oameni, care să-i slujească pe viitor.

Mai întîi sfîşie două bucăţi din pîntecul unei morse. Două bucăţi îngheţate, să sfarmi pietre cu ele. Pe urmă se culcă deasupra, să le încălzească în blana pîntecului. Puiul nu mai pricepea nimic. Încercă să-i bage botul dedesubt. Vedea întîia oară un urs alb clocind.

Dar după un timp, cînd Fram scoase bucăţile calde şi moi, Zgăibărici recunoscu, fără înconjur, că prietenul lui mai mare nu era numai bun la inimă şi meşter la luptă. Recunoscu şi că mai ştia şi o sumă de drăcării, care de care mai iscusite, cum nu s-au mai pomenit în lumea urşilor de la Pol.

Se ospătară în lege. Se şterseră la bot. Zgăibărici, ridicat în două labe, întrebă din ochi:

— Ei, bădie? Acum, încotro o mai pornim?

Învăţăturile lui Fram nu erau însă isprăvite. Mai avea ceva de adăugat.

Intră pe gura peşterii. O cercetă pînă la fund. Îi păru un adăpost potrivit pentru dînşii şi pentru hrană. Trase din greu cele două leşuri. Le aşeză la fundul peşterii. Pe urmă tăbîrci un bolovan uriaş de gheaţă să astupe intrarea. Aşa, aveau acum şi uşă.

Cînd termină îşi scutură labele.

Mormăi:

— Cred că a venit vremea culcării... Uite, apune şi luna!

— Ba mie nu mi-e somn de fel! vesti în limba lui Zgăibărici.

— Ţi-o fi, nu ţi-o fi, cît ai să stai cu mine, să ştii că vorba mea e lege! Ţi-o spun odată pentru totdeauna!...

Acestea fiind spuse în mormăitul lui, Fram înşfacă puiul de ceafă şi intră cu el, de-a-ndăratelea, în peşteră, la culcare. Trase sloiul în chip de uşă.

După cinci minute, puiul dormea sforăind, cu botul ascuns în burta lui Fram.

Aşa s-a legat prietenia lor care a durat cît noaptea polară.

Provizii aveau berechet. În timpul furtunilor şi viscolelor astupau gura peşterii. Cînd apărea din nou luna pe cerul senin, plecau în cercetare.

De două ori întîlniră ursul ucigaş. Rătăcea împleticindu-se, slab şi jigărit, îndată ce-i zări, se furişă după stînci şi se făcu nevăzut.

Nu mai avea nevoie de a doua lecţie. Poate mai dăduse peste alţi urşi, poate mai încercase vreo luptă şi înţelesese că puterile lui s-au dus o dată cu dinţii.

Pe urmă cerul începu să se înălbăstrească. Stelele se topiră una cîte una. La marginea răsăritului se ivi geana de foc.

Se apropiau dimineaţa şi primăvara polară.

Zgăibărici crescuse, prinsese putere; dolofan şi căptuşit în blana lui de iarnă zburda de bine. Nu-şi mai găsea astîmpăr. Dar nu ieşea din porunca prietenului mai mare, chibzuit şi bun.

Îndată ce mormăitul îl chema îndărăt, venea să se strîngă la picioare, dînd din coada scurtă şi caraghioasă.

Era isteţ nevoie mare. Se anunţa vînător de mîna întîi. De cîteva ori, prinzînd de veste că vulpile albe dau tîrcoale peşterii, ademenite de mirosul dinăuntru, se repezise

curajos şi mîncase flocăială. Însă vulpile i-au simţit şi ele colţii. Îşi luaseră tălpăşiţa şi nu s-au mai întors.

O dată cu dimineaţa se dezlănţuiră furtuna şi viscolul dinaintea primă-verii. Urgia a durat poate o săptămînă.

Cînd viscolul s-a potolit şi s-a limpezit zarea, soarele se înălţase deasu-pra orizontului de-un stat de urs.

Sufla un vînt molatic şi călduţ. Gheţurile se desfăceau, lăsînd la ţărm fîşii de apă adîncă şi verde.

Sosiră cele dintîi rîndunele polare, apoi cei dintîi pescăruşi argintii şi verzi. Sosiră şi acele păsări rare între toate, care se numesc pescăruşii lui Ross, au spatele albastru, pîntecele trandafiriu şi un guler negru catifelat în jurul gîtului.

În vremea aceasta, întorcîndu-se de la ţărmul mării, au întîlnit şi a treia oară ursul ucigaş.

Era acum numai o umbră. Se tîra, cădea de-a buşilea, se ridica şi făcea cîţiva paşi, se împleticea din nou.

Cînd îl văzu, nu mai dădu nici un semn de spaimă. Nici nu încercă să fugă.

Poate îi erau toate totuna.

Poate se tîra acolo unde a fost odată culcuşul lui, în peşteră, să aştepte somnul cel mare şi veşnic.

Puiul se repezi cu mormăituri înfricoşate. Începu să muşte, să smulgă din blană: el mai avea încă o datorie veche de plătit. Celălalt nu se apăra. Se clătina şi căuta cu ochii locul unde să cadă.

Atunci săvîrşi Fram o faptă pe care puiul n-a putut s-o înţeleagă niciodată. Dintr-o mişcare l-a smuls de lîngă umbra ursului ucigaş cu un mormăit supărat. Din a doua mişcare l-a ridicat de ceafă şi l-a aşezat pe-o piatră sus, acolo unde era locul lui Zgăibărici. Cu a treia mişcare i-a făcut semn din labă să se astîmpere, dacă vrea să nu aibă de-a face cu dînsul.

Pe urmă s-a îndreptat spre Ştirb.

Ucigaşul s-a întins cu botul pe labe. A închis ochii. Învăţase pe soco-teala lui ce fel de luptă cunoaşte ursul acesta ciudat. A închis ochii şi aştep-ta să-l apuce de gît şi să-l izbească iarăşi în gheaţă cu botul.

Dar laba lui Fram nu-l apucă de ceafa. Nu-l zgîlţîi să-i facă din bot ciocan pentru sfărîmat pietrele. Îl împinse cu milă. Ştirbul gemu, cerîndu-şi iertare.

Fram mormăi, parcă spunînd:

— Ridică-te! Nu vezi că nu-ţi vreau nici un rău? Ridică-te şi hai după mine!...

Celălalt urs tremura, cu ochii închişi, scîncind.

Fram îl rostogoli, îl apucă în cîrcă aşa cum îl căra el pe August cel prost de jur împrejurul arenei, spre veselia galeriei. Îl prinse în cîrcă şi merse cu el pînă la peştera rămăşiţelor de morsă. Acolo îl culcă cu botul în sloiurile de carne. Ştirbul deschise ochii, gemînd. Lărgea nările sfîrtecate. Se lingea pe botul strivit. Încercă să muşte din hălcile de gheaţă. Gingiile moi lunecau. Şi nu se putea înălţa pe picioare, să smulgă o bucată, scutu-rînd din cap cum facea altădată, cînd era zdravăn şi cu dantura întreagă. Fram îl dădu la o parte. Ştirbul se ghemui fricos, gemînd. Nu intra în priceperea lui ceea ce-i vedeau ochii.

Ursul de circ rupsese o bucată din leşul morsei. O încălzi un timp sub burtă. Cînd o socoti destul de moale, i-o aşternu sub nas. Flămîndul prinse să molfaiască. Mesteca încet, aşa cum mestecă moşnegii fară dinţi. Nu mai ştia acum ce-l aşteaptă. Deocamdată, minunea era aceasta. Căpăta de mîn-care! O căpăta, bucată caldă şi moale, chiar din labele celui de la care aştepta moartea. Cînd sfîrşi de înghiţit, înălţă ochii cu frică.

— Ce mai pofteşti acum? mormăi Fram, pierzîndu-şi răbdarea. Cred că nu-ţi închipui că am să stau toată viaţa lîngă tine şi să te dădăcesc! Ai învăţat ce ai de făcut. Acum rămîi sănătos!

Fram se îndreptă spre ieşirea peşterii.

Din urmă, Ştirbul privea încă buimac. Poate credea că totul a fost numai o viclenie. Poate se temea că ursul cel năzdrăvan are să se întoarcă, năpustindu-se asupra lui să-i reteze beregata cu colţii.

În gura peşterii, Fram găsi puiul de urs iţindu-se să vadă ce se petrece înăuntru. Dar nu dădu nici o

însemnătate acestor iscodiri. Uitase că ia poruncit să rămînă cocoţat pe meterezul de stîncă, unde îl aşezase.

În toane bune, îi făcu semn puiului să se pregătească de drum. Părăseau aceste locuri. Lasau peştera pe seama Ştirbului. Lumea era largă. Sosise primăvara. Se mai găsea loc pentru dînşii pe aiurea. Puiul merse o postată de drum alături. Trăgea însă mereu cu ochii îndărăt. Cu încetul, se lăsă să rămînă în urmă. Fram nu prinse de veste pînă tîrziu.

Cînd se uită după el, puiul nicăieri! Se opri... Îl chemă cu un mormăit aspru... Nici un răspuns! O luă înapoi, pe semnele urmelor mărunte. Pe măsură ce înţelegea încotro duc aceste urme, grăbi paşii. O nelinişte intrase în el. Urmele se pierdeau în gura peşterii.

O clipă ascultă. Nu se auzea nimic. În loc să-l bucure, tăcerea aceasta îl nelinişti mai adînc. Dădu buzna înăuntru.

Puiul se lingea liniştit pe bot. Ştirbul zăcea întins, cu ochii căscaţi, cu o muşcătură la gît.

Puiul făcuse dreptate, după legea lor, a sălbăticiunilor de la Pol.

Avea o datorie veche de plătit. O plătise.

Acum se lingea pe bot.

Întîia pornire a lui Fram a fost să-l scuture bine, să-i dea o lecţie pe care s-o pomenească toată viaţa, aşa cum primise el lecţii de la dresorul Circului Struţki cînd era un pui de urs sălbatic şi prostănac.

Ridicase laba.

Dar în ochii puiului se afla o atît de nevinovată mulţumire de isprava săvîrşită, încît Fram rămase cu laba ridicată în aer.

O coborî moale, fară să-l lovească.

Poate dreptatea cea adevărată fusese cea pe care o găsise puiul de capul său. Era o dreptate ca pentru aceste locuri. Pentru puiul cel alb viaţa abia începea. Avea să fie lungă şi avea să se petreacă aici, după orînduielile de aci.

Fram îl împinse cu un picior în spate, mormăind morocănos:

— Haide! Ţi-ai făcut pofta! Acum, ia-o înainte!...

Cînd ieşiră, amîndoi au privit îndărăt, la stîrvul întins lîngă rămăşiţele de morsă.

Fram, cu o privire parcă omenească în ochi.

Puiul, cu ochii sclipind de mîndrie.

Au mers mult, colindînd insula. În drumul lor au dat peste alţi urşi, ospătînd din trupul focelor proaspăt vînate în ochiurile de apă. Fram golea locul cu vechiul lui mijloc, care-l scutea de orice bătălie, de muşcături, de trînte şi labe zdrobite pînă la os. Se ridica în două labe, saluta, făcea tumbe, se apropia într-o morişcă de salturi mortale.

Ursul străin o rupea la goană. De departe, se oprea să privească îndărăt, uimit, la această dihanie.

Uimit, privea şi puiul de urs.

Aceasta întrecea tot ce învăţase el de la prietenul lui mai mare şi cu atît de ciudate obiceiuri.

Îi plăcea. Era ceva vesel, nemaivăzut şi menit să bage spaima în urşii cei mai puternici, fără nici o bătaie de cap. Era ca o vrajă. Ca un semnal tainic. O labă la frunte, o tumbă, o morişcă de salturi, paşi legănaţi de vals... şi masa, gata întinsă!

Ospătau şi lăsau rămăşiţele de prisos în urmă. Ştiau că aiurea vor găsi altă masă, cu preţ tot atît de ieftin. Ostrovul era plin de urşi.

Toţi păreau vînători vrednici şi iscusiţi. Pe cei doi tovarăşi nu-i ameninţa grija foamei.

Puiul, cum începea să miroasă cu nările ridicate un ospăţ pe aproape, dădea semnalul. Apoi trăgea cu coada ochiului să prindă mai amănunţit unde sta ascunsă taina lui Fram de pune atît de repede pe goană urşii cei mai spătoşi şi colţoşi. Îi părea din cale-afară de nostimă năzdrăvănia.

Din ce în ce mai înveselit privea la fuga ursului cu înghiţitura în gît şi la minunarea cu care se oprea buimac să se mai uite o dată în urmă la năzdrăvana şi spăimoasa arătare.

Soarele se înălţa încet spre mijlocul cerului.

Din nou, pe oceanul desfundat de banchiză, treceau spre zare sloiurile plutitoare ca tainice nave fară pînze, fără vîsle şi fară vîslaşi.

Fram se oprea uneori pe un capăt de stîncă. Cerceta îndelung depărtările. Se uita la puiul de alături. Se uita îndărăt la insula plină de urşi şi vînat. Îl muncea îndelung tot mai des o pornire. Încă nelămurită, încă tulbure.

Odată, la picioarele lor, jos, sub ţărm, pe-o lespede lată, linsă de valuri, se sorea un pui de focă. Era mic, rotund, lucios. Îl urcase foca, împingîn-du-l cu botul. Pe urmă foca se scufundase în adînc, să pescuiască şi să-i aducă hrană vie.

Zgăibărici înălţă ochii spre Fram. Peste cîteva clipe îi coborî. Dădu semne de neastîmpăr.

Fram întîlni, de acolo, de sus, privirea mirată, rotundă şi nevinovată a puiului de focă.

Dar întoarse ochii.

Acum parcă ştia ce are să se întîmple. Parcă ştia ce trebuie să se întîmple, şi el nu mai putea opri.

Zgăibărici, sprinten, se lăsă să lunece, pe fundul pantalonilor albi, pînă jos. De acolo zvîcni, apucă cu colţii puiul de focă, trosnindu-i oasele capului.

La marginea apei, foca bătrînă se zvîrcolea cu monturile scurte să salte mai la mal, să-şi apere puiul. Cînd izbuti, Zgăibărici era sus, la jumătatea ţărmului înalt tîrînd de-a-ndărătelea vînatul după el.

Foca gemea, plîngea, se tînguia jos.

Puiul de urs începuse să spintece prada şi mormăia mulţumit de întîia lui izbîndă de vînător.

Apoi, sătul şi lingîndu-se pe bot, dădu tîrcoale în jurul lui Fram.

Fram îndreptă ochii în altă parte, să nu-l vadă. Ştia că din clipa aceea ceva îl îndepărta pentru totdeauna de prietenul lui mic şi crud; crud fară să-şi dea seama, fiindcă aşa cerea legea pustiurilor îngheţate.

După puţină vreme, Fram avu alt prilej să cadă la gînduri. De astă dată o privelişte hotărîtoare.

Dormise întins la soare. Se deşteptase după un vis, care, ca toate visuri-le lui de acum, îl purtase iarăşi prin lumea depărtată a oamenilor.

Zgăibărici nu se vedea nicăieri. Cînd aţipise, se lungise şi el alături. Acum, nici urmă!

Trosnindu-şi oasele, se ridică să-l caute. În dreapta nimic, în stînga nimic. Merse spre vîlceaua unde susura pe gheaţă o şuviţă subţire de apă topită de sloiuri.

Acolo se opri cu răsuflarea tăiată.

Zgăibărici se ascunsese, să repete singur paiaţeriile lui Fram. Saluta cu laba la tîmplă. Mergea în paşi de vals. Se chinuia să izbutească măcar un singur salt mortal, îşi facea vînt. Cădea în bot. Încerca din nou, cădea pe spate. Se încăpăţîna şi luneca de-a dura.

Cînd simţi privirea lui Fram, scoase un mormăit bucuros.

Se aştepta poate la felicitări.

Înaintă în două labe, salutînd şi răsucindu-se în vîrful labelor, în tururi de vals. Pe urmă se opri, cu palma în salut milităresc. Prietenul lui mai mare nu putea să fie decît prea încîntat de asemenea elev isteţ şi sîrguin-cios.

Dar prietenul mai mare al lui Zgăibărici îl înşfăcă de ceafă, îl ţinu spînzurat în văzduh şi începu să-i care cu nemiluita tălpi de picioare în spate. Nu unul, nu două. O duzină de duzini.

Puiul se zvîrcolea, mîrîia, schelălăia. Fram îi trăgea înainte, pînă ce osteni. Apoi îl apucă de ceafă cu laba cealaltă, îl întoarse cu faţa şi îl mai alintă cu altă duzină de duzini de palme.

Cînd îi dădu drumul jos, Zgăibărici căzu plăcintă.

Nu mai avea glas nici să se vaiete.

În mormăitul lui mînios, Fram îl întreba:

— Acum cred că ai înţeles: te las să faci orice. Fă-ţi viaţa ta, aşa cum sînt legile vieţii de aici. Dar nu te preface într-o paiaţă ca mine! Numai aceasta nu vreau. Unul ajunge! Un bufon la Pol ajunge...

Puiul se tîra la picioarele prietenului mai mare, gudurîndu-se şi cerînd iertare, pentru o vină pe care nu o înţelegea.

Se ţinu apoi pe urmele lui Fram, fricos şi de departe. Cînd se oprea Fram se oprea şi el. Cînd pornea, pornea şi el.

Ar fi vrut să-l împace şi nu ştia cum. Ar fi vrut să-şi ceară iertare şi nu ştia pentru ce.

Poteca, poteca lor pe care au bătătorit-o de atîtea ori în zăpadă, împreună, ducea la ţărm.

Fram păşea îngîndurat, cu capul în jos.

Hotărîrea din el se limpezise. Poate îl durea această hotărîre. Se despăr-ţea de singura făptură din neamul lui de care se putuse apropia în asemenea pustiuri. Dar pentru soarta puiului era mai bine aşa. Îl lăsa în puterile lui. Era isteţ, curajos, se anunţa iscusit vînător. Era pregătit pentru această viaţă.

Alături de dînsul ar ajunge şi el un bufon. Un urs de nimic. Un August cel prost al gheţurilor polare.

Grăbi paşii.

De sus, de pe muchia ţărmului, se deschidea oceanul verde şi larg, cu sloiurile plutitoare depărtîndu-se dintr-o zare, dintr-un necunoscut spre alt necunoscut, ca tainice nave fără pînze, fără vîsle şi fară vîslaşi.

Un sloi se oprise jos, ancorat de-un colţ de stîncă. Se legăna gata să plece. Îl aştepta.

Fram nu privi îndărăt.

Îşi dădu drumul să lunece. Sări pe puntea plutitoare. O desprinse de ancora stîncii, o împinse cu piciorul.

Sloiul se legănă, se răsuci pe jumătate învîrtit de curent. Pe urmă, prins în larg, luă calea tuturor navelor în drumul lor tainic, fără pînze, fară vîsle şi fără vîslaşi. Un sloi plutitor cu un urs alb, singur, zgribulit, cu spatele întors spre ţărm.

Sus, puiul alerga dintr-un capăt în altul, chema, scîncea, întindea gîtul. Îl striga pe Fram să se întoarcă îndărăt, să-l ia şi pe dînsul.

Dar Fram, sloi alb şi neclintit pe sloiul alb plutitor, nu mai privea în urmă.

Puiul se opri şi el. Se prefăcu şi el într-un mic sloi neclintit, pe muchia ţărmului. Nu mai gemu. Nu mai scînci.

Privi pînă cînd sloiul plutitor, cu umbra cea albă, se făcu mai mic, tot mai mic, tot mai mic, pînă cînd se topi pe linia verde a zării.

XV. NANUC

Oceanul era verde-cenuşiu, rece, spăimos, fără nimic din albastrul molatic şi dulce al mărilor calde.

Chiar în lumina strălucitoare a soarelui din ziua cea lungă, polară, care ţine o jumătate de an, chiar în acea orbitoare lumină, frumuseţea lui rămîne sălbatică şi plină de nelinişte. Aşa ne povestesc toţi călătorii. Toţi.

De cîte ori s-a rătăcit vreunul în aceste singurătăţi, poate zece ceasuri, poate douăzeci, poate o săptămînă, a simţit la început minunarea pentru asemenea măreaţă şi neobişnuită privelişte.

Era ceva nou. Rar. O frumuseţe străbătută de un fior. Soarele neclintit pe cer. Razele tremurînd jucăuşe pe valuri mărunte ca razele de argint. De jur împrejur, zarea rotundă şi netedă, fară nici o dungă de ţărm.

Nici o corabie alta. Nici o luntre alta. Nici o suflare omenească alta. Numai nemărginirea apelor verzi, pe care lunecă singuraticele sloiuri pluti-toare, mînate de curent

spre miazăzi, ca tainice nave, fără pînze, fără vîsle, fară vîslaşi.

Şi arareori pe cer, doar singuratice stoluri de păsări, venind nimeni nu ştie de unde, ducîndu-se nimeni nu ştie unde, trecînd cu foşnet de aripi de la o zare spre cealaltă zare.

Este o frumuseţe şi aceasta. Plină de taină, de nelinişte.

Dar după o săptămînă această frumuseţe începe să apese sufletul. Se preface în chin. Totul pare înfricoşat şi fară scăpare, ca în visurile cele rele care-ţi înăbuşă răsuflarea.

Mereu acelaşi soare neclintit în mijlocul cerului. Mereu aceeaşi sclipire măruntă a luminii în solzii valurilor. Mereu zarea deşartă. Mereu numai sloiurile plutind din necunoscut spre alt necunoscut.

Ochii osteniţi şi sătui de neschimbata privelişte cer altceva nou.

O corabie să apară. Un ţărm. Să auzi glasuri omeneşti? Ce minune! Să ancorezi la un mal cu nisipul moale şi cald, cu grădini şi cu viers de privi-ghetori? Ce vis cu neputinţă!

Aici e pustietatea aspră a oceanului polar.

Aici domnesc singurătatea şi gerul. Chiar lumina orbitoare te-apasă. Ai vrea-o altfel. Lumină de răsărit, de apus, de toamnă, de primăvară. Nu veş-nică amiază de-o lună, cu soarele ţintuit în bolta albastră; soarele rece, sclipitor, cu dinţi.

Dacă o schimbare se întîmplă cîteodată, ea se numeşte furtună, viscol sau ceaţă.

Atunci, tot cerul se învăluie în perdea de ninsoare. Iar din ceaţă sloiurile plutitoare apar şi dispar, ca multe şi nelămurite umbre din altă lume: din lumea lor, a umbrelor.

O asemenea ceaţă a acoperit soarele, în vremea cînd Fram se depărta pe corabia lui de gheaţă. S-a lăsat deodată, împresurînd sloiul, astupînd cerul, ascunzînd marea. O perdea vătuită, albă, nepătrunsă, înăbuşind chiar clipotul apei. Fram s-a încolăcit pe patul de gheaţă şi a închis ochii.

Îi era totuna.

Pe cer senin sau pe ceaţă, sloiul lui plutitor avea să-l ducă mereu şi mereu tot spre pustiuri. Ar fi vrut să doarmă mult, mult, să se deştepte cu sloiul oprit sub un ţărm verde, cu pajişti şi flori, cu oameni şi muzici, cu grădini şi poteci unde se joacă, pe nisipul bălai, copii în straie albe, şi albastre, şi roşii, fugărind după cercuri.

Dar aceasta era cu neputinţă. Îi apăreau toate numai prin vis.

Şi prin vis din nou se afla în mijlocul arenei, la Circul Struţki, întîmpi-nat cu aplauze şi urale. Din nou îşi regăsea prietenul lui, pe August cel prost, cu nasul de gogoşar şi cu părul cărămiziu, cu care se întrecea în salturi mortale şi tumbe. Din nou simţea dezmierdarea blîndă a unei mîini prietenoase în blana albă. Auzea cuvinte. Le înţelegea rostul. Vedea degete delicate de copil, întinzîndu-i cu bunătate şi cu sfială un coşuleţ de bom-boane sticloase. Se vedea chemînd, cu semne, alt copil, să împartă darul. Acolo era iubit şi înţeles. Aici unde mai putea oare să-l ducă sloiul tîrît de curent?

Îşi lăsase un prieten în urmă, un prieten mic, caraghios, isteţ, credincios.

Se rupsese de dînsul ca să nu-i tulbure orînduiala unei vieţi pentru care a fost născut: simplă, sălbatică şi aspră, după legile Polului.

Acum era din nou singur.

Dacă sloiul s-ar fi oprit chiar peste o clipă sau tocmai peste o săptămînă la ţărmul unui ostrov, ştia că viaţa lui are să fie oriunde la fel în asemenea pustiuri. Un August cel prost al urşilor albi. O paiaţă, care îmbătrîneşte singură. Un bufon nefericit care nu mai are drept la nici un prieten, fiindcă lîngă dînsul prietenii se simt ispitiţi să-i înveţe paiaţeriile; iar atunci nu mai sînt nici urşi albi dresaţi de la circ, nici urşi albi sălbatici de la Pol, ci numai un amestec fără nici o noimă.

Fram pirotea pe sloiul plutitor, împresurat de ceaţă, într-un amestec de somn şi de visuri ceţoase.

Cîteodată, o umbră uriaşă se desprindea din negură şi rămînea în urmă. Poate un ţărm. Poate alt sloi mai mare şi

mai greoi. Cu pleoapele numai pe jumătate deschise, Fram nu simţea nevoia să se înalţe şi să meargă la marginea corăbiei lui de gheaţă, să vadă ce nălucă a lăsat îndărăt.

Pirotea. Visa la lumea de departe, cu oameni, oraşe şi străzi luminoase.

Cînd ceaţa s-a risipit şi s-a dezvelit iarăşi soarele, a cercetat fără nici o bucurie linia zării. Nu se arăta nimic. Nici o dungă fumurie de insulă. Nici un colţ de stîncă, ieşit din apa verde. Ei şi? Chiar dacă s-ar ivi, ce l-ar fi aşteptat oare bun acolo?

Sloiurile se împuţinaseră. Se rătăcise de ele în largul oceanului. Unele rămăseseră în urmă. Altele lunecaseră înainte grăbite.

Era aşa încă mai singur. Oceanul şi mai pustiu.

Fram se întoarse pe cealaltă coastă şi se aşternu pe alt somn.

Îl deşteptă tîrziu, tîrziu de tot, o zguduitură.

Îl deşteptă dintr-un vis cald, plăcut, de departe, care ar fi voit să nu se sfîrşească niciodată.

Mai întîi căscă leneş. Se întinse. Gemu dezmorţindu-se. Şi numai după aceea deschise ochii să vadă ce se întîmplă. Îi făcu mari, cu uimire, şi sări pe labe.

Sloiul intrase într-un fiord adînc, strîmt, înalt, cum încă nu mai întîlnise în toate pustietăţile pe unde a cutreierat.

Un perete drept, sticlos, de gheaţă, la dreapta; alt perete de gheaţă, sticlos şi drept, la stînga. La mijloc, fîşia de apă îngustă, oglindind fără tremur zidurile de cleştar ca nişte alţi pereţi scufundaţi în adînc.

Prin gheaţa străvezie, lumina străbătea dulce, albastră-verzuie, moale şi supranaturală. O lumină care nu s-ar fi putut spune de unde vine. De sus, din albastrul cerului? Din soare? De jos, din oglinda apei? Din sclipetul gheţarilor ? Poate din toate împreună... Toate luminile topite în una singură, delicată şi odihnitoare, ca luminile de toamnă de aiurea, în care pluteşte parcă o tristeţe fară pricină, o duioşie, parcă un sfîrşit.

Adus de pluta lui de gheaţă, Fram ajunsese la una din cele mai minunate privelişti ale lumii.

Una din minunile spre care aleargă oamenii de departe, cu aparate fotografice şi cu pînze de pictori; despre care se pomeneşte în cărţi, în basme, în cîntece şi în poeziile oamenilor.

Dar frumuseţea aceasta, ca tot ce văzuse el în pustiurile polare din ultima vreme, nu-i deşteptă nici o tresărire. Murise în el nerăbdarea de altădată, cu care lărgise nările lacom spre cea dintîi insulă, pe puntea vaporului, cînd a sosit. Nu-i mai ţinea nici de foame, nici de frig.

Încă o insulă pustie şi alt nimic!...

Cerul se vedea sus de tot, între zidurile de cleştar. Şi cerul se mai vedea încă o dată, răsturnat în oglinda neclintită a canalului.

Foarte frumos, dar fără nici un folos!

Fiindcă sloiul plutitor l-a mînat însă aici, Fram se hotărî să cerceteze şi aceste pustietăţi de-o frumuseţe zadarnică.

Căută cu ochii un loc, să se coboare de pe sloi şi să se caţere sus.

Dincolo de orice putinţă.

Pereţii de cleştar lunecau vertical în adînc. Nici o scobitură. Nici un colţ. Două feţe de oglindă, din cer pînă în fundul verde al apei.

Pluta de gheaţa se legăna lin, abia simţit. Fram o împinse cu laba. Îşi făcu socoteală să iasă din fiord, să se lase dus de curentul de afară, spre altă parte a insulei mai potrivită coborîşului. Pluta se legănă, se răsuci pe jumătate şi veni la loc, lipită de zidul străveziu. Fram se propti cu amîndouă labele de dinainte în perete, îi făcu vînt mai zdravăn. Sloiul, în loc să pornească spre ieşire, păru că s-a oprit nehotărît în mijlocul apei, se învîrti, se legănă; apoi lunecă domol spre capătul ascuns al fiordului, mai departe, mai adînc.

Fram se lungi cu botul pe labe.

Îi era totuna!...

Lăsă sloiul să-şi urmeze singur calea.

Fîşia de apă se strîmtă încă mai mult. Lumina se prefira încă mai slabă, mai dulce.

Pe urmă, deodată, zidurile de gheaţă se depărtară în lături, deschizîn-du-se ca o perdea de cortină.

În faţa ochilor se lărgi o vale rotundă, luminoasă, apărată de jur împre-jur de înălţimile gheţurilor, înclinată în pantă lină, pînă la marginea apei, sfîrşind într-o adevărată plajă.

Un adăpost apărat de viscol, de vînturi, de furtunile oceanului; împre-surat ca într-un zid de cetate, încălzit de soarele amiezii polare; o mică oază în mijlocul gheţarilor, cu fire de iarbă scoţînd colţ din zăpadă, cu pete roşii şi galbene de maci polari în catifeaua verde a muşchiului.

Iar la marginea apei, un copil cu o undiţă.

Un copil îmbodolit în straie de piele şi de blăni, cu cizmele de piele pînă peste genunchi, cu un cuţit pe măsura lui înfipt la toc, în cingătoare, cu o bonetă de blană mai mare ca el, înfăşurîndu-i capul. Un copil negri-cios-arămiu la faţă, cu ochii oblici şi mici.

Băiatul privea încordat luciul apei şi forma undiţei. Astfel nu prinse de veste cînd se apropiase sloiul plutitor. Îl simţi numai după tremurul undelor şi ridică ochii.

Cînd văzu un urs alb pe pluta de gheaţă, scoase un ţipăt. Fram îşi cunoştea bine meseria. Cunoştea mintea şi sufletul unui copil. Ştia că spaima i-o poate alunga într-un singur fel.

De aceea, de pe podişca lui de gheaţă, începu să salute milităreşte, să facă tumbe şi salturi mortale, să se răsucească în paşi de vals.

Copilul se frecă la ochi. Clipi, îi deschise largi, se trase cîţiva paşi îndărăt, mai departe de ţărm. Dar nu fugi.

Fram îi dădu înainte cu paiaţeriile lui, pînă ce sloiul se lipi de mal; facu o voltă şi, dîndu-se peste cap, se opri lîngă puiul de eschimos. Copilului îi păru rău că n-a rupt-o la goană, că n-a strigat după ajutor, că n-a dat semnalul.

Era acum prea tîrziu.

Tălpile îi stăteau lipite de pămînt. Glasul îi pierise în gîtlej.

Cu un suspin uşor, aştepta resemnat să-l turtească ursul cel alb cu o labă, să-l calce pe piept, după obiceiul lor, al urşilor albi.

Îi tremura undiţa în mînă.

O scăpă jos.

Nu îndrăzni să se plece, după cum nu îndrăznise să fugă ori să strige.

Fram îl privi cu înduioşare.

De ce se teme de dînsul acest copil de eschimos ? Nu ştia că el e prietenul şi bucuria copiilor? În amintirea prietenilor săi mici, de departe, Fram întinse laba spre creştetul puiului de eschimos.

Omuleţul închise ochii şi se clătină vargă. Îşi spunea că i-a sosit ceasul sfîrşitului...

Laba netezi uşor, uşor de tot, mai întîi boneta de blană, mai apoi obrazul. O dezmierdare. Da-da! O dezmierdare, cum nu i-a alintat nimeni, niciodată, obrazul aşa de dulce, în coliba lor ascunsă după stînca de gheaţă a ţărmului.

Cu încredere şi teamă, deschise ochii cu pleoapele înclinate. Nu-l minţise văzul. Nu visa. În faţa lui se afla un urs adevărat. Un urs în carne şi oase, ba încă şi-n blană. Un urs care-l dezmierda!

Aceasta se întîmpla întocmai ca în poveştile lor de iarnă, de acolo din colibe, cînd începea noaptea cea lungă. Atunci cînd se adună toţi în jurul opaiţului cu untură de focă, iar bătrînii încep să istorisească basme cu urşi vrăjiţi.

Basmul e lung şi încurcat, se deapănă încet, se opreşte şi apoi abia merge mai departe, printre moţăielile bunicilor şi bunicelor. Dar seamănă cu toate basmele de pe lume.

Aiurea, în ţările calde, e vorba în poveşti despre livezi cu mere de aur, despre păduri de aramă, despre cai năzdrăvani şi păsări măiestre. Aici, în gheţurile polare, despre ce-ar putea să fie vorba, decît despre urşi albi?

Şi chiar aşa se întîmplă. În basmele eschimoşilor se pomeneşte întot-deauna despre nişte urşi vrăjiţi, care au fost, cică, odată oameni, cică ştiu să cuvînteze şi au undeva, spre miazănoapte, o împărăţie a urşilor.

Puiul de eschimos prinse suflare şi curaj.

Se bucură. Aşadar era adevărat! Se află şi asemenea urşi.

Ca şi cum i-ar fi ghicit gîndul, Fram se trase un pas îndărăt şi mai făcu trei salturi mortale, aşa cum ştie el că, fără greş, cîştigă pentru totdeauna încrederea şi iubirea copiilor.

Apoi se opri. Ridică de jos undiţa cu laba şi i-o puse în mînă puiului de eschimos.

Nu mai încăpea nici o îndoială.

Era un urs fermecat.

Puiul de eschimos rîse cu plăcere, lărgindu-şi gura pînă la urechi.

Îndrăzni să atingă cu palma blana ursului. Era viu şi natural. Nu muşca, nu sfîşia. Nu-l trîntea la pămînt cu labele. Nu urla. Îl dezmierda şi făcea drăcării. Se dădea peste cap. Era un gimnast cum nu se află nici unul aşa de neîntrecut în tot neamul eschimoşilor.

Această minune se cuvenea văzută şi de alţii. De ceilalţi eschimoşi ai lui, rămaşi dincolo de colibe, de cealaltă parte a văii, unde îşi îngroapă într-o peşteră de gheaţă vînatul. Dădu să fugă într-acolo şi să-i cheme. Fram îl întoarse cu laba de creştet îndărăt.

El ştia altă poveste, mai adevărată şi mai puţin minunată, fără urşi vrăjiţi.

Îşi cunoştea povestea lui veche, de atunci cînd un vînător eschimos a culcat o ursoaică albă cu glonţul. Cunoştea prea bine povestea puiului de urs de atunci tîrît cu picioarele legate, zvîrlit într-un colţ şi scăpat cu viaţă numai printr-o întîmplare. De aceea el nu simţea nici o nerăbdare să facă prea repede cunoştinţă cu neamurile omuleţului. Se temea că va fi o întîlnire care n-are să sfîrşească în chip fericit.

Răsuci omuleţul de creştet şi îi făcu semn cu laba să rămînă pe loc.

Copilul se supuse.

Pricepea că trebuie să dea ascultare unui urs fermecat. Se mira numai că nu vorbeşte. Basmul bătrînilor spunea

lămurit că urşii fermecaţi vorbesc, cîntă şi joacă. Acesta numai juca.

Ca să-l încerce, se simţi dator să-şi spună numele:

— Pe mine mă cheamă Nanuc! Dar pe tine?...

Fram mormăi. Altădată învăţase să-şi zgîrie numele pe nisip cu un băţ. Scurt: FRAM.

Dar să şi-l spună era greu. Fram n-avea darul cuvîntului. Era numai un urs dresat. Nu era un urs fermecat.

Nanuc îşi pierdu iluziile. Ursul fermecat scăzu în preţuirea lui. Nu vorbea!

Se aşteptase la ceva mai mult. Poate vorbea altă limbă, cum grăiesc pescarii şi vînătorii de foce cu faţa albă, care trec prin fiordul lor în fiecare an, aduc sticle cu băutură, puşti şi gloanţe, praf şi mărgele, ca să le schimbe cu piei de urs, de vulpe albă, de vulpe argintie, de focă. Nanuc îşi facu şi această socoteală.

Pînă una-alta, ca să minuneze ursul fermecat, îl chemă să-i arate jucă-riile. Fram îl urmă în jurul cotului de apă, pînă la poarta strîmtă de gheţuri unde se îngusta fiordul. Acolo îşi avea ascunsă Nanuc toată comoara lui. Mai întîi, la umbră, unde n-ajungeau niciodată razele soarelui, o colibă de zăpadă şi de gheaţă, rotundă, cu ferestrele de sloi, cu uşă ca de cuptor, după chipul şi asemănarea colibelor mari de eschimoşi.

Un fel de pui de colibă, făurită de un pui de om.

Dinăuntru, băgînd mîna pînă în cot, Nanuc scoase o pereche de schiuri mici, din oase albe. Patine, tot din oase. Cîrlige de undiţă. Un ghem de sfoară, din păr împletit.

Se opri o clipă ridicînd ochii să citească minunarea în ochii lui Fram.

— Mai stai puţin! spuse. N-am isprăvit... Acum vine ceea ce nu te aşteptai tu...

Şi din fund, dintr-o ascunzătoare mai apărată, scoase un cuţit cu vîrful rupt şi ruginit. Un arc cu săgeţile lui de oase. O lance mică, după chipul şi asemănarea lăncilor de vînat focile. Cîteva cartuşe, goale, întrebuinţate. O praştie.

După ce le-a scos pe toate, le întinse una lîngă alta, se ridică în picioare şi, cu o mînă în şold, aştepta uimirea şi aprobarea ursului fermecat.

Poate aştepta ca, la un semn, să le prefacă pe toate din jucării de copii în arme adevărate pentru ucis, pe măsura armelor cu care vînau părinţii şi neamurile lui. Nu l-ar fi mirat de fel. Aşa spunea doar basmul despre urşii vrăjiţi! Cînd îl întîlneşti, e destul să doreşti ceva, şi pe dată dorinţa ţi s-a împlinit. Nu l-ar fi mirat, deci, să vadă crescînd coliba din pămînt; crescînd schiurile şi patinele jucării; crescînd lăncile, arcul, săgeţile; cuţitul cel rupt prefacîndu-se în jungher; cuţitul de la brîu, altă cioarsă zvîrlită de cei de la el din colibă, prefăcîndu-se în pumnal cu două tăişuri, pentru înjunghiat urşii.

Acestea toate nu l-ar fi mirat de fel.

Îl mira, dimpotrivă, că ursul acesta, cît e el de fermecat, priveşte aşa, fără nici un fel de mirare, la avuţia şi la isprăvile lui.

Într-adevăr Fram le privea cu altfel de minunare şi, dacă ar fi avut glas, multe îi stăteau lui pe inimă să le spună.

Cît de altfel erau jucăriile celorlalţi copii, de departe!

Mingi. Cercuri. Automobile de tablă. Ţintare. Cuburi colorate. Cărţi cu
poveşti şi cu poze. Urşi de pîslă, cu ochii de mărgele. Maimuţoi caraghioşi, de catifea, cu muzicuţă în burtă. Altfel de muzici. Paiaţe cu resort. Lanter-ne magice. Baloane de gumă. Cîte şi cîte!...

Jucăriile lui Nanuc erau numai armele lui de mai tîrziu. Încă arme fără putere, fiindcă le întocmise după închipuirea lui, din rămăşiţe aruncate de alţii.

Dar imitau toate armele cele adevărate de vînat. Aşa cum avea să le mînuiască peste cîţiva ani, pe celelalte, cînd va fi să iasă la vînătoare de urşi albi, de vulpi şi de foce. Cuţite, topoare, lănci, arcuri, săgeţi.

Trăia şi el sub legea ţinuturilor aspre de la Pol, unde vînatul şi pescuitul rămîn îndeletnicirea oamenilor de cînd au deschis ochii.

Ca şi puiul de urs pe care Fram l-a lăsat acolo, undeva, în urmă, pe-un ţărm înalt de ostrov, Nanuc era vînător înnăscut.

Fram îl dezmierdă încă o dată pe creştet, cu o înduioşare numai de el înţeleasă.

— Văd că nu spui nimic! rosti Nanuc cu dezamăgire. Dacă eşti cu adevărat urs vrăjit, prefă-le pe toate în scule grozave de vînătoare. Haide, fii bun!

Ursul de circ ar fi voit să fie bun. Niciodată n-a rămas el nesimţitor la bucuria şi la plăcerea unui copil. Dar puiul acesta de eschimos îi cerea minuni cu neputinţă. Încercă să-l bucure şi să-i schimbe gîndurile, arătîn-du-i cîteva figuri năzdrăvane de circ. Îi luă undiţa din mînă şi o purtă în echilibru pe vîrful botului. Trase cu cuţitul la ţintă, înfigîndu-l în creştetul colibei de gheaţă şi de zăpadă.

Nanuc nu părea prea încîntat.

De aşa urs vrăjit se lăsa păgubaş, dacă el se ţine de fleacuri şi de gium-buşlucuri, în loc să fie urs serios şi să prefacă jucăriile în arme adevărate. Nu era urs vrăjit.

Era numai un urs căzut în mintea copiilor. Un urs care s-a prostit. Poate nu mai are putere de judecată, aşa cum în ceata lor de eschimoşi se află un bătrîn cu mintea rătăcită, care plînge şi rîde fără rost. Îl cheamă Babuc. Altădată — spun ceilalţi bătrîni — era vînătorul cel mai iscusit. Nu-l întrecea nimeni. Ochitor fără greş, mînă care nu tremură niciodată. Pe urmă, într-o zi, a găsit o ladă cu sticle, zvîrlită de valuri, din cine ştie ce corabie înecată. În sticle se afla o băutură care ardea gîtlejul ca focul. A băut una, a băut două, mai multe. Pînă ce şi-a pierdut minţile. Iar de atunci nu mai e bun de nimic. Rămîne să păzească singur colibele, copiii şi femei-le, cînd toată ceata porneşte la vînătoare. Se vaită, plînge, se strîmbă, cîntă, rîde, se tăvăleşte pe jos, şi nimeni nu-l mai întreabă ce vrea. Toţi spun că mănîncă de pomană.

Aşa era Babuc, pacostea şi ocara tribului lor de eschimoşi. Aşa îi părea acum şi ursul acesta, care nu era nici urs fermecat, nici urs ca toţi urşii.

Nanuc se uita la Fram, îndrăzneţ, cu dispreţ, aşa cum nu-l cruţa nimeni, în tribul lor, pe Babuc, bătrînul nebun. Nu-i mai trezea nici o teamă. Nu-i trezea nici o minunare şi nici o plăcere, de vreme ce nu era un urs vrăjit. Nici nu vorbea! Nici nu-i prefăcea jucăriile în arme adevărate, cu care să alerge în braţe la colibe şi să-i uimească pe toţi, bătrîni şi copii!...

Fram simţi că în mintea puiului de om s-a petrecut o schimbare.

Mormăi întrebător. Părea că aşteaptă un răspuns.

— Ce se petrece în scăfîrlia aceasta? Nu-mi place privirea ta!...

Într-adevăr, Nanuc privea pieziş acum.

În mintea lui începu să mijească un gînd ambiţios, vrednic de-un pui de vînător.

Pentru neamul lor, a vîna un urs alb e o ispravă despre care toţi povestesc cu laude şi admiraţie, vreme de un an, de doi, de mai mulţi, căci după numărul urşilor ucişi creşte faima vînătorilor pînă la bătrîneţe. Ce-ar fi să încerce? Ce-ar fi să se ascundă într-un colţ, să pregătească arcul şi săgeţile, să tragă la ţintă în ochiul ursului acesta prost şi năuc? Nu prea ara-tă că ştie să se apere. Ar trage o săgeată în ochi, alta în ureche. Aşa a învă-ţat el că sînt loviturile mai sigure. S-ar minuna toţi. S-ar aduna în jurul lui. Nici nu le-ar veni să creadă... Nanuc, Nanuc singur a săvîrşit el oare isprava aceasta?... S-ar aduna apoi toţi să jupoaie pielea şi i-ar lăsa-o lui. E dreptul său. Iar carnea ar împărţi-o între dînşii. Ar îngropa-o în pivniţele de gheaţă, unde e ascunzătoarea de provizii pentru iarnă şi pentru noaptea cea lungă. Şi faima lui Nanuc ar creşte în tot tribul. Nu l-ar mai socoti copil. I-ar merge pomina din trib în trib. S-ar povesti mulţi şi mulţi ani despre isprava lui fără pereche. Un copil care a vînat un urs, cu un arc şi cu săgeţi de copil! Ar rămîne cea mai minunată poveste pe care s-o istorisească bătrînii o sută de ani de-acum înainte

în jurul opaiţului, cînd începe noaptea cea fară sfîrşit cu urletul viscolului afară.

Nanuc îşi pregăteşte arcul. Cercetă vîrful săgeţilor cu capăt de os.

Fram îl privi fără să înţeleagă.

Era atîta blîndeţe şi prietenie în ochii lui, încît puiul de eschimos îşi spuse că nici n-are nevoie să se mai ascundă. Destul să se tragă îndărăt cîţiva paşi, să ochească, să întindă struna arcului...

Puiul de eschimos păşi de-a-ndărătelea. Pregăti arcul.

Fram îl privea, începînd în sfîrşit să înţeleagă. Îl privea cu o sclipire şireată în ochi şi aştepta.

Nanuc trase. Coarda zbîrnîi, săgeata şuieră. Ţintise bine în ochiul ursu-lui. Dar săgeata era în laba lui Fram, prinsă din zbor, cum prindea el portocalele în arena Circului Struţki.

Încrederea puiului de eschimos se clătină puţin. În cuget apucă să tremure un început de nelinişte.

Dacă e cumva tot un urs fermecat? A ochit bine. De asta e sigur. El, cel mai straşnic ţintaş dintre toţi copiii tribului.

Iar săgeata, în loc să se înfunde în ochi, e în laba ursului. Şi ursul îl priveşte cu un fel de mustrare.

Nu mormăie. Nu se apropie să se repeadă asupra lui şi să-l strivească sub labă.

Hm! Cine să mai priceapă? Dacă e tot un urs vrăjit cu adevărat, ce-l poate opri să-l prefacă acuşi într-un sloi de gheaţă? Aşa spun bătrînii, în basmele lor, că pedepsesc urşii cei fermecaţi pe oameni, de cîte ori au de plătit o supărare. Se uită, mai fac un pas, iar se uită. Pînă ce omul înţepeneşte şi se preface în sloi...

Mîna lui Nanuc tremura pe arc.

Dar mai încercă o dată. Înălţă arcul, ţinti şi trase în celălalt ochi. Fram prinse cealaltă săgeată în cealaltă labă.

Era un urs fermecat! Hotărît!

Nu se temea de săgeţi. Se juca fără frică, în rîs, cu ele.

Cum a putut el crede altfel? Şi cum s-a lăsat înşelat de închipuirile lui, că ar putea să-l doboare cu o jucărie de

arc? Era un urs fermecat. Nu mai încăpea nici o îndoială. Nici una.

Puiul de eschimos se uită îndărăt, măsurînd drumul unde să fugă. Tălpile însă nu se descleştau de pămînt. Îl ţintuia în loc privirea ursului vrăjit.

Şi Fram se apropia.

Încet, legănîndu-se pe două labe, cu săgeţile subsuoară.

Glasul lui Nanuc pieri în gîtlej. Îi părea că strigă după ajutor şi se mira că nu-şi aude strigătul.

Acum sfîrşitul îl cunoaşte.

Îl aşteaptă.

La întîia privire a ursului vrăjit trupul are să i se prefacă în sloi pînă la genunchi. La a doua privire are să îngheţe pînă la brîu. La a treia va fi sloi deplin, din creştet pînă în tălpi.

Iar acuşi, cînd toţi cei de acolo, care îngroapă vînatul pentru iarnă, vor veni să-l caute, au să găsească un Nanuc de gheaţă. Şi numai aşa au să ştie că a trecut pe aci un urs fermecat.

Fram era la un pas de omuleţul cu arc.

Nu se citea mînie în ochii lui. Nici nu era o privire vrăjită şi rea, să prefacă un copil în sloi de gheaţă.

Se citea numai o întristată mirare.

Voia să-i dea o lecţie. Dar o lecţie blajină.

Îl apucă pe Nanuc de ceafă. Puiul de eschimos nu zise nici pisss! O clipă se legănă spînzurat în labă. Poate aştepta să-l zvîrle în înaltul cerului, să-l lipească de soare cu fundul pantalonilor lui de piele.

Fram îl scutură bine. Îi dădu cîteva picioare în spate. Cîteva lovituri moi, fără mînie, ca o lecţie în care nici el singur nu avea prea mare încredere.

Îl aşeză apoi jos. Nanuc nu cuteză să se mişte. Numai printre pleoapele subţiate se încumetă să privească pieziş, cu viclenia lui înnăscută de vînător.

Fram culese de jos arcul, săgeţile, cuţitul. Le rupse în bucăţi şi le aruncă împrăştiat în apă.

Apoi sări pe pluta de gheaţă, o împinse cu piciorul de la mal, spre canalul fiordului.

N-avea ce căuta aci.

Pereţii de cleştar ai fiordului se înălţau de o parte şi de alta într-o frumuseţe fară seamăn. Lumina se prefira dulce şi lină. Totul era tainic, tăcut, neclintit.

Numai pluta de gheaţă luneca uşor printre stîncile de gheaţă, deasupra stîncilor oglindite în adînc.

Era o minune. Da, o minune! Dar dincolo de această frumuseţe, în urmă, în valea răsfăţată ca o oază de vis în mijlocul pustietăţilor polare, Fram lăsa, încă o dată, o lume străină de blîndeţea lui. Era numai un urs alb, însă un urs adesea mai omenos decît unii oameni. Aceasta nu i-o iertau nici urşii, nu o înţelegeau nici mulţi oameni.

Fram se culcă pe pluta străvezie cu botul pe labe.

Pereţii de cleştar rămîneau îndărăt, îndărăt…

Nanuc nu îndrăznea nici acum să fugă din loc, să strige şi să cheme.

Mişcă doar mîinile, să simtă dacă nu s-au prefăcut în sloi.

Se frecă la ochi să-şi dea seama dacă n-a fost vis.

Cînd căpătă glas, Fram era departe, pe pluta lui, în larg, spre alte ostroave.

Iar cînd Nanuc povesti nemaipomenita întîmplare, nu-l crezu nimeni şi îi merse în scurt timp faima celui mai mincinos copil din cîţi au fost vreo-dată în ţinuturile polare.

XVI. SFÎRŞITUL

Viscolul chiuia, rostogolind trîmbele de zăpadă măruntă, icnea în pereţii de gheaţă, în stînci, în sloiuri, gemea şi urla de-a lungul pustietăţilor albe.

Nu se cunoştea cer de pămînt, gheţuri de ape.

Şi această năprasnică dezlănţuire dura de ceasuri, şi de ceasuri, şi de ceasuri.

Se mai afla oare undeva un cer limpede?

Se mai afla undeva oare o casă caldă, cu o gură de sobă, unde copiii întind mîinile subţiri să se dogorească la pîlpîirea flăcărilor?

Mai erau oare undeva oameni care se plîng de căldură, asudă şi îşi fac vînt cu batista?

Spăimîntătoarea urgie a viscolului părea că a măturat tot. Că a îngropat tot. Stăpînea acum numai chiotul uraganului alb, vînturînd nămeţii dintr-un capăt la celălalt. Peste insule, peste banchiză, peste ochiuri de apă, vijelia trecea vîjîind.

Doi oameni se tîrîseră de-a buşilea sub un perete de sloi.

Credeau că au găsit adăpost. Dar adăpostul era amăgitor. Viscolul clădea troiene peste dînşii. Şi oamenii luptau să-şi libereze răsuflarea. Scoteau capul din zăpadă. Iar atunci îi izbea în ochi, în gură, în obraz, pulberea măruntă şi usturătoare, ca sticla pisată.

Şi îngheţul îi cuprindea încetul cu încetul.

— Egon, tu mai simţi mîinile?

— Nu le mai simt de mult, Otto. Nici mîinile, nici picioarele...

Ca să-şi audă glasul, erau nevoiţi să strige. Şi sforţarea strigătului însemna acum o înfricoşătoare suferinţă pentru puterile lor istovite.

— Loveşte, Egon! Loveşte mereu din palme. Mişcă degetele. Numai aşa nu se opreşte sîngele!... Dacă s-ar opri, s-a sfîrşit cu noi!...

Celălalt gemu.

Un timp au tăcut amîndoi.

S-a auzit iarăşi numai chiotul bezmetic al viscolului; vîntul izbind în stînca de gheaţă, praful sticlos de zăpadă învolburîndu-se în şuier.

— Egon... Asculţi, Egon? Mă gîndesc că mă aşteaptă acasă doi copii. N-am să-i mai văd niciodată. Niciodată... Maria împlineşte doi ani. Peste o săptămînă împlineşte doi ani... Are să uite cuvîntul tată. Asculţi, Egon? Are să uite cuvîntul tată...

În învelişul lui de troian, Egon încercă să vorbească. Dar viscolul îi astupă gura. Închise ochii.

De ce-ar mai vorbi? Ce poate să mai spună?

Avea şi el o fetiţă care îl aştepta acasă. Poate acum se încălzeşte la gura sobei. Poate întreabă: „Oare ce face tata?...” Poate ia lecţie la pian... Fetiţa lui e mai mare. A împlinit şapte ani. Merge la şcoală. Fotografia ei se află între capacele ceasornicului din buzunar. Dar la ce mai folosesc aceste amintiri? Totu-i pierdut! Mai cuminte să aştepte moartea, fiindcă altă scă-pare nu mai este, nu mai poate veni de nicăieri, de la nimeni.

De-o săptămînă, de cînd sloiul s-a deschis pe neaşteptate sub picioarele lor, tot ce-a urmat le pregătea parcă dinadins moartea aceasta. S-a deschis sloiul ca la un semn al puterilor rele. A înghiţit săniile, cîinii, puştile şi cartuşele, sacii de blană pentru dormit, sacii de hrană... Toate s-au prăbuşit în adîncul verde al apei. Şi în aceeaşi clipă s-a şi închis capacul la loc; iar ei au rămas deodată singuri, cu straiele subţiri, fară arme, pe banchiza pustie.

Mai întîi s-au privit cu spaimă. Au măsurat depărtările, cerul, soarele sus.

Pe urmă le-a venit curajul la loc, fiindcă nu erau din cei care se lasă pradă morţii fără luptă.

— E cale de patruzeci şi opt de ore pînă la ţărm, la coliba noastră! a spus Otto. Atît am făcut mergînd în voie.

Dacă pornim chiar acum şi dacă nu ne oprim nici un ceas, încă n-avem de ce ne pierde nădejdea. O să rămînă o întîmplare ca oricare alta şi o să avem ce povesti. Gîndeşte-te cîte a îndurat Nansen şi prin cîte a trecut el, fără să piardă nădejdea o clipă! Cerul e senin. Patruzeci şi opt de ore fară mîncare, fară somn, cred că nu te sperie nici pe tine, Egon... Nu e aşa? Am trăit noi împrejurări mai grele.

Erau doi prieteni buni şi vechi cei doi vînători de urşi albi.

De ani de zile, nedespărţiţi în vînătorile lor, veneau împreună în gheţu-rile polare. Nu locuiau în acelaşi oraş. Unul, într-o parte. Altul, în alta. Se întîlneau în port, numai la ceasul plecării. Şi cinci luni, şase luni, trăiau o viaţă necunoscută de oamenii de departe din ţările şi oraşele lor. Treceau prin peripeţii crunte, prin primejdii, prin bucurii şi izbînzi, care-i legau ca doi fraţi.

O corabie de pescari îi aducea pe ţărmul insulei cu vînat. Îşi duraseră acolo o colibă. O regăseau în fiecare an neatinsă. Îi aştepta. Aveau culcu-şuri calde de blană. Provizii, lămpi şi cărţi. În fund, o magazie pentru blă-nuri. Alături, o cuşcă pentru puii de urşi albi.

Corabia îi lăsa la începutul zilei polare. Se depărta spre alte ţinuturi. La întoarcere, se oprea să-i îmbarce cu blănile de urşi albi, de vulpi albe şi argintii, cu puii de urs, pe care îi predau la grădini zoologice, la menajerii şi circuri. Arareori soseau cu vaporul. Acesta numai atunci dacă se întîmpla să plece un vapor cu excursionişti, aşa cum a fost nu de mult, cînd au adus cu dînşii şi au lăsat într-o insulă goală pe Fram, ursul Circului Struţki.

Dar, întotdeauna, la plecarea lor îndărăt, îi aştepta o corabie de pescari, care ştia să-i caute la fiecare sfîrşit de toamnă polară, cînd încep a ameninţa viscolele şi oceanul se acoperă de banchiză.

În anul acesta vînatul se arătase mai îmbelşugat decît oricînd. Magazia era ticsită de blănuri. În cuşcă se aflau trei pui de urşi albi.

Mai aveau de aşteptat încă două săptămîni pînă la întoarcerea corăbiei. Timpul trecea uşor. Făceau planuri pentru cele şase luni pe care aveau să le petreacă acasă, în ţările lor calde, alături de copii, povestind peripeţii de necrezut. În anul acesta îşi aduseseră un aparat de radio. Ascultau uneori glasurile lumii lor de departe. Muzici şi orchestre, coruri şi ştiri despre serbări şi schimbări de guverne. Cîinii erau graşi, sătui şi voioşi. Cîini siberieni, deprinşi cu gerul, deprinşi să ducă sania în zbor pe lunecuşul gheţei. Nu-i ameninţa nimic.

Anul fusese bun. Vînatul cu spor.

Amîndoi se gîndeau la ţărmurile mărilor calde, unde înfloresc şi rodesc portocalii. Pe amîndoi îi rodea dorul de casă, de copii, de grădinile cu trandafiri.

Egon nu-şi găsea astîmpăr. I se părea că au început să se lenevească şi să se îngraşe.

— Ce-ar fi să tragem o raită pînă în celălalt capăt al insulei? îşi întrebase tovarăşul. Mai sînt două săptămîni pînă la plecare. Facem cîteva cercetări şi observaţii, pe care să le comunicăm societăţilor ştiinţifice... Prea stăm aici ca nişte pensionari!...

— Fie pe placul tău! încuviinţă Otto.

Aşa se înţelegeau întotdeauna din puţine cuvinte.

Au pus înaintea puilor de urs alb mîncare pe-o săptămînă în cuşca lor.

Au încărcat în sănii provizii, puşti, cartuşe, au înhămat cîinii şi au pornit. Voios se mai anunţa drumul chiar din primele ceasuri!

Fără grijă, fără peripeţii.

La capătul insulei celei mari se afla alta mai mică.

Acolo au zărit de departe, cu ocheanul, doi urşi, plimbîndu-se pe ţărm.

Aceştia-s ai noştri! rostise Egon, frecîndu-şi mîinile cu bucurie.

— Pregătiţi-vă blănile, Moş Martinilor! adăugase Otto. Şi aşteptaţi numai puţin! O să vă trimitem un mic glonţ să vă gîdile în urechi.

Au trecut pe-o punte de gheaţă. Vînatul a mers din plin. Două gloanţe, doi urşi, două blăni încărcate în sanie.

Cît despre cercetări şi observaţii?

Umpluseră un carnet de notiţe. Nu, n-au pierdut timpul!

Dar la întoarcere, deodată, sloiul s-a despicat, a înghiţit săniile şi cîinii, proviziile şi muniţiile, armele şi blănile calde încă; a înghiţit tot şi deschi-zătura s-a astupat apoi cu lespedea de gheaţă, ca un capac de ladă.

Erau amîndoi oameni tari. Încercaţi, căliţi de viaţa plină de primejdii şi de asemenea surprize. După întîia strîngere de inimă şi-au făcut socoteala că-i despart de colibă numai patruzeci şi opt de ore de drum drept. Au întins-o la drum.

— Bine măcar că mi-am scăpat luleaua cu chibriturile! rostise Egon, cu un început de rîs.

Îşi aprinse luleaua. Mergeau fluierînd.

Păgubiseră arme, muniţii, hrană, carnetul cu însemnări, două blăni de urs de toată frumuseţea, săniile.

Mai întristaţi erau de soarta cîinilor. Fuseseră tovarăşi credincioşi, ascultători, bravi, deprinşi cu viaţa în zăpezi şi pe gheţuri. Trecuseră de multe ori prin primejdii grele împreună. I-au pierdut, iar moartea lor le strecura o mîhnire în suflet.

Egon se oprise din fluierat.

— Mai ales după Sibir îmi pare rău! spuse cu glas încet. Îţi aduci aminte?... El m-a scăpat din ghearele ursului alb acum doi ani, cînd mă trîntise la pămînt Moş Martin şi începuse să muşte din umărul meu. Mai port semnul... Sibir i-a sărit în gît. Moş Martin m-a lăsat pe mine, ca să sfîrşească răfuiala cu dînsul. M-am ridicat... Am apucat puşca. Pac! Gata cu Moş Martin! S-a dat peste cap şi s-a lăţit pe zăpadă cît era de mare.

Dar prietenul lui nu-l mai asculta. Se oprise şi privea cerul, zarea, cu un început de nelinişte.

Bătea un vînt subţire; se iscase din miazănoapte, şi într-acolo, în zare, se arătau nori plumburii.

— Semn rău! rosti clătinînd din cap.

Egon nu mai cuvîntă nimic. Şi amîndoi au grăbit pasul.

L-au grăbit; cu toate acestea pasul lor a fost mai încet decît al viscolu-lui.

I-a ajuns furtuna zăpezii din urmă. Într-un ceas nu s-a mai cunoscut cer de pămînt. Nu mai vedeau înaintea ochilor. Se împiedicau, cădeau, se ridicau orbiţi de pulberea sticloasă şi îngheţată. Au prins de veste că, în loc să meargă înainte, rătăceau drumul. S-au pitulat după un adăpost. De atunci urgia n-a mai contenit.

Ceasuri şi ceasuri au trecut, cu acelaşi chiot în urechi, cu aceleaşi valuri usturătoare, izbite în obraz. Iar acum nu-şi mai simt mîinile, nici picioarele, nu se mai pot mişca, îi cuprinde îngheţul, moartea înspăimîntătoare care preface trupul în sloi.

O clipă urgia s-a potolit. Vîntul a stat. A mai trecut o suflare.

Şi deodată cerul s-a înseninat, limpede, cu soarele înclinat spre apus.

Amîndoi ascultau. Au ridicat capetele. Adică au început să le ridice. Dar muşchii nu se mai supuneau. Capetele au căzut îndărăt. Era prea tîrziu. Istoviţi de foame, sleiţi de ger, nu se mai puteau clinti din culcuşul lor de zăpadă.

— O cheamă Maria... Are să uite cuvîntul tată!... începu să aiureze Otto.

Apoi rămase cu ochii sticloşi, căscaţi spre cerul sticlos.

Egon era culcat pe-o coastă. El nu vedea cerul. Vedea întinderea gheţoasă a insulei, măturată de zăpadă, acolo unde la capătul celălalt se afla coliba lor, cu învelişul cald, cu hrană şi cu aparatul de radio, care nu mai are pentru cine culege chemările depărtate ale lumii, din văzduh. Privea, iar lacrimile îi îngheţau în gene.

Atunci înaintea ochilor i se ivi o arătare. O arătare de delir.

Un urs alb. Un urs alb apropiindu-se. Dar în loc să se apropie ca toţi urşii albi, în patru labe, ursul acesta al delirului înainta în salturi, în tumbe, salutînd, răsucindu-se în paşi de vals, lipind călcîiele, defilînd...

Egon, vînătorul, închise ochii.

Ştia acum că, fară îndoială, s-a apropiat clipa morţii, de vreme ce ochii lui încep să vadă asemenea amăgitoare năluciri. Închise ochii aşteptînd moartea degeraţilor, care îngheaţă sîngele inimii, după ce le-a înşelat mintea cu arătări nebuneşti.

Lacrimile abia apucau să se rostogolească din gene şi se prefăceau în boabe îngheţate. Copila lui... Poate cînta acum la pian lecţia ei, fără nici o grijă... Poate se uita la albumul de fotografii; la chipul din perete. Întreabă: „Mămico, oare tăticu' are să-mi aducă puiul de urs pe care mi l-a făgăduit la plecare?... Spune, mămico? De ce plîngi?...”

Egon simţi că se cufundă în somnul cel mare şi negru, de unde nu se mai întoarce nimeni.

Dar un bot cald, o răsuflare fierbinte, îi atinse obrazul.

Ursul îl împingea, mirat de nemişcarea omului. Îl împingea, îi lingea obrazul, nările, ochii. Se trăgea îndărăt, aşteptînd. Nu înţelegea de ce stau oamenii aceştia încremeniţi, de ce n-au glas, de ce nu ridică mîinile, de ce nu se deşteaptă din somn.

Fram nu înţelegea aceasta.

Le cunoscuse mirosul de departe. Mirosul lui, care îl înşela altădată, care nu mai prindea lămurit apropierea fiarelor sălbatice, îi vestise din depărtare că se află oameni pe aci, oameni din lumea cea de dincolo de gheţuri. Alergase într-un suflet. Îi primea la el acasă, cu semnele lui de prietenie, cu tumbe vesele, cu salturi şi salutul care le place lor. Şi acum îi găsea neclintiţi.

Făcu trei paşi îndărăt.

Salută:

— Haide! Pe mine nu mă păcăliţi cu una, cu două!

Recunoscuse, întins jos, pe vînătorul care-l întovărăşise altădată pînă la insula pustie, îi dăduse libertatea şi-i purtase de grijă să-i ascundă provizii în cămara din stîncă. Îşi arăta bucuria întîlnirii în felul său. Cu tumbe şi salturile lui.

Egon deschise ochii. Îşi adună toate puterile şi glăsui:

— Otto! E Fram, Fram... Mă auzi? Fram, de la Circul Struţki.

Celălalt aiura:

— O cheamă Maria!... N-are să mai spună nimănui cuvîntul tată. Are să uite cuvîntul tată...

El nu auzea nimic. Privea cu ochii goi în cerul gol.

Atunci, abia atunci, cu judecata lui învăţată de la oameni, Fram înţelese! Şi nu stătu mult la îndoială. Mătură zăpada cu labele, îngrămădi oamenii alături, se culcă peste ei să-i încălzească, aşa cum îl învăţase dresorul odată, în tinereţea lui, să joace într-o pantomimă de la Circul Struţki. Oamenii erau atît de desprinşi de lumea aceasta şi atît de sleiţi de puteri, încît nu încercau să priceapă ce se întîmplă cu dînşii. Un urs alb. Un urs sălbatic. Chiar un urs care a fost odată la circ, dar s-a sălbăticit. Ce puteau aştepta de la dînsul?

Pînă acum ani şi ani de zile vînaseră urşi albi. Venise ceasul să cadă şi ei, fără arme, fără putere, vînat în ghearele unui urs alb. Dar de ce nu începuse să le sfarme ţeasta cu dinţii, ca focelor şi morselor? De ce întîr-zie? Mai repede! Să se sfîrşească o dată cu chinul acesta!...

Unul aiura:

— O cheamă Maria... Împlineşte doi ani... N-are să mai spună niciodatā... niciodată cuvîntul tată...

Celălalt repeta în neştire:

— E Fram... L-am cunoscut bine... E Fram, cu tumbele lui. Hai! Mai repede, Fram!... Muşcă... Sfîrşeşte!... Ai milă, Fram, şi termină odată!...

Pe urmă, glasurile lor s-au stins înăbuşite. Din delir au trecut în somn. Un somn ciudat. Cald. Poate aşa e somnul morţii? Aşa se spune că e moartea prin îngheţ. Degeră mîinile, degeră picioarele, se încetinează sîngele sleit, iar muribunzii se visează la căldură, simt dogoarea în obraz, în piept, în ochi.

Aşa a fost şi somnul lor. Visul lor... Nu mai sfîrşea... Cînd au deschis ochii, o blană grea, dar fierbinte le apăsa piepturile. Au încercat să mişte întîi o mînă, pe urmă un picior. Mîna se supunea. Piciorul se supunea.

— Egon!
— Otto!
Erau glasurile lor. Îşi auzeau, îşi recunoşteau glasurile lor.
Nu era moartea. Nu era somnul cel mai mare şi negru, cu visul morţilor de ger.
Învelitoarea de blană, de deasupra, dădu semne de viaţă. Se ridică singură. Îi dezgheţase o plapumă vie.
Fram sări în patru labe, pe urmă în două.
Salută cu palma la tîmplă.
Cei doi vînători, deşteptaţi din morţi, se înălţară în capul oaselor. Priveau unul la altul; priveau la urs.
— Dă-mi pipa, Otto! Toată istoria aceasta mă face să cred c-am visat. Numai o pipă are să mă convingă de-s viu ori mort!...
Egon se pipăia, într-adevăr, să se încredinţeze dacă era viu ori mort. Nimic îngheţat. Mîinile mişcau, picioarele la fel. Ce nemărginită plăcere să simţi degetele trosnind! Iar ursul de circ aştepta cu laba la tîmplă.
— E Fram! Nu-ţi spuneam eu că e Fram?...
Vînătorul sări în picioare. Se clătină de foame. Se rezemă de stînca de gheaţă şi merse împleticindu-se pînă la ursul alb.
Nu putea spune gîndurile întregi, aşa cum creşteau în creierul lui istovit.
Rostea numai:
— Ceea ce ai făcut tu, Fram!... Ceea ce ai făcut tu, Fram!...
Şi, cu obrazul ascuns în blana ursului, începu să plîngă.
Otto se ridicase şi el.
Erau acum doi oameni, doi vînători de urşi, sprijinindu-se fară putere, la pieptul unui urs.
Fram îi îndepărtă încet cu labele. El era deprins cu oamenii tari şi mai mîndri. Pe urmă parcă mai înţelegea că nu era timp acum de bocete. Undeva, aproape, avea o peşteră cu proviziile lui. Vînat căpătat de la alţi urşi, cu tumbe şi salturi, aşa cum îşi cîştiga el prînzul şi cina,

alungînd pe ceilalţi urşi cînd se ivea cu salturile lui mortale.

Îi tîrî într-acolo.

— Ce facem? întrebă Otto.

— Vezi bine... Semnele lui au ele vreun rost. Eu aş pune rămăşag că ne cheamă la masă... Nu m-ar mira de loc!

Şi nu s-au mirat de loc

Ospăţul lui Fram era modest. Un singur fel. Carne de focă. Aşa cum era lista lui de bucate.

Vînătorii s-au îndestulat. Au prins putere. Au început să privească îngrijoraţi spre apus, unde soarele se apropia de linia zării. Începea amurgul polar.

Ultima săptămînă cînd se mai încumeta o corabie să călătorească pe oceanul pustiu.

Pe amîndoi îi cuprinse o frică. Dacă a sosit cumva corabia lor? Dacă a plecat?

Nu mai era timp de pierdut. Cu două bucăţi de carne îngheţată în spinare s-au îndreptat spre capătul insulei.

— Numai de n-am da peste vreun urs alb!...Fără arme, nimic nu s-ar mai alege de noi!

Vorbise Otto.

Dar Egon arătă spre Fram, care mergea lîngă dînşii, legănîndu-se în patru labe, ca un cîine uriaş:

— Cît timp avem tovarăşul acesta cu noi, nu văd nici o primejdie! Sînt sigur că are el vreun ac şi pentru cojocul fraţilor săi... Nu e aşa, Fram?

Auzindu-şi numele, Fram se ridică în două labe, salută, ca un soldat care spune: „La ordin!”, apoi se lăsă mai departe în patru labe şi continuă drumul alături.

Nu putea vorbi. Dar ar fi voit să arate că pentru fraţii lui are un ac de cojoc mai cruţător şi mai fără primejdie decît gloanţele din armele ome-neşti.

Au mers şaizeci de ore, în loc de patruzeci şi opt. Au mers cu opriri şi odihne, după cît se simţeau de istoviţi.

Corabia nu sosise. Îi aştepta coliba lor de lemn, cu paturi călduroase, cu aparatul de radio. Îi aşteptau în cuşcă şi cei trei pui de urs. Scînceau flămînzi.

Fram înconjură de cîteva ori cuşca. Mormăi. Privi la oameni, privi la uşă. Apoi trase încet zăvorul!... Puii nu îndrăzneau să iasă afară. Îi trase Fram de ceafă, unul cîte unul. Îi împinse cu piciorul în spate, să-şi vadă de drum.

Cei doi vînători priveau cu mîinile în buzunare, cu pipele în colţul gurii.

— Aş putea să jur că ursul acesta are o judecată omenească! rosti Egon. Îl vezi? Nu mă miră că ştie să deschidă un zăvor. Aceasta a învăţat-o de la circul lui, printre oameni... Mă miră însă cum de i-a trecut prin cap să-şi elibereze puii din neamul lui...

— Cînd vom povesti întîmplarea asta, lumea are să rîdă şi are să spună că nu ne-am lăsat de palavre vînătoreşti. Tu ce părere ai, Fram, prietene Fram?...

Fram mormăi. Daca ar fi ştiut să vorbească, ar fi povestit că mai cunoaşte el undeva, într-un trib eschimos, un copil care a păţit la fel şi, fără îndoială, că s-a pomenit cu faima de cel mai mare mincinos, înainte încă de a deveni mare vînător. Mormăi. Se uită cu înţeles spre coliba unde se afla înăuntru cutia minunată care cînta.

— Ne roagă să dăm drumul la radio! începu să rîdă Egon. Acesta e ursul cel mai amator de muzică din cîţi am cunoscut eu în viaţă!...

Intră în cabană şi răsuci resortul.

Din ţările de departe a înviat armonia culeasă prin văzduhuri. Cu botul pe labe, Fram asculta cu ochii închişi. Nu muzica îi plăcea lui. Ci amintirile pe care le deştepta această muzică. Oraşele de departe, înviind cu soarele cald de acolo, cu luminile lor multe, cu străzile şi grădinile lor. Copiii întinzînd cornetul cu bomboane ca să-l împartă Fram cu alţii; mîinile sfioa-se abia îndrăznind să-i atingă blana cu o dezmierdare uşoară. Băieţaşul cu ochi sclipitori şi cu nasul cam cîrn, în seara unei reprezentaţii de adio, dintr-un asemenea oraş de departe...

Corabia sosi cu semne de mare grabă. Ancorase în larg şi trimise două bărci să încarce blănurile vînătorilor. Fram

privea şi înţelegea. În ochii lui se lăsase ca o umbră de întristare.

Oamenii priveau la el şi nu înţelegeau.

— Îmi pare rău să-l lăsăm aci! vorbi Egon. Parcă m-aş despărţi de un prieten.

— Dar e făcut pentru viaţa de aici! Aceasta e soarta lui. Adu-ţi aminte că, atunci cînd l-ai adus, îl trimisese Circul Struţki tocmai fiindcă tînjea după locurile lui de aici, de la el, de-acasă...

Amîndoi vînătorii intraseră în colibă să verifice dacă n-au mai uitat ceva.

Cînd au ieşit, Fram se făcuse nevăzut. L-au căutat. L-au strigat.

— Păcat! Ar fi trebuit să ne luăm rămas bun de la el... Ai văzut cum se mirau toţi marinarii?

Egon se urcă pe un vîrf de stîncă să privească. De acolo, de sus, se vedeau şi cele două bărci oprite lîngă ţărm.

— Priveşte! rosti vînătorul cu uimire. Te mirai unde e Fram? El e gata îmbarcat. Ne-a luat-o înainte!

Într-adevăr, Fram se urcase în barcă. Stătea cu spatele întors spre insulă, în jurul lui, marinarii încercau să-l alunge. Dar Fram stătea neclintit, una cu barca.

— Aşadar... începu Otto.

— Aşadar — sfîrşi Egon — îl luăm cu noi! E dorinţa lui. N-o spune, dar o arată destul de lămurit.

Amîndoi vînătorii au coborît ţărmul de stîncă. Lopeţile erau gata să despice apa, spre corabia din larg.

Egon a pus palma pe umărul ursului alb, întrebînd:

— Iubite Fram, aşadar te întorci în lumea noastră, pentru totdeauna? Atunci de ce nu-ţi iei rămas bun de la locurile acestea acoperite de gheţuri? Bagă de seamă, a doua oară nu mai fac un drum, ca să te duc îndărăt!...

Ca şi cum ar fi înţeles întrebările, ca şi cum i-ar fi dat de gîndit, Fram a întors ochii încet şi s-a uitat îndelung la locurile pe care le părăsea. Apoi se răsuci în barcă şi rămase cu privirea aţintită înainte, spre lumea cea de departe, de dincolo de gheţuri şi de ape.

— Hai!... rostiră vîslaşii, îndemnîndu-se. Dă-i drumul! Înainte!...

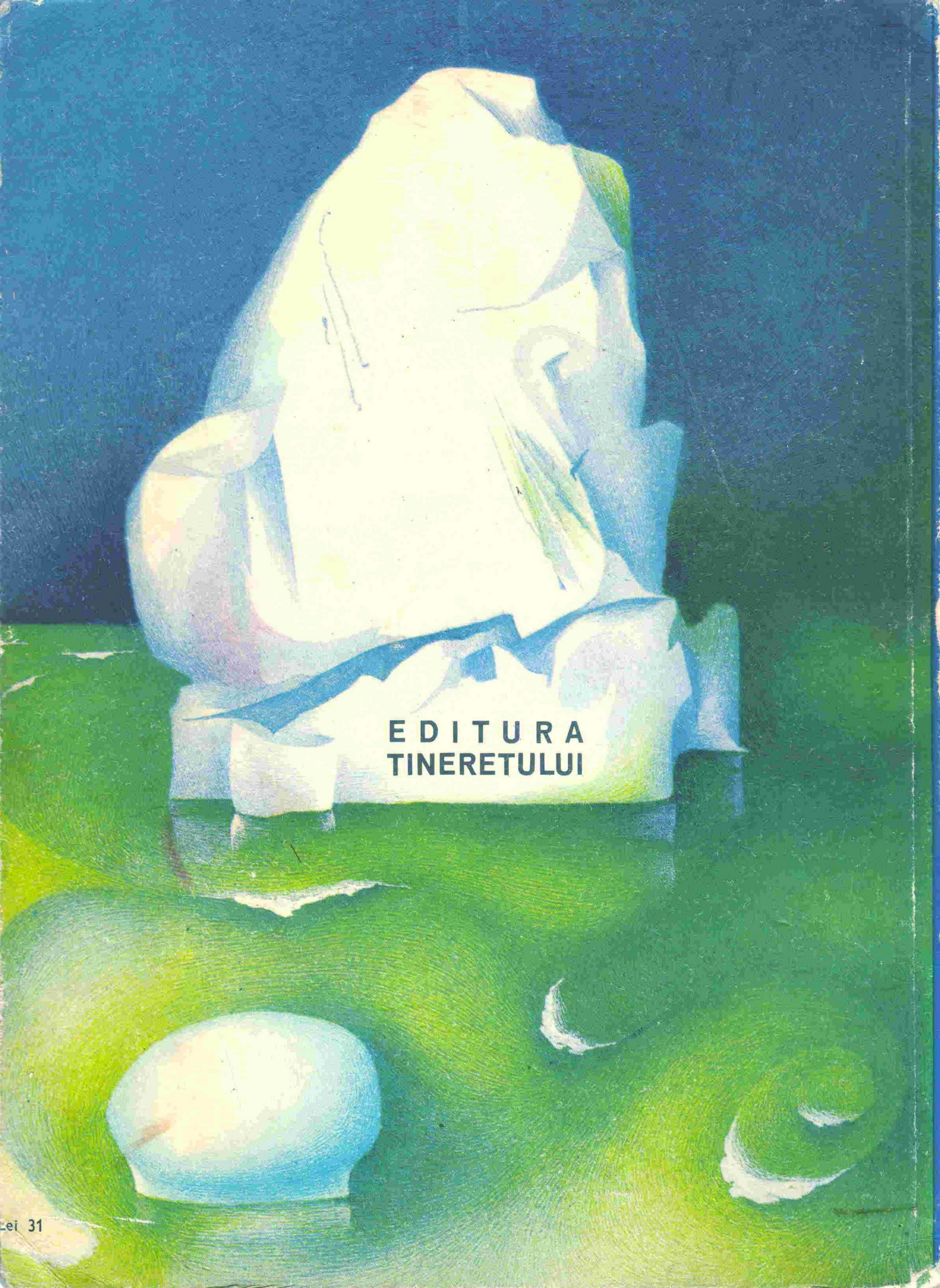
CUPRINS

Redactor: IORDANA URECHE

Tehnoredactor: CONSTANŢA VULCĂNESCU

Dat la cules 21.03.1968. Bun de tipar 14.06.1969. Apărut 1969. Comanda nr. 7439. Tiraj 37.210.
Broşate 34.100 + legate 3110. Hîrtie offset A. de 90 g/m2 540 X 840/8. Coli editoriale 20, 5. Coli de tipar 25.
A 13.116. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R — 93.

Tiparul executat sub comanda nr. 592 la întreprinderea poligrafică Arta Grafică
Str. Şerban Vodă 133
Bucureşti
Republica Socialistă România

EDITURA
TINERETULUI
Lei 31